

Додаток № _____
до Стратегії розвитку Миколаївської
міської територіальної громади на
період до 2027 року та Плану
заходів з її реалізації

ЗВІТ
про стратегічну екологічну оцінку

Стратегія розвитку Миколаївської міської
територіальної громади на період до 2027 року
та План заходів з її реалізації

м. Миколаїв, 2023 рік

ЗМІСТ

№ п/п	Найменування	Стор.
	Титульний аркуш	1
	Зміст	2
	Відомості про авторів (виконавців) звіту про СЕО	3
	Вступ	4
1.	Зміст та основні цілі документа державного планування	6
2.	Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	15
3.	Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу	47
4.	Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом	79
5.	Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування	102
6.	Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків	105
7.	Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування	111
8.	Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки)	123
9.	Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	128
10.	Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності)	132
11.	Резюме нетехнічного характеру інформації, передбаченої пунктами 1-10 цієї частини, розраховане на широку аудиторію	133

**ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ (ВИКОНАВЦІВ)
ЗВІТУ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ**

ПІБ	Кваліфікація	Підпис
Смирнов Віктор Миколайович	Магістр за спеціальністю «Екологія та охорона природного середовища»; Кандидат геологічних наук; Доцент кафедри Екологія ЧНУ імені Петра Могили; Інженер-еколог	

ВСТУП

У зв'язку з підписанням Угоди про Асоціацію з Європейським Союзом та відповідно до положень Директиви 2001/42/ЄС, Протоколом про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (від 01.07.2015 № 562-VIII), був прийнятий Закон України від 20.03.2018 № 2354-VIII «Про стратегічну екологічну оцінку».

Прийняття Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» супроводжувалось внесенням змін до низки законодавчих актів, зокрема Земельного кодексу України, Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», Закону України «Про курорти», Закону України «Про державні цільові програми», Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності». Згодом було затверджено Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 № 1272).

Відповідно до положень Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», який набув чинності 12.10.2018 року, стратегічна екологічна оцінка – процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування (включаючи і містобудівну документацію) для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки, складання звіту про стратегічну екологічну оцінку, проведення громадського обговорення та консультацій, врахування у документі державного планування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування.

Процедура стратегічної екологічної оцінки включає такі етапи:

- визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки;
- складання звіту про стратегічну екологічну оцінку;
- проведення громадського обговорення та консультацій у порядку, передбаченому статтями 12 та 13 Закону, транскордонних консультацій у порядку, передбаченому статтею 14 Закону;
- врахування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій;
- інформування про затвердження документа державного планування;
- моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Зважаючи на потребу конкретизації положень Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», для забезпечення його практичної імплементації були розроблені методичні рекомендації, затверджені наказом Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування» (від 10.09.2018 року № 296, із змінами й доповненнями, внесеними наказами Міністерства екології та природних ресурсів України від

29.12.2018 року № 465, від 18.07.2019 року № 260), а також критерії, затверджені наказом Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження Критеріїв визначення наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення» (від 28.10.2020 № 213).

Стратегічна екологічна оцінка здійснюється на основі принципів законності та об'єктивності, гласності, участі громадськості, наукової обґрунтованості, збалансованості інтересів, комплексності, запобігання екологічній шкоді, довгострокового прогнозування, вірогідності та повноти інформації у проекті документа, міжнародного екологічного співробітництва.

Метою стратегічної екологічної оцінки є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля (флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, надр, клімату, повітря, води, ландшафту, природних територій, та об'єктів), безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» поширюється на документи державного планування, які стосуються сільського господарства, лісового господарства, рибного господарства, енергетики, промисловості, транспорту, поводження з відходами, використання водних ресурсів, охорони довкілля, телекомунікацій, туризму, містобудування або землеустрою (схеми) та виконання яких передбачатиме реалізацію видів діяльності (або які містять види діяльності та об'єкти), щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля, або які вимагають оцінки, зважаючи на ймовірні наслідки для територій та об'єктів природно-заповідного фонду та екологічної мережі (далі – території з природоохоронним статусом), крім тих, що стосуються створення або розширення територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Документи державного планування – це стратегії, плани, схеми, містобудівна документація, загальнодержавні програми, державні цільові програми та інші програми і програмні документи, включаючи зміни до них, які розробляються та/або підлягають затвердженню органом державної влади, органом місцевого самоврядування.

Стратегічна екологічна оцінка документів державного планування дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування.

Слід зауважити, що здійснення процедури стратегічної екологічної оцінки не спрямоване на обмеження економічної активності у громаді, це інвестиція в майбутній добробут. Її метою є недопущення суттєвої деградації компонентів довкілля, захист уразливих екосистем та населення від надмірного антропогенного впливу, що може бути як наслідком розміщення особливо небезпечних виробничих об'єктів, так і необґрунтованої локалізації певних видів діяльності у тих чи інших місцевостях.

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Вид документа державного планування – Стратегія розвитку Миколаївської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з її реалізації (далі – Стратегія).

Стратегія громади – це фундаментальний документ, який визначає бачення розвитку територіальної громади на найближчі роки, механізм досягнення сталого зростання громади, спираючись на ресурси та чітко знаючи її сильні та слабкі сторони, містить бачення майбутнього, напрями розвитку, та цільовий блок з низки стратегічних та оперативних цілей.

Актуальність розроблення Стратегії зумовлена гострою потребою суспільства у реалізації нового бачення майбутнього розвитку територій через посилення ролі органів місцевого самоврядування та громадськості у власному стратегічному плануванні, що повної мірою відповідає базовим принципам децентралізації.

Кінцевою метою стратегічної екологічної оцінки є зменшення/унеможливлення негативних та посилення позитивних наслідків реалізації майбутнього плану для навколишнього середовища та здоров'я місцевих жителів. Ця процедура тісно пов'язана з забезпеченням досягнення Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року і дозволяє виявити, а іноді й скоригувати пріоритети громади у досить тривалій перспективі.

На місцевому рівні стратегічна екологічна оцінка дозволяє визначити потенційний вплив на територію та населення громади стратегічних цілей, викладених у Стратегії, а також порівняти результат впровадження Стратегії з вже наявними впливами та такими впливами, що очікуються від реалізації інших стратегій, програм і планів в межах конкретної території.

Реалізація Стратегії полягатиме у формуванні комплексної системи завдань, які, базуючись на розумінні поточної ситуації та рівня розвитку громади, зможуть забезпечити досягнення стратегічного бачення та цілей розвитку. Стратегія побудована таким чином, що упродовж реалізації вона впливатиме на поточне формування проєктів регіонального розвитку, а також заходів у межах громади на період до 2027 року. Ухвалення стратегічного документа має стати основою для уточнення програм, їх гармонізації з перспективами розвитку, визначеними Стратегією. Головним об'єктом спрямування стратегічних зусиль локального розвитку території є людина та забезпечення високої якості її життя.

У лютому 2022 року розпочалося повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну. 24 лютого 2022 року Указом Президента України введено воєнний стан, який продовжено і дотепер. Військові дії спричинили руйнівний вплив на життя людей та масове порушення ланцюгів економічної діяльності, руйнування інфраструктури, що насамперед призводить до значних економічних втрат як в Україні, так і в регіоні Європи, Центральній Азії та решти світу.

Продовження воєнних дій на території України, постійні обстріли тилкових територій не дають можливість остаточно оцінити наслідки російської агресії та суттєво ускладнюють розроблення реалістичних прогнозів економічного і

соціального розвитку Миколаївської територіальної громади, бюджетних показників на середньо- та довгостроковий період.

Високий ступінь невизначеності є характерною ознакою поточного стану, як з погляду часового проміжку й інтенсивності військових дій, масштабу подальших руйнувань, так і припущень щодо зовнішньоекономічної кон'юнктури (волатильність цін на світових товарних ринках, уповільнення зростання ключових торговельних партнерів, руйнація напрацьованих логістичних ланцюгів). Значна невизначеність щодо ключових припущень макроекономічного розвитку обумовлює наявність різних сценаріїв прогнозу зі значним ступенем відхилення. Високі ризики ускладнюють процес прогнозування та знижують точність прогнозів.

Подальший розвиток напряду залежить від того, як розвиватимуться події на фронті, чи поновляться бойові дії на звільнених територіях, тощо. Додатковий потужний вплив матимуть: ефективність та послідовність реформ, впровадження яких є необхідною умовою набуття Україною членства в ЄС, поглиблення діалогу влади з бізнесом та з суспільством, наскільки сервісно надаватимуться державні послуги, потенційний тиск на бізнес у будь-яких його форматах тощо.

За зазначеної військової, політичної та економічної невизначеності будь-які прогнози наразі видаються недостатньо реалістичними на тривалих відтинках часу. Можливо лише окреслити потенційні сценарії. А зважувати їх за ймовірністю та ризиками реалізації доцільно в процесі виконання Стратегії в залежності від змін зовнішніх та внутрішніх умов.

Основні прогнозні показники є попередньо-орієнтовними та надалі можуть бути скориговані на основі уточнення статистичних даних, зміни поточної військової, соціально-економічної ситуації та сценарних умов функціонування економіки з урахуванням внутрішніх і зовнішніх ризиків та загроз розвитку.

При здійснюванні оцінювання, після визначення обсягу здійснення оцінки, необхідним є виконання кількох блоків завдань, зміст яких відображено у структурі заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки та звіту про стратегічну екологічну оцінку:

1) Збір інформації і даних, що стосуються розвитку громади, вибір методів для їх подальшого опрацювання та отримання об'єктивних висновків про стан та можливі зміни довкілля;

2) Визначення сучасного стану навколишнього середовища та здоров'я населення, зокрема і на територіях, що ймовірно зазнають впливу від реалізації передбачених Стратегією заходів;

3) Оцінка впливу передбачених Стратегією завдань/заходів на стан окремих компонентів довкілля та в цілому (за видами впливів та сукупно);

4) Пошук та обґрунтування заходів та альтернатив, що сприяли б зниженню антропогенного тиску та запобіганню/розв'язанню конфліктів природокористування, забезпечили б відповідність реалізації Стратегії принципам сталого розвитку. Відповідно, передбачається моніторинг, за результатами якого цілі Стратегії можуть зазнавати змін;

5) Комунікація з громадськістю, органами державної й місцевої влади в процесі консультацій.

Стратегічне бачення розвитку Миколаївської міської територіальної громади до 2027 року досягатиметься через реалізацію стратегічних цілей, а обрані стратегічні цілі буде досягнуто через систему оперативних цілей.

Стратегічна ціль – бажаний результат «цілеспрямованої» діяльності у розв'язанні ключової проблеми та/або реалізації можливості з оптимальним використанням ресурсів. Сукупність Стратегічних цілей утворює стратегічний напрям. Кожна стратегічна ціль конкретизується в оперативних цілях – конкретні, обмежені у часі програми (алгоритми) дій (заходів) щодо досягнення стратегічних цілей. Сукупність Оперативних цілей складає Стратегічну ціль.

Якщо стратегічні цілі – це те, чого треба прагнути, то оперативні цілі – це те, чого треба досягти. У багатьох аспектах оперативна ціль – це ядро планів дій. Стратегічні цілі мають бути придатними до перетворення на оперативні цілі чи проекти. Якщо це не відбудеться, буде важко вимірювати прогрес досягнення цих цілей.

Метою даної стратегічної екологічної оцінки є визначення, опис, оцінювання та прогнозування наслідків виконання Стратегії розвитку Миколаївської міської територіальної громади на період до 2027 року з огляду кола екологічних питань та питань впливу на здоров'я населення громади.

Ще однією важливою складовою залишається визначення відповідності рішень Стратегії екологічним цілям різного рівня. Це забезпечує належний зв'язок та дотримання міжнародних та національних зобов'язань на рівні громади. Йдеться, зокрема, про виконання положень Цілей сталого розвитку 2030, Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», з якими пов'язані заходи щодо розвитку екомережі, зменшення площі орних земель, збільшення відсотку заповідності території, адаптація до зміни клімату тощо.

У вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся Саміт ООН зі сталого розвитку та прийняття Порядку денного розвитку після 2015 року, на якому було затверджено нові орієнтири розвитку. Підсумковим документом Саміту «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» було затверджено 17 Цілей Сталого Розвитку та 169 завдань. Україна, як і інші країни-члени ООН, приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку. Для встановлення стратегічних рамок національного розвитку України на період до 2030 року на засадах принципу «Нікого не залишити осторонь» було започатковано інклюзивний процес адаптації Цілей сталого розвитку. Кожну глобальну ціль було розглянуто з урахуванням специфіки національного розвитку.

Стратегічна ціль 1 «Безпечна громада» передбачає: забезпечення фізичної безпеки людини (створення мережі укриттів для населення відповідно до стандартів, здійснення модернізації системи оповіщення, створення безпечного освітнього середовища, забезпечення безпеки населення на водних об'єктах), безпечні дороги (ремонт, будівництво та облаштування підземних автомобільних розв'язок, доріг, пішохідних переходів, тротуарів, тролейбусної лінії, розбудова дорожньої інфраструктури), забезпечення екологічної безпеки (чисте навколишнє середовище, поліпшення екологічного стану водойм, екологічна освіта, озеленення Миколаєва, захист території від підтоплення та

екзогенних геологічних процесів, зменшення антропогенного навантаження на водні екосистеми), забезпечення інформаційної й енергетичної безпеки (розвиток альтернативних джерел енергії, підвищення якості та ефективності надання послуг з теплопостачання).

Стратегічна ціль 2 «Комфортна громада» передбачає: надання якісних соціальних й муніципальних послуг (забезпечити мешканців міста якісною водою, теплом, послугами з пасажирських перевезень, адміністративними послугами), забезпечення населення житлом, надання рівних можливостей для всіх, мобільність, здорове життя (надання якісних медичних послуг, розвиток фізкультури та спорту), згуртованість та культурний розвиток, якісну освіту.

Стратегічна ціль 3 «Конкурентна громада» передбачає: логістичний хаб, створення центру інновацій та нових індустрій й бізнес-освіти, ревіталізацію старих промислових об'єктів, конкурентний бізнес, креативну молодь, розвиток туризму та сфери гостинності.

Стратегічна ціль 4 «Громада партнерства» передбачає: цифровізацію надання послуг, відкриту владу (Інформаційна доступність у забезпеченні прозорого управління, Моніторинг та оцінка діяльності, Відкриті закупівлі за бюджетні кошти), партисипація, багатосекторне партнерство.

Узгодженість стратегічних цілей Стратегії розвитку Миколаївської міської територіальної громади на період до 2027 року Цілям сталого розвитку до 2030 року в Україні представлено у таблиці 1.1.

Узгодженість стратегічних цілей Стратегії розвитку Миколаївської міської територіальної громади на період до 2027 року Цілям державної екологічної політики, що визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», представлено в таблиці 1.2.

Узгодженість стратегічних цілей Стратегії розвитку Миколаївської міської територіальної громади на період до 2027 року зі стратегічними Цілями Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року представлено у таблиці 1.3.

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії узгоджуються з цілями сталого розвитку до 2030 року в Україні, стратегічними цілями державної екологічної політики та стратегічними цілями Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року.

Таблиця 1.1. Узгодженість стратегічних цілей Стратегії розвитку Миколаївської міської територіальної громади на період до 2027 року Цілям сталого розвитку до 2030 року в Україні

Стратегічні цілі громади	Цілі сталого розвитку до 2030 року в Україні																
	Подолання бідності	Подолання голоду	Міцне здоров'я і благополуччя	Якісна освіта	Гендерна рівність	Чиста вода та належні санітарні умови	Чиста та відновлювана енергія	Гідна праця та економічне зростання	Індустрія, інновації та інфраструктура	Скорочення нерівності	Сталий розвиток міст та громад	Відповідальне споживання та виробництво	Боротьба зі зміною клімату	Збереження морських ресурсів	Захист екосистем суші	Мир та справедливість	Партнерство задля досягнення Цілей
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Стратегічна ціль 1 «Безпечна громада»	0	0	++	++	0	++	++	+	++	++	++	++	++	+	++	+	++
Стратегічна ціль 2 «Комфортна громада»	++	++	++	++	++	+	0	++	++	++	++	++	+	0	+	++	++
Стратегічна ціль 3 «Конкурентна громада»	+	0	+	+	+	+	0	++	++	0	++	+	0	0	0	+	+
Стратегічна ціль 4 «Громада партнерства»	+	0	+	0	++	+	0	+	++	0	++	0	0	0	0	+	++

Примітки:

++ цілі Стратегії узгоджені з Цілям сталого розвитку до 2030 року в Україні;

+ цілі Стратегії та цілі сталого розвитку до 2030 року в Україні принципово узгоджуються, проте не узгоджені в Стратегії. Необхідно тісніше пов'язати цілі на наступних етапах планування та/або на рівні заходів;

0 цілі Стратегії та Цілі сталого розвитку до 2030 року в Україні нейтральні по відношенню одні до одних;

– цілі Стратегії та Цілі сталого розвитку до 2030 року в Україні не узгоджуються, але можуть бути узгоджені. В рамках наступного планування потрібні спеціальні заходи, спрямовані на узгодження цілей Стратегії та стратегічних цілей державної екологічної політики;

– – цілі Стратегії та Цілі сталого розвитку до 2030 року в Україні принципово суперечать одні одним. Необхідні термінові заходи, спрямовані на уточнення цілей цієї Стратегії.

Таблиця 1.2. Узгодженість стратегічних цілей Стратегії розвитку Миколаївської міської територіальної громади на період до 2027 року цілям державної екологічної політики на період до 2030 року

Стратегічні цілі розвитку Миколаївської міської територіальної громади на період до 2027 року	Стратегічні цілі державної екологічної політики на період до 2030 року			
	Ціль 1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва	Ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України	Ціль 3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України	Ціль 4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення
Стратегічна ціль 1 «Безпечна громада»	++	++	+	++
Стратегічна ціль 2 «Комфортна громада»	++	++	+	+
Стратегічна ціль 3 «Конкурентна громада»	0	+	0	0
Стратегічна ціль 4 «Громада партнерства»	0	+	+	0

Примітки:

++ цілі Стратегії узгоджені з Цілями державної екологічної політики на період до 2030 року;

+ цілі Стратегії та цілі державної екологічної політики на період до 2030 року принципово узгоджуються, проте не узгоджені у Стратегії. Необхідно тісніше пов'язати цілі на наступних етапах планування та/або на рівні заходів;

0 цілі Стратегії та Цілі державної екологічної політики на період до 2030 року нейтральні по відношенню одні до одних;

– цілі Стратегії та Цілі державної екологічної політики на період до 2030 року не узгоджуються, але можуть бути узгоджені. В рамках наступного планування потрібні спеціальні заходи, спрямовані на узгодження цілей Стратегії та стратегічних цілей державної екологічної політики;

– – цілі Стратегії та Цілі державної екологічної політики на період до 2030 року принципово суперечать одні одним. Необхідні термінові заходи, спрямовані на уточнення цілей цієї Стратегії.

Таблиця 1.3. Узгодженість стратегічних цілей Стратегії розвитку Миколаївської міської територіальної громади на період до 2027 року зі стратегічними цілями Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року

Стратегічні цілі розвитку Миколаївської міської територіальної громади на період до 2027 року	Стратегія розвитку Миколаївської області на період до 2027 року			
	Ціль 1. Стійке економічне зростання багатогалузевої економіки	Ціль 2. Висока якість життя людини	Ціль 3. Забезпечення та розвиток територій	Ціль 4. Конкурентоспроможна економіка на основі інноваційного та високотехнологічного розвитку, зокрема у сферах, визначених смарт-спеціалізацією
Стратегічна ціль 1 «Безпечна громада»	++	++	++	++
Стратегічна ціль 2 «Комфортна громада»	++	++	++	++
Стратегічна ціль 3 «Конкурентна громада»	++	++	++	++
Стратегічна ціль 4 «Громада партнерства»	++	++	++	++

Примітки:

++ цілі Стратегії узгоджені з Цілям Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року;

+ цілі Стратегії та цілі Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року принципово узгоджуються, проте не узгоджені в Стратегії. Необхідно тісніше пов'язати цілі на наступних етапах планування та/або на рівні заходів;

0 цілі Стратегії та Цілі Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року нейтральні по відношенню одні до одних;

– цілі Стратегії та Цілі Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року не узгоджуються, але можуть бути узгоджені. В рамках наступного планування потрібні спеціальні заходи, спрямовані на узгодження цілей Стратегії та стратегічних цілей державної екологічної політики;

– – цілі Стратегії та Цілі Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року принципово суперечать одні одним. Необхідні термінові заходи, спрямовані на уточнення цілей цієї Стратегії.

Проект Стратегії розвитку міської територіальної громади розроблений з урахуванням положень інших документів державного планування місцевого, регіонального та державного рівнів, в тому числі:

- Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року, що прийняті з метою забезпечення національних інтересів України щодо сталого розвитку економіки, громадянського суспільства і держави для досягнення зростання рівня та якості життя населення, додержання конституційних прав і свобод людини і громадянина;

- Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, що є основним планувальним документом для реалізації секторальних стратегій розвитку, координації державної політики у різних сферах, досягнення ефективності використання державних ресурсів у територіальних громадах та регіонах в інтересах людини, єдності держави, сталого розвитку історичних населених місць та збереження традиційного характеру історичного середовища, збереження навколишнього природного середовища та сталого використання природних ресурсів для нинішнього та майбутніх поколінь українців;

- Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року, затверджені Законом України від 28.02.2019 № 2697-VIII, що визначили державну стратегію досягнення безпечних для людини стандартів довкілля та невиснажливого використання природних ресурсів;

- Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.04.2021 № 443-р;

- Національний план управління відходами до 2030 року, що прийнятий з метою створення та забезпечення ефективного функціонування системи управління відходами в Україні на інноваційних засадах, а також впровадження на національному та регіональному рівні стратегічного планування, що передбачатиме виконання ряду заходів, спрямованих на реформування та удосконалення системи управління відходами;

- Концепція загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005 - 2025 роки від 22.09.2004 № 675-р;

- Директива 2000/60/ЄС «Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики» від 23.10.2000 року;

- Директива Ради 91/271/ЄЕС «Про очистку міських стічних вод» від 21.05.1991 року;

- Національний план заходів з реалізації положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 18.08.2005 № 346;

- Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 № 932-р.у;

- План заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 № 878;

- Енергетична стратегія України до 2035 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.08.2017 № 605;

- Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688-р;
- План заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1567-р;
- Державна стратегія управління лісами України до 2035 року та операційним планом її реалізації у 2022-2024 роках, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777-р;
- Національний план дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням від 30.03.2016 № 271-р;
- Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року, що визначає основні напрями покращення якості надання транспортних послуг, передбачає наближення рівня їх надання та розвитку інфраструктури до європейських стандартів, підвищення рівня безпеки та зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище;
- Державна цільова екологічна програма проведення моніторингу навколишнього природного середовища;
- Загальнодержавна цільова соціальна програма «Питна вода України» на 2022-2026 роки, метою якої є забезпечення гарантованих Конституцією України прав громадян на достатній життєвий рівень та екологічну безпеку шляхом забезпечення якісною питною водою в необхідних обсягах та відповідно до встановлених нормативів щодо якості питної води, забезпечення розвитку та реконструкції систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення населених пунктів України;
- Національна економічна стратегія на період до 2030 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179;
- Стратегія розвитку індустріальних парків на 2023-2030 роки, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.02.2023 № 176-р, зокрема, що передбачає забезпечення розвитку індустріальних парків з урахуванням пріоритету екологічної безпеки, збереження та розвитку природоохоронних територій та об'єктів, затвердження на законодавчому рівні моделі еко-індустріального парку, державне стимулювання розвитку еко-індустріальних парків і трансформації індустріальних парків в еко-індустріальні парки;
- Стратегія розвитку Миколаївської області на 2021-2027 роки та План заходів з її реалізації у 2021-2023 роках, що містять результати соціально-економічного аналізу Миколаївської області, аналізу сильних і слабких сторін регіону, можливостей і загроз, комплексну систему завдань, які зможуть забезпечити досягнення стратегічного бачення та розвитку регіону;
- Комплексна програма охорони довкілля Миколаївської області на 2021-2027 роки, основною метою якої є реалізація екологічної політики, спрямованої на стабілізацію та поліпшення стану навколишнього природного середовища на території Миколаївської області, забезпечення екологічно безпечного навколишнього середовища та стійкого стану екологічних систем області шляхом виконання на території області міжнародних, загальнодержавних,

регіональних, місцевих програм та вирішення першочергових регіональних екологічних проблем;

- Програма економічного і соціального розвитку м. Миколаєва на 2024-2026 роки;

- Міська цільова екологічна програма на 2023-2027 роки міста Миколаєва;

- Програма реформування та розвитку житлово-комунального господарства м. Миколаєва на 2020-2024 роки;

- Міська Програма енергозбереження «Теплий Миколаїв» на 2017-2023 роки (зі змінами), (термін дії подовжено до 31.12.2024);

- Екологічна політика м. Миколаєва;

- Концепція розвитку річок та маломірного судноплавства у місті Миколаєві на 2019-2030 роки;

- Міська цільова програма «Оновлення інфраструктури водопостачання та водовідведення в місті Миколаїв на 2019-2033 рр.»;

- Програма «Доступна вода» на 2023 рік (буде продовжена на 2024 рік);

- Міська комплексна програма «Культура та охорона культурної спадщини» на 2021-2025 роки;

- Програма моніторингу довкілля Миколаївської області;

- Схема планування території Миколаївської області;

- Генеральний план та план зонування міста Миколаєва;

- інша містобудівна й кадастрова документація.

Виконання завдань Стратегії розвитку Миколаївської міської територіальної громади до 2027 року повною мірою відповідає цілям та основній меті соціально-економічного розвитку Миколаївського району та Стратегії розвитку Миколаївської області до 2027 року.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

Фізико-географічне районування

15 квітня 2020 року розпорядженням Кабінету Міністрів України № 480-р «Про затвердження перспективного плану формування територій громад Миколаївської області» з урахуванням розпорядженням Кабінету Міністрів України № 719-р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Миколаївської області» було затверджено територію Миколаївської міської територіальної громади до складу якої увійшли території та населені пункти Миколаївської міської ради з адміністративним центром у місті Миколаїв.

Миколаївська громада входить до складу Миколаївського району.

Миколаївська міська територіальна громада є однією з найменших громад за площею серед громад Миколаївського району - 251,3 км² або 3,2 %.

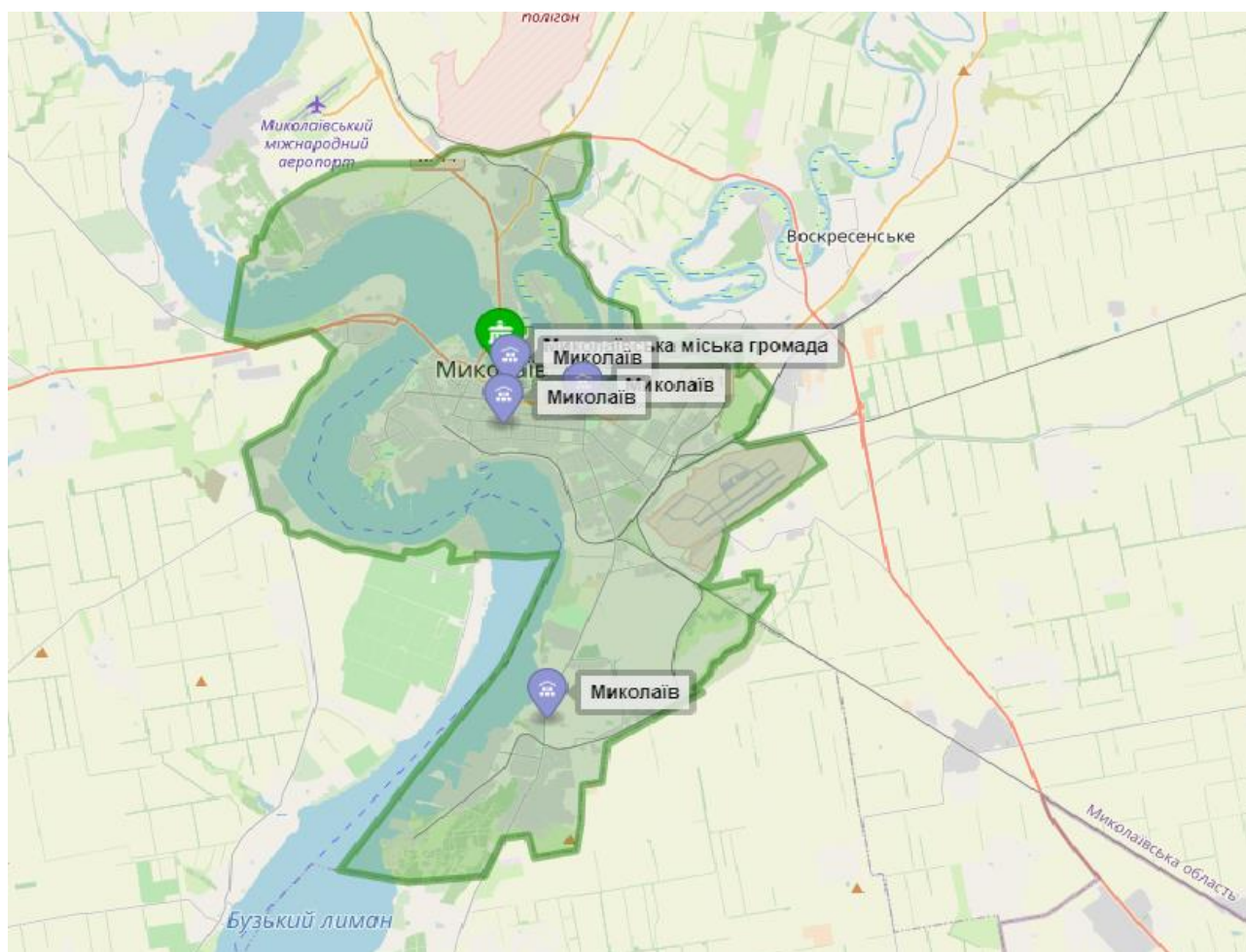

Рис. 2.1. Адміністративні межі Миколаївської міської територіальної громади

Місто Миколаїв поділене на адміністративно-територіальні одиниці - адміністративні райони, які мають свої межі, територію та назви: Заводський район, Корабельний район, Інгульський район і Центральний район.

Місто розташоване у Північному Причорномор'ї у гирлі річки Інгул, де вона впадає до Південного Бугу, за 50 кілометрів від Чорного моря, за 480 км на південний схід від м. Києва, за 130 км на схід від м. Одеси.

За фізико-географічним районуванням України територія громади розташована у межах Нижньобузько-Дніпровської низовинної області Причорноморсько-Приазовського краю та Бузько-Дніпровської низовинної області Причорноморського середньостепового краю Південностепової (сухостепової) підзони Степової зони Східноєвропейської рівнини України.

Клімат

За сучасним кліматологічним районуванням території України територія громади розташована у Південному кліматичному районі та кліматичному районі узбережжя морів Степової зони Південної Атлантично-континентальної кліматичної області.

Основні кліматичні показники території громади наведені на Схемі планування Миколаївської області (Рис. 2.2.).

Рис. 2.2. Схема планування Миколаївської області. Кліматичні умови

Клімат помірно континентальний, дуже теплий, посушливий. Середньорічна температура повітря становить + 9,2 °С. Тривалість безморозного періоду становить 160-205 днів, вегетаційного – 215-225 днів. Сума опадів за рік складає 340 мм.

Найбільша кількість опадів припадає на червень, найменша – на березень. Основна частина опадів (70 %) випадає в теплий період року переважно у вигляді злив, які викликають погіршення стану посівів, створення ґрунтової кірки й утворення водної ерозії ґрунтів. Осінь характеризується значною хмарністю, частими туманами, опадами та сильними вітрами. Зима м'яка, супроводжується частими відлигами. Сніговий покрив є нестійким, середня висота його в період найбільшого накопичення (лютий) досягає 3-6 см. Кількість днів зі сніговим покривом – 40-60. Промерзання ґрунту починається в перших числах грудня і становить 38-43 см, максимальна глибина промерзання – 120-140 см, мінімальна – 10-20 см. Повне відтавання ґрунту спостерігається в середині березня. Вегетаційний період в середньому близько 210 діб.

Показники	Січен ь	Люти й	Берез ень	Квіте нь	Траве нь	Черве нь	Липен ь	Серпе нь	Верес ень	Жовте нь	Листо пад	Груде нь
Середня температура (°С)	-1.7	-0.3	4.2	10.9	17.4	21.7	24.3	24.1	18	11.1	5.5	1
Мінімальна температура (°С)	-4.6	-3.7	-0.1	5.7	11.8	16.3	18.8	18.5	13.1	7.1	2.6	-1.6
Максимальна температура (°С)	1	3.1	8.5	15.8	22.4	26.4	29.2	29.2	22.8	15.2	8.5	3.5
Норма опадів (мм)	37	31	36	38	46	56	37	40	44	32	36	37
Вологість (%)	83 %	79 %	74 %	67 %	62 %	59 %	57 %	52 %	61 %	72 %	82 %	82 %
Дошові дні (Д)	5	5	6	6	7	6	5	4	5	4	5	5
Тривалість світлового дня (години)	2.9	3.9	6.5	9.6	11.6	12.6	12.8	11.8	9.0	6.0	3.4	2.9

Рис. 2.3. Кліматичний графік Миколаївської міської територіальної громади за 1991 – 2021 роки (<https://climate-data.org>)

Відносна вологість повітря за рік складає 60-70 %, а в теплу пору року зменшується до 40 %.

У холодний період року панівними вітрами є північно-східні, в теплий – північно-західні із середньорічною швидкістю 4,2-4,3 м/сек. В окремі роки, особливо ранньою весною, швидкість вітру набуває значної сили (понад 15 м/сек. і більше). Іноді, зазвичай за сухої поверхні ґрунту й швидкості вітру 10 м/с і більше, вітри переходять в пилові бурі, видуваючи ґрунт орних степів і

пошкоджуючи сільськогосподарські культури. Дуже часто бувають короткочасні чорні (пил чорноземів) бурі тривалістю до однієї години. Кількість днів з сильним вітром складає близько 10-20 днів/рік, а з пиловими бурями – 2 дні/рік.

За біокліматичним районуванням України територія громади розташована у Комфортній підзоні Комфортної біокліматичної зони.

Місяць із найбільшою кількістю сонячних годин на день - липень, у середньому 12,83 години сонячного світла. Загалом у липні 397,74 години сонячного саява. Місяць з найменшою кількістю сонячних годин на добу в м. Миколаєві - січень, в середньому 2,85 години на добу. Загалом у січні 88,46 години сонячного світла. Протягом року налічується близько 2834,02 години сонячного світла, у середньому за місяць – 92,91 години сонячного світла.

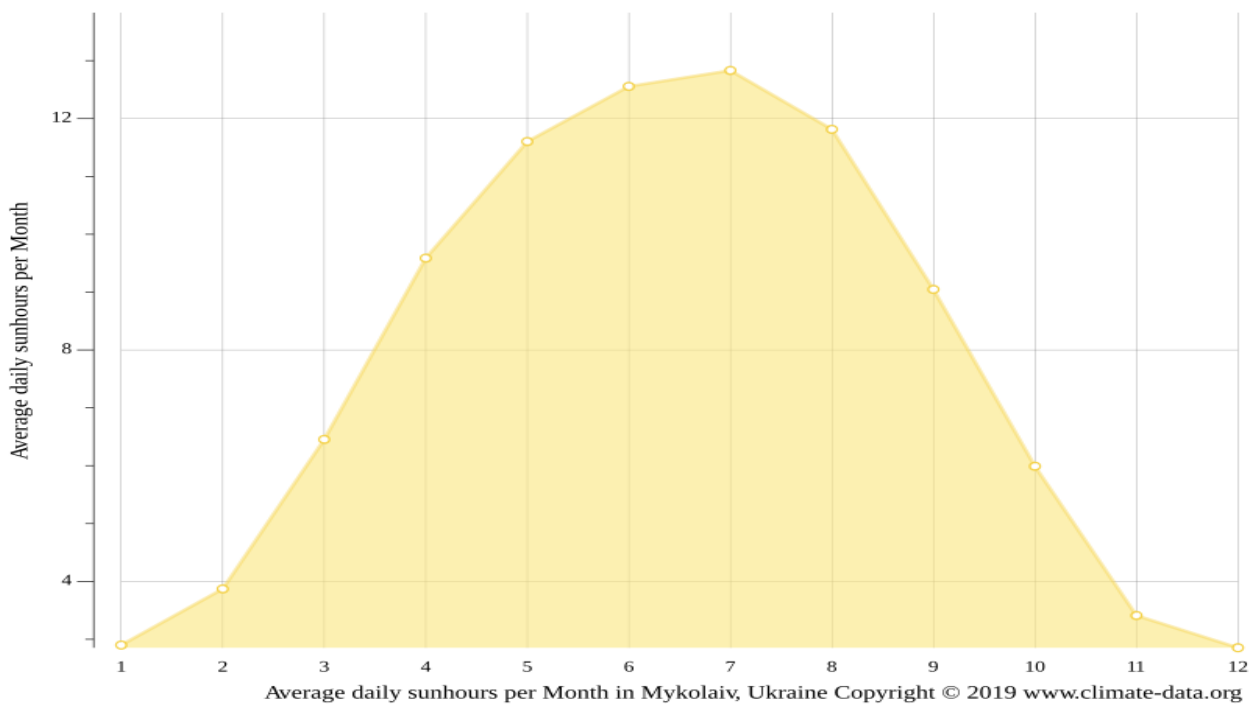

Рис. 2.4. Сонячні години міста Миколаїв (середня кількість) за інформацією <https://ru.climate-data.org>

Відповідно до вимог ДСТУ-Н Б В.1.1-27:2010 «Захист від небезпечних геологічних процесів, шкідливих експлуатаційних впливів, від пожежі. Будівельна кліматологія» територія громади розташована у II кліматичному районі.

Рельєф

Територія громади лежить у межах Причорноморської низовини в басейні нижньої течії річки Південний Буг. Територія являє собою низьку рівнину Причорноморської низовини, котра поступово знижується з півночі на південь до Чорного моря, висота 20 – 40 м, перетнута широкими (із серією терас) долинами річок Південного Бугу, Інгулу та Бузьким лиманом. Вододіли плоскі; для них характерні западини-поди. Берегова смуга переважно стрімчаста, часто зі зсувами.

Топографічна карта Миколаєва із зазначенням висот наведена на рисунку 2.5.

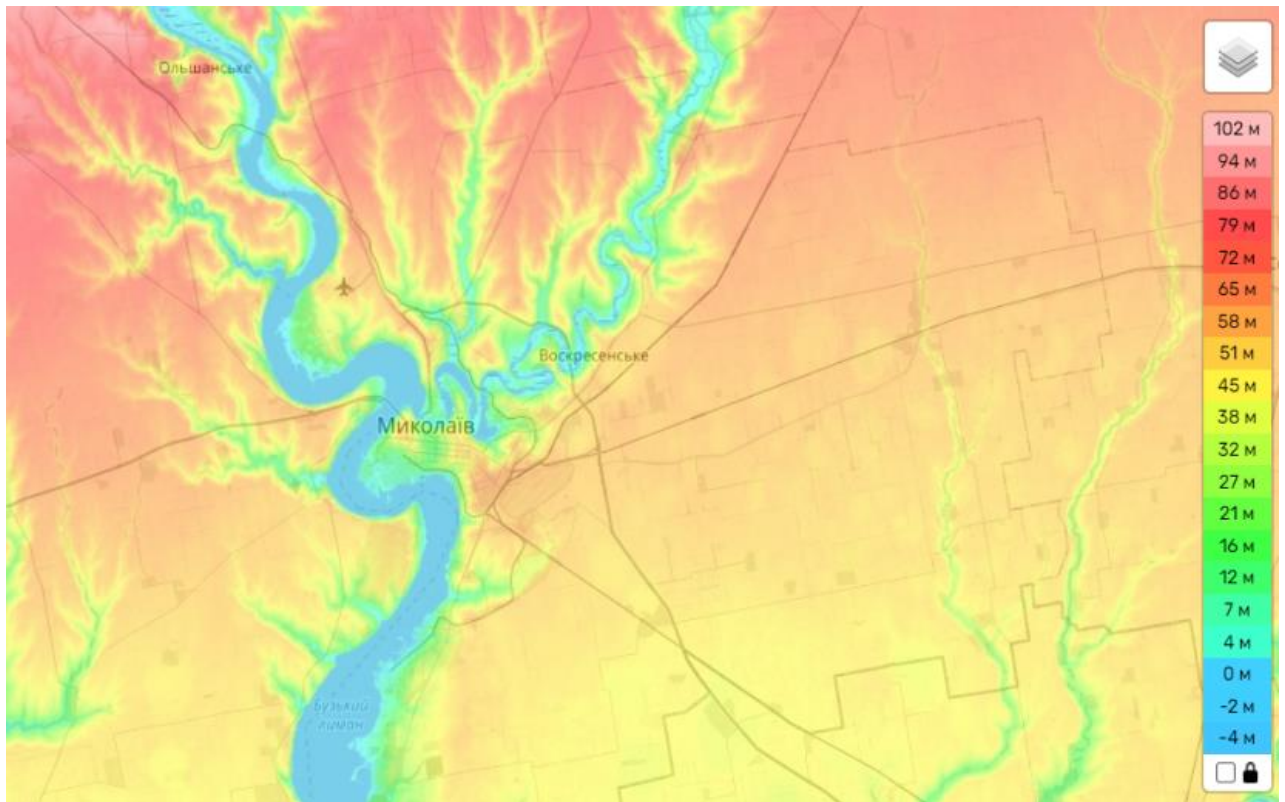

Рис. 2.5. Топографічна карта міста Миколаїв

Середня висота по місту становить 32 м над рівнем моря, максимальна висота – 64 м, мінімальна висота становить -6 м.

Геологічне середовище

За геоморфологічним районуванням України територія громади належить до Причорноморської пластово-акумулятивної низовини на неогенових відкладах Причорноморської області пластово-акумулятивних і пластово-денудаційних низовин Східноєвропейської полігенної рівнини. За тектонічною будовою Причорноморська низовина є частиною Причорноморської западини, заповненої майже горизонтальними потужними шарами осадових порід, переважно морських відкладів палеогену та неогену (глини, піски, піщано-глинисті й піщано-вапнякові породи, вапняки), на яких лежать континентальні відклади антропогенового віку – червоно-бурі глини, леси, лесоподібні суглинки. Третинні породи відслонюються лише в долинах річок і подекуди – на березі лиману. Верхні яруси їх ускладнені структурними терасами, розміщення яких пов'язане з відслоненнями верств міцніших порід неогенового віку.

У структурному відношенні Причорноморська западина є порівняно молодою накладеною структурою. Докембрійський осадово-метаморфічний комплекс є фундаментом западини – заглибленим продовженням Українського щита. Кристалічні породи залягають на значних глибинах (понад 1600-2000 м). Осади, що виповнюють западину, лежать на різномірних та різновікових структурних елементах: докембрійських і епігерцинських блоках Східно-Європейської платформи, які розділяються смугою грабеноподібних депресій, де складчастий фундамент опущений до глибини 10000 м.

З порід корінної основи найбільший інтерес представляють відклади неогенового віку, оскільки древніші утворення (кімерійсько-альпійського структурного поверху) залягають на глибинах понад 100 м і в інженерно-геологічному відношенні вивчені не достатньо.

Неогенові відклади представлені теригенно-карбонатною формацією міоцену- раннього пліоцену. У літологічному відношенні – це глини, піски та пісковики з проверстками мергелів та вапняків. У верхній частині розрізу (меотичний та понтичний яруси) переважають карбонатні породи – вапняки та мергелі. Потужність відкладів формації становить 2000-2500 м, збільшуючись на південному сході.

Поверхневі відклади представлені піщано-глинистими, вапняковими утвореннями кімерій-куяльницького ярусів, серед яких переважають глини.

Річкова долина Південного Бугу заповнена алювіальними відкладами, що складають тераси пліоценового віку і представлені пісками, суглинками інколи гальками, потужність до 20 м. Повсюдно ці алювіальні відклади перекриваються червоно-бурими глинами та лесовими суглинками (починаючи з другої надзапавної тераси).

Четвертинні алювіальні відклади, що складають надзапавні тераси, представлені пісками різнозернистими з прошарками супісків та суглинків, запавні – суглинками, супісками, глинами та пісками дрібнозернистими та глинистими.

До поверхневих відкладів також відносяться морські та лиманно-морські відклади морських терас, пляжів, кіс, представлених кварцовими пісками та вапняковим детритом, суглинками, глинами та мулами, потужність їх становить від 2 до 40 м.

За тектонічною будовою територія громади розташована в межах Причорноморської крейдо-палеогенової западини Східноєвропейської дорифейської платформи.

За карстово-спелеологічним районуванням України територія громади належить до Нижнєдніпровського карстового району Причорноморсько-Азовської карстової області Південного схилу Українського щита Східно-Європейської карстової країни.

Добувна промисловість Миколаївської області орієнтована на видобування будівельних матеріалів (граніт, пиляний черепашник, вапняк, пісок, каоліни, керамзитова сировина, цегельна сировина). За даними Генерального плану міста Миколаєва на території міської територіальної громади наявні розвідані родовища корисних копалин: Матвіївське-1 (пісок), Балабанівське (пісок). Зазначені родовища корисних копалин на цей час не розробляються (табл. 2.1).

Таблиця 2.1. Мінерально-сировинна база Миколаївської міської територіальної громади

№ п/п	Найменування родовища	Розташування	Площа, га		Стан
			Родовища	Відвалів	
1	Матвіївське - 1	10,0 км на північ від м. Миколаїв	156,4		Не розробляється
2	Балабанівське Діл. Центральна (част. запасів) кар'єр № 2 Діл. Південна Діл. Центральна (кар'єр №1)	2,0 км на ПдЗх від с. Балабанівка	122,8		Не розробляється (дозвола на спеціальне користування надрами ТОВ «Посейдон-Юг», ПрАТ «НІКСТРОМ» анульовані)

Ґрунти

За агроґрунтовим районуванням України територія громади належить до Правобережної провінції з темно-каштановими остаточно-солонцюватими ґрунтами переважно на лесових породах Зони південного сухого степу Південного-заходу Східноєвропейської рівнини.

Згідно з картою ґрунтів України (<https://superagronom.com/karty/karta-gruntiv-ukrainy#x>) на території Миколаївської міської територіальної громади поширені: чорноземи південні на лесових породах мало гумусні, чорноземи залишково-солонцюваті на лесових породах південні, чорноземи переважно щебенюваті на елювії щільних карбонатних порід карбонатні, темно-каштанові ґрунти переважно на лесових породах і залишково-солонцюваті ґрунти. Зустрічаються: дернові оглеєні ґрунти та лучно-чорноземні оглеєні солонцюваті-осолоділі ґрунти подів і западин.

За механічним складом переважають суглинисті ґрунти різного гранулометричного складу. У нижній частині басейну поширені глинисті, піщані та глинисто-піщані ґрунти.

У Миколаївській області основною проблемою для ґрунтів є їх ерозія. Найбільша шкода завдає водна ерозія, яка обумовлена наявністю балок, по яких стікає вода і відбувається вимивання ґрунту. Ще одна проблема для родючості ґрунтів – діяльність людини. Неодноразово на території області були зафіксовані випадки навмисного або недбалого витоку забруднюючих рідин у прибережні ґрунти.

Водні ресурси

За сучасним гідрографічним районуванням території України громада розташована у районі басейну річки Південний Буг Нижньобузько-Дніпровській області недостатньої водності.

За гідрологічним районуванням України територія громади належить до Причорноморської області надзвичайно низької водності Зони недостатньої водності Рівнинної частини України.

За гідрохімічним районуванням України територія громади належить до району розповсюдження гідрокарбонатно-кальцієвих поверхневих вод у період повені та у період літньої межені.

Місце розташування і геоморфологічні особливості території визначили її гідрологічні умови.

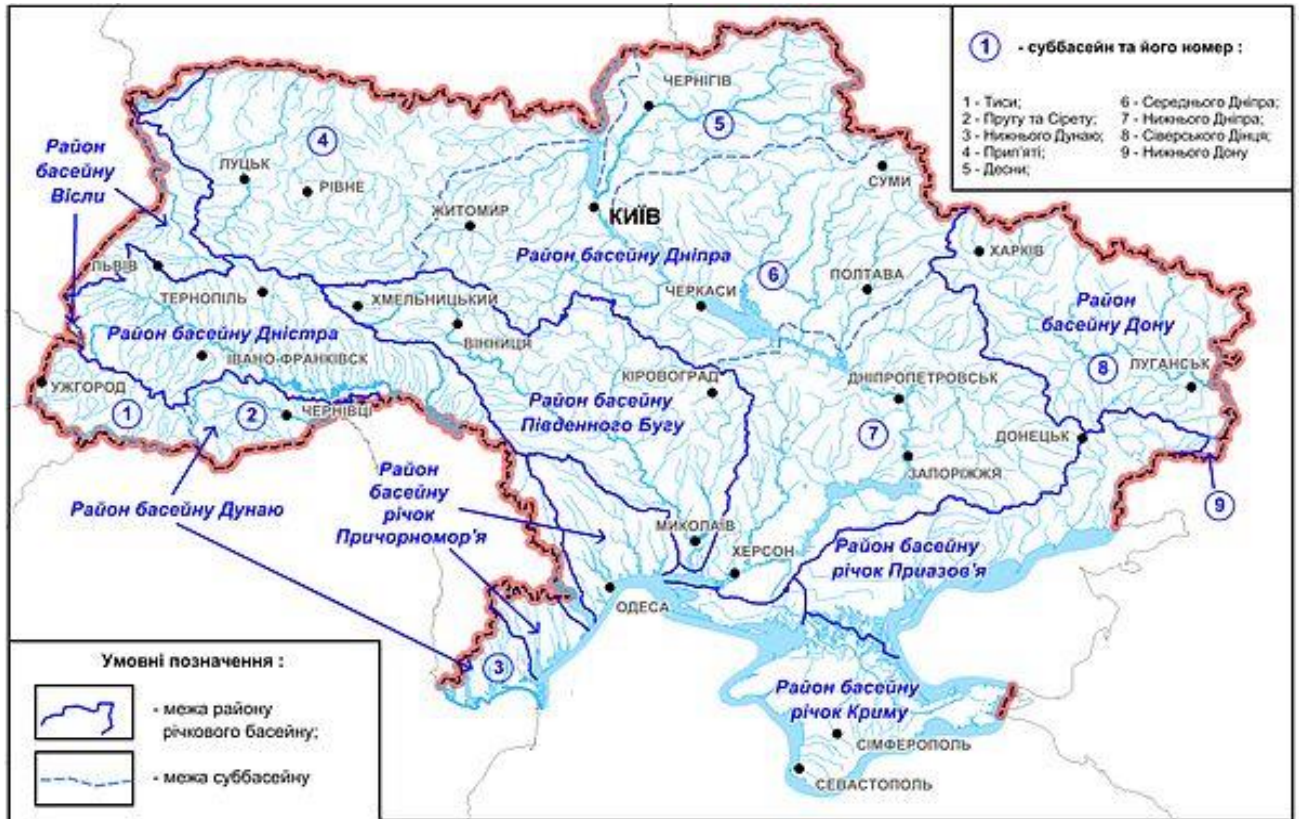

Рис. 2.7 Гідрологічне районування України

Відповідно до схеми «Гідрологічного районування України», проєктована територія розташована в межах Причорноморської гідрологічної області недостатньої водності. Причорноморський район характеризується недостатньою зволоженістю, більшим випаровуванням, що зумовлює недостатню водність річок, велика кількість яких має періодичний стік. Стік степової частини становить лише 17,5% від річного стоку басейну.

Миколаїв розташований на півострові, утвореному злиттям двох річок – Інгулу та Південного Бугу, зі сторони Чорного моря омивається Бузьким лиманом.

Головна водна артерія регіону – велика річка Південний Буг, що є третьою за величиною і довжиною в Україні (806 км), протікає територією області і закінчується Бузьким лиманом (82 км). Гідрографічну мережу території формують також: ліва притока Південного Бугу – річка Інгул (354 км), Балка Корениха (20,5 км) – права притока Бузького лиману (басейн Дніпро-Бузького лиману) та річка Вітовта (4,4 км) у Корабельному районі міста Миколаїв (впадає до Бузького лиману). В межах міста розташовані штучні водойми та ставки (р-н Північний). Протяжність річок в межах міста становить: Південний Буг – 39 км, Інгул – 15 км. Ширина звивистого річища річки Південний Буг змінюється від 120-160 м до близько 2 км в районі Бузького лиману; глибина річки складає 4-5

м, швидкість течії 0,1-0,5 м/с. На цей час річка Південний Буг являє собою широку долину з низькими, вкритими очеретом заболоченими берегами з рельєфом, сформованим зсувними та ерозійними процесами, замуленим дном та широким розповсюдженням водоростей. В межах міста ширина річища коливається від 1,5 до 2,5 км. Середня глибина річки становить місцями – до 1 м, в районі проведення днопоглиблювальних робіт – до 2,65 м. Повноводність річища, залісненість, мальовничість та пологість берегів зумовлює найбільшу сприятливість річки, в порівнянні з іншими водотоками області, для оздоровчо-рекреаційного використання.

Живлення річки Південний Буг відбувається талими водами у весняний і зимовий періоди та дощових опадів в літній. Підземний стік в басейні незначний. Річка характеризується значними припливами з моря (у районі Миколаєва, до 40 см). Пік весняної повені сягає максимального значення в другій половині березня. Літньо-осіння межень встановлюється в середині травня на початку червня. Найменші рівні спостерігаються в липні-серпні, на пригирловій ділянці – у вересні-жовтні.

Південний Буг замерзає у другій половині грудня, хоча бувають роки, коли річка не замерзає зовсім. Льодостав малостійкий, середня товщина льоду змінюється від 15 до 35 см, максимальна сягає 80 см. Скресання річки проходить в другій половині березня в верхній течії та в першій половині березня в нижній і середній течії. Нижнє річище Південного Бугу характеризується уповільненням течії. Поблизу м. Миколаїв, де річка закінчується і починається Бузький лиман, течія може змінюватися на протилежну, що спостерігається при вітрах, спрямованих з півдня на північ. При таких умовах з Бузького лиману в пониззя річки проникають солоні води. При нагонах солоні води досягають іноді Нової Одеси, а надходження разом з ними сірководню викликає задуху всього живого в річці, що не змогло уникнути цієї зони. Найчастіше таким явищам передують тривалий штиль.

Природні особливості басейну Південного Бугу та чинники господарської діяльності зумовлюють певні особливості гідрохімічного режиму. Від розташованих поруч річок басейнів Дністра та Дніпра річка Південний Буг насамперед відрізняється вищим вмістом солей у воді, який зростає у напрямку до гирла. Саме така закономірність – зростання мінералізації води у південному напрямку спостерігається й в його притоках. Ці особливості значною мірою зумовлені геологічними чинниками: мінералізація води у тріщинах кристалічного щита є меншою ніж 500 мг/л, водночас мінералізація води, що дренує вапняки, перевищує 1000 мг/л. Важливий фактор зростання мінералізації – поширеність у південній частині басейну лесоподібних суглинків. Вода Південного Бугу вирізняється також доволі високою насиченістю розчиненим киснем. Чинником, що сприяє покращенню кисневого режиму, є наявність порожистих ділянок, де відбувається перемішування води.

Річка Інгул протікає в субмеридіональному напрямку на відстані 100 км і впадає в річку Південний Буг у місті Миколаїв. Річка Інгул в межах міста має дуже звивисте і нерозгалужене річище з двома затоками (в районі Водопою і Капустяної Балки). Ширина річища змінюється від 100 м (в районі Аляудського мосту) до 740 м (перед затокою в Капустяну Балку), глибина річки – від 2 до 10

м з найбільшими значеннями в пригирловій частині річища, де постійно проводиться днопоглиблення. Живлення річки здійснюється талими водами у весняний і зимовий періоди та дощових опадів у літній. Для рекреаційних цілей річка є найбільш придатною на відрізьку від впадіння річки Громоклія до міста Миколаїв.

Бузький лиман – естуарій річки Південний Буг. Середня ширина Бузького лиману в межах міста становить 2-2,5 км. Зона мілин в лимані досягає 35 % всієї акваторії. Глибини лиману коливаються від 0,6 до 13 м. Правий берег лиману крутий, обривистий висотою до 40 м. Характерним для лиману є наявність згінно-нагінних явищ, що виникають під впливом вітру: при південних вітрах (нагони) спостерігається підйом рівня до 0,5-1 м; при північних (згони) рівень знижується до 0,3-0,4 м нижче рівня нуля. В період весняного паводка ріки й лиман представляють одну акваторію, розрахункові відмітки 1% і 10% забезпечення якої становлять відповідно 0,9 м і 0,56 м (за даними інституту «Укрдіпроводгосп»). У навігаційний період лиман використовується для морського судноплавства.

На території громади розташоване Жовтневе водосховище – колишнє водосховище у Миколаївському районі (балка Вітовта) й у Корабельному районі міста Миколаєва. Створено 1957 року. Водосховище наливне. Вода подається з Інгулецького каналу. Повний об'єм водосховища 31 млн м³, корисний – 29,9 млн м³. Довжина берегової лінії становить понад 11 км. До 2007 року водосховище використовувалося для промислового і побутового водопостачання Миколаєва. У 2007 році водосховище було осушене для очищення від мулового шару, що накопичився у ложі водосховища за період багаторічної експлуатації, що підвищило мінералізацію води, однак зазначені роботи не було проведено. Станом на сьогодні водосховище не експлуатується, вживаються заходи для його відновлення, очищення та заповнення Жовтневого водосховища водою дозволить створити стратегічний запас прісної води для міста.

Річки Миколаївщини належать до рівнинних зі швидкістю течії 0,1-0,3 м/с. Річкова мережа слаборозвинута, середня густина її становить 0,15 км/км² (середній по Україні показник – 0,25 км/км²). Гідрологічний режим водотоків обумовлений весняним паводком та низькою літньою меженню з незначними дощовими паводками в окремі роки. Річки Південний Буг та Інгул, з глибшим ерозійним урізом, живляться переважно підземними водами четвертинних та неогенових відкладів. Малі річки мають переважно дощове та снігове живлення, ґрунтове – незначне, в результаті вони влітку пересихають, а взимку – промерзають.

Запаси поверхневих вод регіону визначаються середньо багаторічним стоком річок. Сумарний середньо багаторічний річковий стік області з урахуванням стоку із суміжних областей становить 3,4 км³. Тоді як, місцевий річковий стік, який формується в межах області, у середній за водністю рік становить лише 0,57 км³. Тобто, переважна більшість поверхневих вод Миколаївської міської територіальної громади формується шляхом припливу води із суміжних областей по великій річці Південний Буг та середній Інгул. Стік

з малих річок мізерний і його неможливо використовувати для цілей водозабезпечення.

Згідно зі структурним гідрогеологічним районуванням України територія громади розташована в Інгулецькому районі Облaсті Причорноморського артезіанського басейну.

Підземні води залягають у відкладеннях різного віку, генезису і літологічного складу – від тріщинуватої зони кристалічного фундаменту до сучасних (голоценових) та плейстоценових.

Рис. 2.8. Гідрогеологічне районування України

За обсягами розвіданих запасів підземних вод питної якості Миколаївська область є найбільшньою на Україні. Прогнозні ресурси (запаси) підземних вод основних водоносних горизонтів у межах Миколаївської області визначено і апробовано Державною комісією запасів СРСР (протокол від 29.06.1971 № 7869, від 28.07.1978 № 8103), Українською територіальною комісією запасів (протокол від 21.03.1978 № 3886).

Прогнозні експлуатаційні запаси підземних вод основних водоносних горизонтів і комплексів з мінералізацією до 3 г/дм^3 (потребує доочищення) у межах Миколаївської області становлять 441,6 тис. $\text{м}^3/\text{добу}$, у тому числі з мінералізацією до $1,5 \text{ г/дм}^3$ – $349,87 \text{ м}^3/\text{добу}$. Експлуатаційні запаси води на одного мешканця становлять $0,09 \text{ м}^3/\text{добу}$ (у порівнянні: Одещина – $0,135 \text{ м}^3/\text{добу}$ або у 1,5 рази більше, Херсонщина – $3,1 \text{ м}^3/\text{добу}$ або в 34 рази більше). При цьому тільки у Миколаївському районі області на одного мешканця доводиться прогнозних ресурсів з мінералізацією до $1,5 \text{ г/дм}^3$ понад $1 \text{ м}^3/\text{добу}$. З часу оцінки прогнозних ресурсів різко змінилося техногенне навантаження на

Оксид вуглецю	5,00	1,50110	1,50110	1,50110	1,50110	1,50110	0,300
Діоксид азоту	0,20	0,07113	0,07113	0,07113	0,07113	0,07113	0,356
Діоксид сірки	0,50	0,01030	0,01030	0,01030	0,01030	0,01030	0,021
Фтористий водень	0,02	0,00360	0,00360	0,00360	0,00360	0,00360	0,180
Пост 4							
Пил	0,50	0,14260	0,14260	0,14260	0,14260	0,14260	0,285
Оксид вуглецю	5,00	2,82450	2,82450	2,82450	2,82450	2,82450	0,565
Діоксид азоту	0,20	0,07076	0,07076	0,07076	0,07076	0,07076	0,354
Діоксид сірки	0,50	0,01081	0,01081	0,01081	0,01081	0,01081	0,022
Фтористий водень	0,02	0,00474	0,00474	0,00474	0,00474	0,00474	0,237

Наведені концентрації по усім забруднюючим речовинам не перевищують гранично допустимі концентрації (ГДК) для населених місць.

Метеорологічні характеристики і коефіцієнти, що визначають умови розсіювання забруднюючих речовин в атмосфері міста наведено в таблиці 2.3 згідно з інформацією Миколаївського обласного центру з гідрометеорології на травень 2023 року.

Таблиця 2.3. Метеорологічні характеристики і коефіцієнти, які визначають умови розсіювання забруднюючих речовин в атмосфері

Найменування	Величина
Коефіцієнт, який залежить від стратифікації атмосфери, А	200
Коефіцієнт рельєфу місцевості	1
Середня температура зовнішнього повітря найбільш жаркого місяця року (серпня), Т, град. С	24,0
Абсолютний максимум, Т, град. С	40,1
Середня температура зовнішнього повітря найбільш холодного місяця року (січня), Т, град. С	- 0,4
Абсолютний мінімум, Т, град. С	- 29,7
Середньорічна роза вітрів, %	
Штиль	5,5
Пн	21,1
ПнС	14,0
С	14,5
ПдС	7,0
Пд	13,8
ПдЗ	8,1
З	8,8
ПнЗ	12,7
Вірогідність швидкості вітру по градаціям (% від загального числа випадків)	
0-1 м/сек	13,5
2-3 м/сек	35,0
4-5 м/сек	28,8

6-7 м/сек	15,2
8-9 м/сек	5,8
10-11 м/сек	1,4
12-13 м/сек	0,3
14-15 м/сек	0
16-17 м/сек	0
18-20 м/сек	0
Середня швидкість вітру (U) за рік, м/сек	3,9
Швидкість вітру (U) (по середнім багаторічним даним), повторюваність перевищення якої складає 5 %, м/сек.	8-9

Таблиця 2.4. Концентрації забруднюючих речовин у атмосферному повітрі м. Миколаєва за період 2019-2021 роки

Домішки	Характеристики	Р о к и		
		2019 рік	2020 рік	2021 рік
Пил	q ср	0,08	0,08	0,08
	q m	0,3	0,3	0,4
Діоксид сірки	q ср	0,006	0,005	0,005
	q m	0,022	0,022	0,023
Оксид вуглецю	q ср	2	1	1
	q m	6	5	5
Діоксид азоту	q ср	0,05	0,04	0,04
	q m	0,21	0,15	0,15
Оксид азоту	q ср	0,02	0,09	0,02
	q m	0,09	0,09	0,09
Фтор.водень	q ср	0,001	0,001	0,002
	q m	0,011	0,015	0,01
Формальдегід	q ср	0,019	0,013	0,012
	q m	0,061	0,052	0,056
Бенз/а/пірен	q ср	-	-	-
	q m	-	-	-
Важкі метали, мкг/м ³				
Залізо	q ср	1,35	1,206	0,787
	q m	2,16	2,93	1,47
Марганець	q ср	0,039	0,036	0,028
	q m	0,08	0,07	0,08
Мідь	q ср	0,068	0,034	0,035
	q m	0,34	0,14	0,1
Нікель	q ср	0,016	0,014	0,02
	q m	0,04	0,03	0,04
Свинець	q ср	0,028	0,025	0,029
	q m	0,06	0,05	0,05
Хром	q ср	0,015	0,013	0,017
	q m	0,03	0,02	0,04
Цинк	q ср	0,062	0,065	0,054
	q m	0,16	0,17	0,1
Кадмій	q ср	0,003	0,002	0,003
	q m	0,030	0,010	0,01

Протягом 2021 року перевищення максимально разових граничнодопустимих концентрацій (ГДК) спостерігались в атмосферному повітрі м. Миколаєва по формальдегіду (Табл. 2.4).

Річний хід середньомісячних концентрацій пилю, діоксиду сірки, оксиду вуглецю, діоксиду азоту, оксиду азоту, фтористого водню був достатньо рівномірний по всіх пунктах спостережень. Середньомісячні концентрації формальдегіду підвищувались у теплий період.

Максимальні середньомісячні перевищення ГДК ср.доб. по м. Миколаєву:

- діоксид азоту $q_{ср.} = 0,04 \text{ мг/м}^3$ (1,0 ГДК ср.доб.);
- формальдегід $q_{ср.} = 0,013 \text{ мг/м}^3$ (4,0 ГДК ср.доб.);
- фтористий водень $q_{ср.} = 0,002 \text{ мг/м}^3$ (0,4 ГДК ср.доб.).

Рослинний та тваринний світ

За фітосозологічним районуванням України територія громади розташована у Лівобережно-степовому Аутфітосозологічному районі.

Рослинний світ басейну Південного Бугу представлений степовою рослинністю: бобово-злаковими різнотравними асоціаціями (тимофіївкою, фіалкою, сунцею, медункою, пирієм, волошкою, ковилою, кропивою та іншими).

У нижній течії Південного Бугу поширені відслонення карбонатних порід, характерними видами рослинного покриву яких є келерія коротка (*Koeleria brevis*), дрік скіфський (*Genista scythica*), шоломниця весняна (*Scutellaria verna*), зміївка болгарська (*Cleistogenes bulgarica*). На піщаних терасах Південного Бугу трапляються псамофітні ценози. Найбільші площі вони займають у пониззі, біля м. Миколаєва. Тут домінують келерія піскова (*Koeleria sabuletorum*), костриця Беккера (*Festuca beckeri*), житняк Лавренка (*Agropyron lavrenkoanum*). З цими ценозами пов'язано кілька вузьких ендеміків. Це волошка білоперлинна (*Centaurea margaritalba*), волошка перлиста (*Centaurea margaritacea*), волошка первинноперлинна (*Centaurea protomargaritacea*).

У Миколаєві на кожного жителя міста припадає понад 17 м² зелених насаджень без урахування садів будинків приватного сектора і колективних садових товариств. Переважними породами дерев в місті є акація біла, клен, шовковиця, тополя біла, клен гостролистий, горіх волоський, ясен звичайний, платан західний, дуб звичайний, каштан кінський, липа дрібнолиста у віці від 8 до 80 років, а на вулицях старої частини міста - до 55 років. Показник доступності зелених зон в місті досить низький; за оцінкою управління архітектури, тільки близько 11% населення живе не далі 300 м від найближчої зеленої зони відпочинку площею не менше 0,5 га.

За зоогеографічним районуванням більша частина території громади знаходиться в межах Дністровсько-Бузької підділянки Азово-Чорноморської ділянки (річкових долин і морських узбереж) Понтійського округу Степової провінції Середземно-Центральноазійської під області Палеоарктичної області. Північна частина території громади розташована в межах Західної степової (Північночорноморської) ділянки Азово-Чорноморського району Понтійського округу Степової провінції Середземно-Центральноазійської підобласті.

Різноманіття природних умов Миколаївської області зумовило багатство тваринного світу. У межах регіону мешкає близько 50 тис. видів тварин, більшість з них - дрібні безхребетні. Серед хребетних на території області спостерігали ссавців, птахів, земноводних, плазунів, риб. Чисельність, поширення та видове різноманіття тварин перебувають у динаміці в частині втрати біорізноманіття. Найбільше видове різноманіття припадає на долю орнітофауни. Зі ссавців широко розповсюдженими та найбільш численними є мишоподібні гризуни.

У нижній течії Південного Бугу та в Бузькому лимані до середини минулого століття були присутні 78 видів та підвидів риб (Амброз, 1956). Загалом, для нижньої течії річки зазначено більшість видів, що наведені у таблиці, а в лиман зрідка заходять ще такі види, як оселедець чорноморсько-азовський морський (*Alosa taurica*), шпрот європейський (*Sprattus sprattus*), змієподібна морська голка чорноморська (*Nerophis ophidion teres*), калкан чорноморський (*Psetta maxima taurica*) та деякі інші. Також для нижньої течії Південного Бугу А. І. Амброз (1956) вказує клепця європейського (*Abramis sapa*) та йоржа-носара (*Gymnoscephalus aserinus*), що трапляються поодинокі. Зарегульовані ділянки Південного Бугу, де течія уповільнена, представлені прісноводними рибами лімнофільного комплексу, зокрема пліткою звичайною, краснопіркою звичайною, лином звичайним (*Tinca tinca*), гірчаком європейським (*Rhodeus amarus*), плоскіркою європейською, лящем звичайним, щукою звичайною, окунем звичайним та інші.

До рідкісних та зникаючих видів риб Південного Бугу належать –оселедець чорноморсько-азовський прохідний (*Alosa pontica*), ялець європейський (*Leuciscus leuciscus leuciscus*), бобирець звичайний (*Leuciscus borysthenicus*), бистрянка російська, синець звичайний (*Abramis ballerus*), білизна звичайна, вусатий слиж європейський (*Barbatula barbatula*), бичоккніповічія довгохвостий (*Knipowitschia longicaudata*), бичок сірман (*Neogobius syrmianus*), бичокпуголовка зірчастий чорноморський (*Benthophilus stellatus stellatus*).

Ряд аборигенних видів риб майже не трапляються в уловах. Так, популяція вирезуба причорноморського катастрофічно зменшилась і вже не піддається навіть спробам штучного розведення. Даний вид має статус I категорії Червоної книги України (1994) («зникаючі» - види, що знаходяться під загрозою зникнення).

Загалом популяція більшості видів іхтіофауни ріки Південний Буг зменшується чи перебуває у критичному стані. Останні роки підтвердили тенденцію до зменшення популяцій таких видів, як шемає чорноморсько-азовська, рибець звичайний, ялець європейський, білизна звичайна та навіть щука звичайна і судак звичайний. Відбувається зменшення вилову промислово цінних видів риб.

Серед амфібій зустрічаються: кумка звичайна, тритони звичайний й гребінчатий, часничниця звичайна, ропуха звичайна, ропуха зелена, квакша звичайна; плазунів: черепаха болотна, ящірки зелена й прудка, вуж звичайний, гадюка звичайна.

У скельних та глинястих урвищах мешкають численні ластівки берегові (*Riparia riparia*), звичайними є рибалочки (*Alcedo atthis*) та бджолоїдки (*Merops*

apiaster), трапляються одуд (*Upupa epops*) та сиворакша (*Coracias garrulus*). Рідкісним видом є пугач (*Bubo bubo*). На полях та узбіччях доріг мешкають посмітюхи (*Galerida cristata*), жайворонки польові (*Alauda arvensis*), перепілки (*Coturnix coturnix*), камянки звичайні (*Oenanthe oenanthe*). Серед чагарникових заростів біля річки та на узліссях найчисленнішими є сорокопуд терновий (*Lanius collurio*), кропів'янка сіра (*Sylvia communis*), соловейко східний (*Luscinia luscinia*), зеленяк (*Chloris chloris*), вівсянка звичайна (*Emberiza citrinella*), горобець польовий (*Passer montanus*), сорока (*Pica pica*). Крім цих видів зустрічаються синьошийка (*Luscinia svecica*), чикотень (*Turdus pilaris*), щиглик (*Carduelis carduelis*), коноплянка (*Acanthis cannabina*), чечевиця (*Carpodacus erythrinus*), вівсянка садова (*Emberiza hortulana*), куріпка сіра (*Perdix perdix*). Із сов тут мешкають сова вухата (*Asio otus*) та совка (*Otus scops*). На півдні у цих біотопах також мешкає фазан (*Phasianus colchicus*). На прибережних луках домінують трав'янка лучна (*Saxicola rubetra*), плиска біла (*Motacilla alba*) та плиска жовта (*Motacilla flava*). Також тут зустрічаються деркач (*Crex crex*), чайка Південно-Бузький меридіональний екологічний коридор 22 (*Vanellus vanellus*).

У межах населених пунктів гніздиться багато різних видів птахів. Перш за все це вороніві — грак (*Corvus frugilegus*), галка (*Corvus monedula*), ворона сіра (*Corvus cornix*), сорока (*Pica pica*), а також голуб сизий (*Columba livia*), ластівка сільська (*Hirundo rustica*), ластівка міська (*Delichon urbica*), горобець хатній (*Passer domesticus*) та шпак звичайний (*Sturnus vulgaris*).

До синантропних видів також належать лелека білий (*Ciconia ciconia*), серпокрилець чорний (*Apus apus*), дятел сирійський (*Dendrocopos syriacus*), сич хатній (*Athene noctua*), горлиця садова (*Streptopelia decaocto*), горихвістка чорна (*Phoenicurus ochruros*), щедрик (*Serinus serinus*).

Місто є не тільки місцем проживання популяції людини, але і надає умови для існування різних інших видів тварин, рослин, грибів, найпростіших, прокаріот.

Частина цих видів (перша група) існують тільки в одомашненому (тварини) або окультуреному (рослини) стані і використовуються людиною для задоволення його життєвих потреб.

Друга група – тварини і рослини, не одомашнені або неокультурені, що мешкають в неурбанізованому середовищі інших природно-кліматичних зон, відмінних від даної, в містах можуть жити тільки в житлах людини або в спеціальних спорудах (оранжереї, теплиці, тераріуми, акваріуми, вольєри тощо), де штучно створюються і підтримуються умови існування і розмноження організмів цих видів. До цієї групи відносяться екзотичні рослини і тварини, що становлять основу наукових (зоологічні парки, ботанічні сади, розплідники) і приватних колекцій – кімнатні і оранжерейні рослини, акваріумні риби, мешканці тераріумів, інсектаріїв, кімнатні і декоративні птахи і ссавці.

Третя група видів – це також неодомашнені тварини і неокультурені рослини, які людина свідомо (навмисно) розселяє або вирощує в містах, але вже не в житлах, а в природно-антропогенних або антропогенних місцях мешкання. В цій групі виділяє дві підгрупи:

- 1) нові для регіону види (інтродуценти);

2) аборигенні (автохтонні) види, що мешкають в нових або змінених умовах середовища.

Четверта група видів – це ненавмисне інтродуценти, види-прибульці, поява яких в даному регіоні або місті не передбачалася людиною, але які розповсюдилися і натуралізувалися завдяки людині як агенту перенесення організмів або їх стадій.

П'ята група видів – синантропні, тобто види, що живуть в безпосередньому сусідстві з людиною: в житлах і інших спорудах, поблизу житла і тимчасових споруд і що розповсюджуються у міру розповсюдження ландшафту даного класу. Сюди входять:

а) види, еволюція яких, принаймні, з неоліту, проходила у контакті з людськими популяціями, наприклад, польові бур'яни, деякі таргани, воші, миша будинкова);

б) види, лише в новий і новітній час екологічні ніші, параметри яких визначаються життєдіяльністю людини, його домашніх тваринних і окультурених рослин, які освоїли даний ареал, наприклад, горобець хатній, голуб сизий, стриж чорний, щур сірий. Проте більш молоді синантропні види не «поривають» повністю зв'язок зі своїми початковими природними місцями мешкання й використовують їх залежно від конкретних ситуацій разом з антропогенними.

Шоста найчисленніша група видів – це дикорослі рослини і дикі тварини, що живуть у містах у різних місцях – від слабо порушених і трансформованих природних до антропогенних.

Флора і фауна будь-якого міста складається з місцевих видів, що мешкали у конкретній місцевості як мінімум з нового часу (архефіти), та з видів, що вселилися у дану місцевість у новий (неофіти) й новітній (адвентивні види) час. При цьому, не дивлячись на те, що число видів рослин і тварин у місті може рости завдяки вселенню нових видів, частину архефітів і неофітів з низькою толерантністю до умов урбанізованого середовища за цей же час зникають.

Природно-заповідний фонд

В межах громади обліковується 18 об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 1184 га (4,5 % міської території), перелік яких наведений в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5. Перелік територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення, розташованих у м. Миколаїв

№ п/п	Категорія та назва	Площа в районі/ загальна, га	Рішення про створення/зміни
1.	Миколаївський зоологічний парк	18,4813	
2.	Заповідне урочище «Дубки»	90,9	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 25.12.1975 № 727

3.	Заказник «Балабанівка»	510 (1117000* м ²)	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 28.12.1982 № 675
4.	Жовтневе водосховище	430	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 25.12.1979 № 623
5.	Гідрологічна пам'ятка природи «Турецький фонтан»	0,01	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 01.10.1974 р № 527 «Про затвердження ново виявлених природних об'єктів як пам'яток природи місцевого значення»
6.	Ботанічна пам'ятка природи «Дуб черешчатий» (вул. Велика Морська, 38)	0,0018	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 01.10.1974 № 527
7.	Ботанічна пам'ятка природи «Дуб черешчатий» (вул. Адмірала Макарова, 1)	0,0100	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 21.07.1972 № 391
8.	Ботанічна пам'ятка природи «Дуб черешчатий» (вул. Адмірала Макарова, 14)	0,0100	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 21.07.1972 № 391
9.	Ботанічна пам'ятка природи «Дуб черешчатий» (вул. Адміральська, 22)	0,0125	Рішення Миколаївської обласної ради від 23.04.2009 №7
10.	Парк пам'ятка садово- паркового мистецтва «Парк Перемоги»	42,4113	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 21.07.1972 № 391
11.	Парк пам'ятка садово- паркового мистецтва «Народний сад»	8,3290	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 21.07.1972 № 391
12.	Парк пам'ятка садово- паркового мистецтва «Сквер ім. 68 Десантників»	1,4158	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 21.07.1972 № 391
13.	Парк пам'ятка садово- паркового мистецтва «Аркасівський сквер»	1,3662	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 21.07.1972 № 391
14.	Парк пам'ятка садово- паркового мистецтва «Флотський бульвар»	7,0803	рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 21.07.1972 № 391
15.	Парк пам'ятка садово- паркового мистецтва «Ліски»	34,5258	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 21.07.1972 № 391
16.	Парк пам'ятка садово- паркового мистецтва «Юних героїв»	3,8340	рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 21.07.1972 № 391
17.	Парк пам'ятка садово- паркового мистецтва «Юність»	10,13 (11,0506)	Рішення виконавчого комітету Миколаївської обласної ради від 25.12.1975 № 727
18.	Ботанічна пам'ятка сквер «Пам'ять»	1	Рішення Миколаївської обласної ради від 11.12.1990 № 281

Просторове розташування об'єктів природно-заповідного фонду в межах Миколаївської міської територіальної громади наведено на рисунку 2.9.

Миколаївський зоологічний парк – зоологічний парк державного значення заснований в 1901 році Н.П. Леонтовичем. У 1977 році парк перенесений на нову територію, займає площу 18,48 га. На сьогодні у колекції зоопарку майже 5690 тварин 460 видів, багато з яких занесені в Міжнародну Червону книгу та Червону книгу України. Понад 90 видів тварин серед українських зоопарків представлені лише тут. Територія зоопарку також має різноманітне флористичне оформлення. Миколаївський зоопарк визнаний кращим в Україні, його відвідують близько 300 тис. осіб щороку.

Заповідне урочище «Дубки» в Інгульському районі міста у мікрорайоні Старий Водопій між вул. Г. Дівіної, Троїцькою та залізничною колією, засноване у 1945 році. Статус надано у 1975 році. Дубки – це найбільший лісопарк на території міста. На території «Дубків» зростає 30 інтродукованих видів рослин, з них 20 видів дерев та кущів і 10 видів трав. Основні види дерев, що ростуть в урочищі це дуб, ясень зелений, груша дика, клен гостролистий, акація біла, акація жовта, жимолость, лох сріблястий, лох вузьколистий.

Лісовий заказник «Балабанівка» – сосновий масив площею 510 га, віднесений до мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення у 1982 році.

Гідрологічний заказник місцевого значення Жовтневе водосховище розташований у Корабельному районі міста, площа водного дзеркала близько 4,3 км². Експлуатувалося МКП «Миколаївводоканал» з 1958 року і було основним джерелом водопостачання м. Миколаєва до запуску водогонів «Дніпро - Миколаїв». Водосховище в літній період заповнювалося водою з Інгулецького магістрального каналу максимальним об'ємом 31,5 млн м³. Внаслідок тривалої експлуатації та його замулення вода втратила свою якість, як джерело питного водопостачання. Тому у 2007 році було прийнято рішення щодо спуску води з водосховища, його очищення та реконструкції. На сьогодні Жовтневе водосховище тимчасово виведене з експлуатації та віднесене до категорії гідрологічних заказників.

Пам'ятка природи «Турецький фонтан» - облаштоване природне джерело питної води, розташована в районі Яхт-клубу та займає площу 100 м².

Сквер «Пам'ять» - ботанічна пам'ятка природи місцевого значення. Сквер було створено у 1990 р. біля Будинку природи по вул. Терасній на площі в 1 га.

Дуб черешчатий по вул. Адмірала Макарова, 1 - Дуб є ровесником міста, його вік складає близько 230 років. Росте на території міської поліклініки № 4. Висота дерева близько 30 м, діаметр стовбура – 126 см.

Дуб черешчатий по вул. Адмірала Макарова, 14 - ботанічна пам'ятка природи місцевого значення. Вік дерева близько 160 років, висота 14 м, діаметр стовбура – 130 см. Віднесений до об'єктів природно-заповідного фонду у 1972 році. Площа – 0,01 га

Дуб черешчатий по вул. Адміральська, 22 - ботанічна пам'ятка природи місцевого значення. Площа становить 0,0125 га. Статус надано 2009 року. Вік дерева близько 157 років, висота – 35 м, діаметр стовбура – 130 см.

Дуб черешчатий по вул. Велика Морська, 38 - ботанічна пам'ятка природи місцевого значення. Присвоєно статус у 1974 році. Площа — 0,018 га. Вік дерева близько 163 років, висота – 22 м, діаметр стовбура – 121 см.

Рис. 2.9. Відкриті дані земельного кадастру щодо розташування об'єктів природно-заповідного фонду Миколаївської міської територіальної громади

Парк Перемоги – парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення. Заповідний статус надано у 1972 році. Парк в мікрорайоні Соляні, вздовж пр. Героїв України, в місці злиття річок Інгул та Південний Буг, був закладений в 1945 році на честь перемоги у Великій Вітчизняній війні. Його площа складає 42,4113 га, видове різноманіття представлено 65 видами рослин, з яких 1 вид занесено до Червоної книги України. В парку зростають дерева та кущі 33 видів та трави 32 видів.

Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Народний сад» закладений в 1930 році на площі в 10 га. У 1972 році парку присвоєно статус заповідного об'єкта. Сучасна площа парку становить 8,329 га. На його території росте близько 20 видів (650 одиниць) дерев та кущів. Найпоширеніші породи

дерев – айлант височенний, каштан кінський, клен гостролистий, платан східний, береза повисла, скумпія звичайна, тополя біла, шовковиця.

Сквер ім. 68 Десантників - парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення. Розташований сквер поміж вулицями Соборна, Адміральська та Набережна. Площа 1,4158 га. Статус заповідного об'єкта надано 1972 року. На території скверу розміщено вічний вогонь та меморіал 68 морякам-десантникам старшого лейтенанта Константина Ольшанського. Видовий склад рослин представлений 25 видами, з яких 15 видів дерев та кущів і 10 – трав. До Червоної книги України включений 1 вид рослин.

Аркасівський сквер - парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення. Зелена зона, на розі вулиць Пушкінської та Адміральської існувала ще з кінця XIX століття. Площа 1,3662 га. Має заповідний статус з 1972 року. У сквері зростає 40 видів рослин, з них 30 дерев та кущів, 10 трав.

Флотський бульвар - парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення. Бульвар створений в 1940 році на верхній терасі річки Інгул (вул. Набережна) на честь флотоводця - адмірала Макарова. Заповідний статус надано 1972 року. На території Флотського бульвару на площі 7,0803 га росте 25 видів рослин. Один вид рослин занесений до Червоної книги України.

Парк Ліски – парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення. Парк було закладено в кінці XVIII століття, але в роки громадянської війни його знищили. Відновлено парк у мікрорайоні Ліски в 1952 році на площі 33 га. На той час парк знаходився на балансі Чорноморського суднобудівного заводу. Статус надано 1984 року. На сьогодні парк займає земельну ділянку площею 34,5258 га між вулицями Озерною, Курортною, Карпенка та Індустріальна. На території парку зростає 365 видів рослин: 305 аборигенних видів (5 дерев та кущів, 300 трав) та 60 інтродукованих (45 дерев та кущів і 15 видів трав). З флористичних об'єктів 2 види занесені до Європейського червоного списку та 2 види до Червоної книги України. В парку розташоване озеро, площею близько 9 га, та пам'ятник робітникам Миколаєва.

Парк Юних героїв – парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення. Парк був створений в 1917 році на розі вулиць Обсерваторна та Адмірала Макарова. В парку встановлено пам'ятник піонерам-розвідникам, що загинули в роки Великої Вітчизняної війни. З 1972 року надано заповідний статус. На площі в 3,834 га росте 20 видів рослин (12 дерев та кущів, 8 видів трав).

Парк Юність – парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення. З ініціативи та за участю комсомольців у 1950 році в районі ПТЗ, між вулицями Парковою та Васляєва, було закладено 19,6 га парку з 18 видами дерев. Парк «Юність» утримувався виробничим об'єднанням «Зоря». Статус надано 1975 року. Сучасна площа парку – 10,125 га. Видовий склад рослин представлений тополями, ясенями, кленами, соснами, акаціями.

Екомережа - єдина територіальна система, яка утворюється з метою поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, підвищення природно-ресурсного потенціалу території України, збереження ландшафтного та біорізноманіття, місць оселення та зростання цінних видів тваринного і рослинного світу, генетичного фонду, шляхів міграції тварин через поєднання

територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших територій, які мають особливу цінність для охорони навколишнього природного середовища і відповідно до законів та міжнародних зобов'язань України підлягають особливій охороні. До структурних елементів екомережі відносяться ключові, сполучні, буферні та відновлювані території.

Екомережа Миколаївщини є частиною загальнодержавної екомережі України. Комплексні дослідження щодо формування екомережі на території Миколаївської області були розпочаті наприкінці 90-х років ХХ ст. науковими співробітниками відділу охорони хребетних тварин Інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена. Надалі на виконання Обласної програми охорони довкілля та раціонального природокористування на 2000-2010 рр. південною філією Інституту екології НЕЦ України виконано захід «Формування екологічної мережі Миколаївської області» (2002-2004 рр.). Результати досліджень стали основою для розробки Цільової програми розвитку екологічної мережі на період до 2015 року, дію якої продовжено до 2018 року. Виконано захід програми «Розробка схеми регіональної екологічної мережі Миколаївської області» (2016-2017 рр.). Наразі заходи щодо розбудови екомережі інтегровані в Комплексну програму охорони довкілля Миколаївської області на 2021-2027 роки. Регіональна схема екологічної мережі по Миколаївській області розроблена, але не затверджена відповідно до чинного законодавства України.

Ключові території місцевого значення представлені об'єктами природно-заповідного фонду, ділянками зі збереженими природними комплексами, що потребують заповідання або встановлення обмежень щодо їх використання.

Через територію громади проходять:

- Бузький екологічний коридор – сполучні території екологічної мережі. На основі матеріалів щодо об'єктів природно-заповідного фонду, аналізу даних по видах Червоної книги України та за результатами польових досліджень, у межах Бузького екологічного коридору було виділено 50 ключових територій, які важливі для збереження біологічного та ландшафтного різноманіття та забезпечення сполучної функції екологічного коридору. В межах Миколаївської громади ключовими територіями екомережі є об'єкти природно-заповідного фонду;

- Капустягтій коридор – розгалужена степова балка в долині р. Інгул, що сполучає низку елементів екомережі у правобережній частині басейну р. Інгул, зокрема, КТ «Капустяна балка», та проходить по Середньостеповій та Південностеповій підзонах.

Також, згідно з підпунктом 26 пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 01.09.2021 № 926 «Про затвердження Порядку розроблення, оновлення, внесення змін та затвердження містобудівної документації» до природоохоронних територій та об'єктів належать об'єкти всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. У Миколаївській міській територіальній громаді Миколаївська астрономічна обсерваторія була включена до Попереднього списку об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО від України. Обсерваторія розташована в центральній частині міста Миколаєва. Миколаївська астрономічна обсерваторія – (повна офіційна назва – Науково-дослідницький інститут «Миколаївська астрономічна обсерваторія», НДІ МАО; первинна назва –

Обсерваторія Чорноморського флоту) – астрономічна обсерваторія в місті Миколаєві, перший подібний заклад в Україні.

Миколаївська обсерваторія – одна з найстаріших обсерваторій Східної Європи, заснована в 1821 році як морська. З 1912 року вона стає Миколаївським відділенням Головної (Пулковської) астрономічної обсерваторії (ГАО). У 1935 році була включена в мережу наукових установ Академії наук СРСР як Миколаївське відділення ГАО. У 1992 році стає самостійним науковим закладом України, а з 2002 року – Науково-дослідним інститутом «Миколаївська астрономічна обсерваторія». На даний момент знаходиться в підпорядкуванні Державного комітету України з питань науки, інновацій та інформатизації.

Смарагдова мережа України (англ. Emerald network) – українська частина Смарагдової мережі Європи, розробляється з 2009 року. Мережа Емеральд (Смарагдова мережа, Emerald Network) – це мережа, що включає Території Особливого Природоохоронного Інтересу (Areas of Special Conservation Interest, ASCI, далі - «території (об'єкти) мережі Емеральд»). Мережа Емеральд проєктується в державах, які є сторонами Бернської конвенції (всього 26 держав), у країнах Європейського Союзу на виконання Бернської конвенції створюється мережа «Натура 2000», яка проєктується за аналогічними принципами, що і мережа Емеральд, але використовує юридичні і фінансові інструменти ЄС. Український перелік об'єктів Смарагдової мережі Європи складається з 271 об'єкту загальною площею 6,2 млн. га, що становить близько 10 % площі держави. Його затверджено у 2016 році на засіданні Постійного комітету Бернської конвенції.

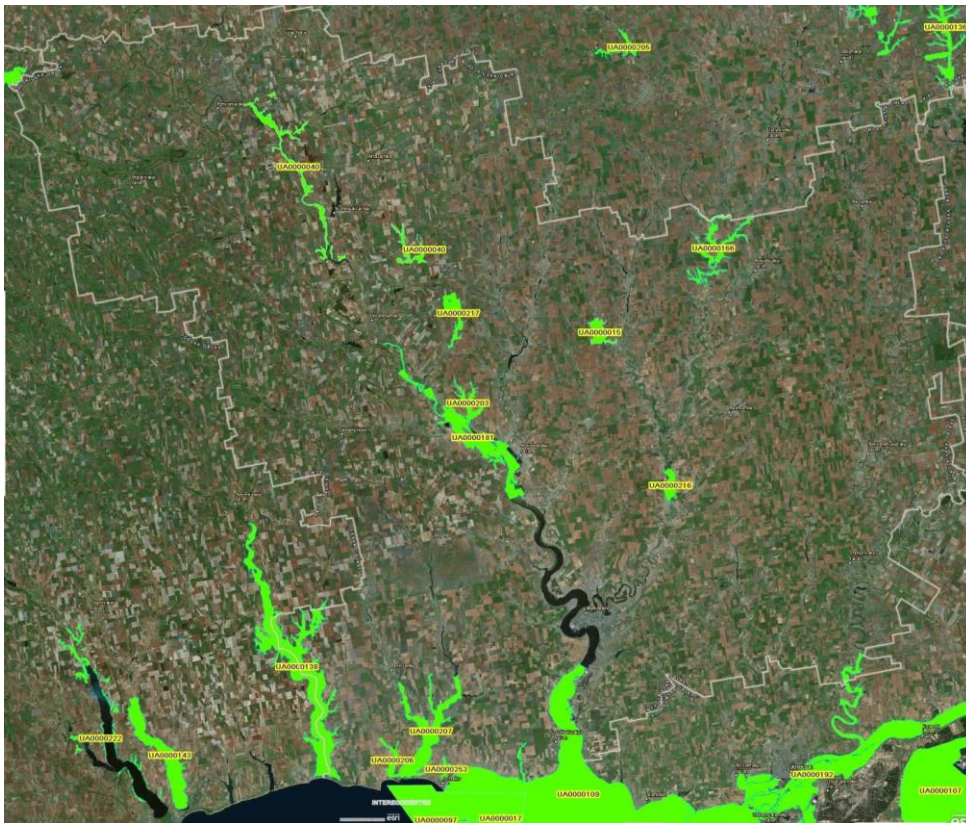

Рис. 2.10. Території Смарагдової мережі України у Миколаївській області. Благодійна організація «Інтерекоцентр», 2018 рік

На території Миколаївської області частково або повністю розташовані 15 об'єктів Смарагдової мережі.

На території Миколаївської міської територіальної громади відсутні об'єкти Смарагдової мережі. На півдні територія громади безпосередньо межує з UA0000109 - Дніпровсько-Бузький лиман – відкритий олігогалинний лиман в північній частині Чорного моря, на теренах Херсонської і Миколаївської областей України. Головний порт на лимані — Очаків. Складається з витягнутого в субширотному напрямку Дніпровського лиману (довжина 55 км, завширшки до 17 км), а також вузького (завширшки від 5 до 11 км) та колінчастого Бузького лиману, витягнутого в субмеридіональному напрямку, довжиною 47 км. Середня глибина 6-7 м, найбільша – 12 м (Станіславська яма).

Об'єкти історико-культурної спадщини

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.2001 № 878 «Про затвердження Списку історичних населених місць України», м. Миколаїв віднесено до історичних міст.

На території Миколаївської міської територіальної громади налічується будинків, які є пам'ятками історії, пам'ятних місць та знаків – 110, пам'ятників монументального мистецтва – 18, пам'яток архітектури – 128.

Так, до пам'яток архітектури та містобудування належать: комплекс будівель Морського відомства; Олександрівська чоловіча гімназія; брама і мури корабельні; Старофлотські казарми; Миколаївська астрономічна обсерваторія; Свято-Микільський соборний храм; Офіцерські зібрання; будинок головного командира Чорноморського флоту і портів, інші. До пам'яток історії належать: могили-склепи композитора, та етнографа М. М. Аркаса, засновника корабельні у м. Миколаєві М. Фалеева; могила-склеп вченого, винахідника і громадського діяча В. Н. Каразіна, інші. Пам'ятками археології є: Городище; поселення і некрополь «Дідова Хата I»; Римський військовий табір «Дідова Хата II»; поселення-городище на території Миколаївського суднобудівного заводу.

Усі архітектурно-планувальні заходи в межах історико-архітектурної зони центральної частини Миколаєва, включаючи функціональне оновлення, регенерацію, повинні здійснюватися відповідно до вимог Закону України «Про охорону культурної спадщини».

На умовах субпідрядного договору ДП «ДІПРОМІСТО» згідно з договором від 29.11.2018 № 10-18/П у складі робіт з генерального плану розроблений «Історико-архітектурний опорний план м. Миколаїв з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів», розробник – Підприємство об'єднання громадян «Інститут культурної спадщини» Всеукраїнської ради з охорони культурної спадщини України. Згідно з вищевказаною документацією на території міста визначені: території пам'яток; комплексні охоронні зони; охоронні зони дискретно розташованих пам'яток; зона регулювання забудови комплексів пам'яток історичного середмістя; зона охоронюваного ландшафту; зони охорони археологічного культурного шару I, II і III категорії.

Населення та стан його здоров'я

Все населення громади відноситься до категорії міського населення. На відміну від інших міських територіальних громад в Миколаївській територіальній громаді сільське населення взагалі відсутнє.

Місто Миколаїв відіграє визначальну роль у формуванні соціально-економічного потенціалу Миколаївської області. За більшістю показників питома вага Миколаївської територіальної громади в загальнообласних обсягах перевищує 40 %. Зокрема, питома вага постійного населення міста Миколаїв у загальній кількості населення Миколаївської області поступово зростає з 42,3 % в 2018 році до 42,7 % - в 2021 році.

Чисельність наявного населення на 01.01.2022 року по Миколаївській міській територіальній громаді становило 470011 осіб за інформацією Головного управління статистики у Миколаївській області.

Таблиця 2.6. Чисельність наявного населення, тис. осіб

Місто	2001	2002	2006	2011	2016	2019	2020	2021	2022
Миколаїв	516,4	514,1	508,4	498,7	493,6	483,2	480,1	476,1	470,0

Таблиця 2.7. Розподіл постійного населення за статтю за інформацією Головного управління статистики у Миколаївській області

Місто	2002		2021		На 100 жінок припадає чоловіків	
	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки	2002	2021
Миколаїв	232823	276279	214107	257499	843	831

Статевий склад населення протягом останніх 20 років майже не змінився та характеризується переважанням кількості жінок над чоловіками. Так, в 2002 році розподіл населення за статтю складав 276,3 тис. жінок (або 54,27 % від загальної кількості мешканців) та 232,8 тис. чоловіків (або 45,73 % від загальної кількості мешканців). Зазначена пропорційність майже не змінилась у 2021 році. Зокрема, кількість жінок складала 254,3 тис. осіб або 57,7 %, а кількість чоловіків 211,1 тис. осіб або 42,3 % від загальної кількості мешканців.

Таблиця 2.8. Розподіл постійного населення за окремими віковими групами за інформацією Головного управління статистики у Миколаївській області

Місто	Усе населення	У тому числі у віці				
		0-6 років	0-14 років	0-15 років	0-17 років	15-64 роки
Миколаїв	471606	26084	62554	66674	75091	322551

Продовження таблиці 2.8.

У тому числі у віці				
16-59 років	16 років і старше	18 років і старше	60 років і старше	65 років і старше
285211	404932	396515	119721	86501

За період з 2001 по 2022 рік населення Миколаївської громади зменшилось на понад 46,4 тис. мешканців або на 8,9 %.

Фактичну наявну кількість мешканців станом на 01.01.2023 року неможливо встановити у зв'язку із відсутністю даних. Повномасштабна війна РФ проти України спричинила масову евакуацію населення. На кінець 2022 року за оцінками в місті залишалось близько 220-230 тисяч осіб. У 2023 році відбувається поступове повернення населення до міста і станом на серпень загальна чисельність мешканців (за опосередкованими оцінками) на початок 2023 року перевищувала 50 % довоєнної чисельності. У квітні 2023 року чисельність наявного населення зросла вже до 90 % довоєнного рівня.

Демографічна ситуація у місті характеризується високими показниками смертності, особливо серед населення працездатного віку, низькими показниками народжуваності. Має місце нижча за середньоєвропейську очікувана тривалість життя і зменшення чисельності населення. Останніми роками спостерігається зниження смертності, зберігається тенденція до старіння населення. Середня тривалість життя в місті дорівнює 65 років.

Основні причини смертності населення викликані, у тому числі: деякими інфекційними та паразитарними хворобами, новоутвореннями, хворобами системи кровообігу, хворобами органів дихання, хворобами органів травлення, корона вірусною інфекцією COVID-19, зовнішніми причинами.

Важливим фактором, який впливає на погіршення демографічної ситуації, є збільшення частки населення похилого віку, зменшення загальної кількості пологів та зростання віку породіль.

Сальдо міграції населення громади протягом досліджуваного періоду незважаючи на динаміку постійного зменшення абсолютних показників залишається позитивним (за винятком 2010 року). До громади приїжджає більше осіб ніж її покидає. Але даний показник за 2022 рік необхідно додатково дослідити з урахуванням вимушеного переміщення мешканців громади в інші громади України або закордон.

Таблиця 2.9. Кількість живо народжених за інформацією Головного управління статистики у Миколаївській області

Місто	2000	2005	2010	2015	2018	2019	2020
Миколаїв	3310	4079	4554	4314	3463	3017	2858

Таблиця 2.10. Загальні коефіцієнти народжуваності за інформацією Головного управління статистики у Миколаївській області

Місто	2000	2005	2010	2015	2018	2019	2020
Миколаїв	6,4	8,0	9,1	8,7	7,1	6,3	6,0

Таблиця 2.11. Кількість померлих за інформацією Головного управління статистики у Миколаївській області

Місто	2000	2005	2010	2015	2018	2019	2020
Миколаїв	7607	7390	6904	6904	6650	6727	7224

Таблиця 2.12. Загальні коефіцієнти смертності за інформацією Головного управління статистики у Миколаївській області

Місто	2000	2005	2010	2015	2018	2019	2020
Миколаїв	14,7	14,5	13,8	14,0	13,7	14,0	15,1

Таблиця 2.13. Природний приріст (скорочення) населення за інформацією Головного управління статистики у Миколаївській області

Місто	2000	2005	2010	2015	2018	2019	2020
Миколаїв	-4297	-3311	-2350	-2590	-3187	-3710	-4366

Зменшення населення відбувалось за рахунок природного скорочення, тобто перевищення смертності над народжуваністю. Найбільше природне скорочення зафіксовано протягом 2021 року та складало 6,5 тис. осіб, найменше в 2010 році – 2,35 тис. осіб.

Таблиця 2.14. Загальні коефіцієнти природного приросту (скорочення) населення за інформацією Головного управління статистики у Миколаївській області

Місто	2000	2005	2010	2015	2018	2019	2020
Миколаїв	-8,3	-6,5	-4,7	-5,3	-6,6	-7,7	-9,1

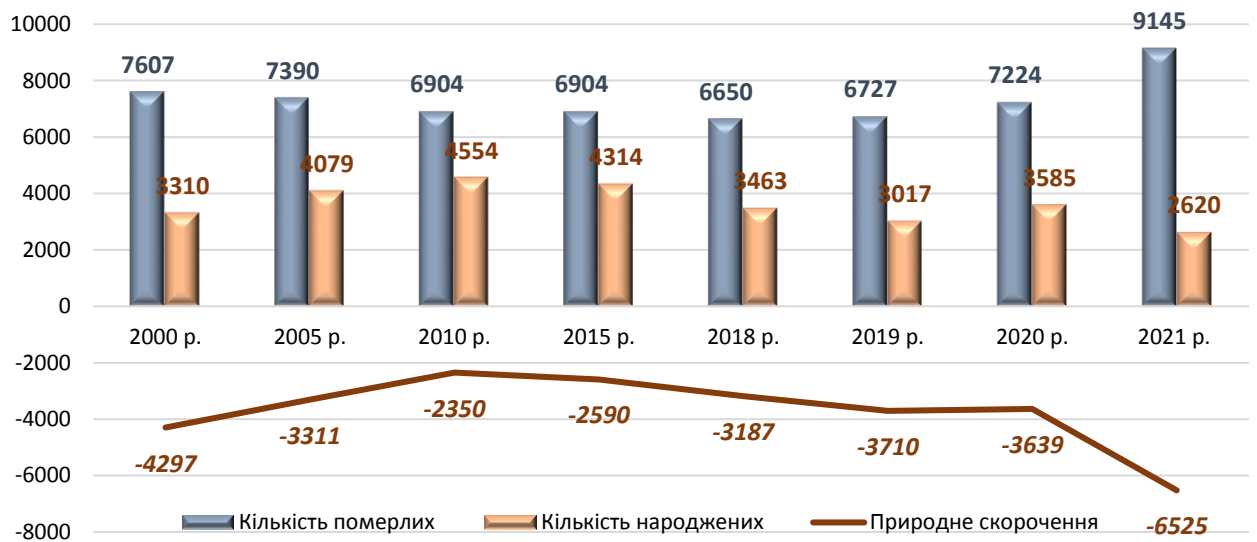

Рис. 2.11. Природний приріст (скорочення) населення, осіб

Таблиця 2.15. Кількість живонароджених, померлих по Миколаївському району Миколаївської області за інформацією Головного управління статистики у Миколаївській області у 2022 році, осіб

Адміністративно-територіальна одиниця	Кількість живонароджених	Кількість померлих	Природний приріст (скорочення)
Миколаївська область	488	1714	-1226
Миколаївський район	254	978	-724

Стан здоров'я населення міста Миколаєва характеризується від'ємним природним приростом і демографічним старінням, зростанням загального тягаря хвороб.

Метою медичної політики області є забезпечення безперервної, доступної та якісної медичної допомоги, створення правових, економічних та організаційних умов надання медичних послуг, орієнтація системи охорони здоров'я на людину в умовах реформування, запобігання захворюванням, насамперед інфекційним та хронічним неінфекційним, зниження рівня інвалідизації та смертності населення, забезпечення заходів з профілактики та лікування соціально значущих хвороб.

З метою збереження та зміцнення здоров'я мешканців міста, підвищення якості та ефективності надання медичної допомоги, забезпечення соціально-економічного розвитку міста, а також подальшого удосконалення роботи в галузі охорони здоров'я м. Миколаєва, керуючись Бюджетним кодексом України, абз. 5 пп. 2 п. 1 постанови Кабінету Міністрів України від 11.03.2022 № 252 «Деякі питання формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану», керуючись статтями 52, 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», виконком міської ради затвердив Програму розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Миколаївської міської ради та надання медичних послуг, понад обсяг передбачений програмою державних гарантій медичного обслуговування населення, на 2023-2025 роки.

Відповідно до чинних нормативних документів всі заклади охорони здоров'я перетворено в комунальні некомерційні підприємства, однак протягом терміну дії Програми буде здійснюватися оптимізація системи первинної медичної допомоги, що дозволить забезпечити більш ефективне використання наявного фінансового ресурсу та покращити якість медичної допомоги.

У роботу закладів охорони здоров'я Миколаївської міської ради впроваджуються сучасні медичні технології за рахунок оснащення сучасним медичним обладнанням, що сприяє мінімізації факторів ризику захворювань та створення сприятливого для здоров'я середовища на основі наукових досліджень.

У закладах охорони здоров'я міста використовуються галузеві та міжнародні стандарти щодо діагностики, лікування, профілактики захворювань та реабілітації хворих.

Заклади охорони здоров'я підпорядковані Миколаївській міській раді надають всі види медичної допомоги. В повному обсязі надається первинна, вторинна та спеціалізована медична допомога.

Мережа закладів охорони здоров'я міста складається з 20 лікувальних закладів: 17 комунальних некомерційних підприємств (6 лікарень, в тому числі 1 дитяча лікарня; 3 пологових будинки; 7 центрів первинної медико-санітарної допомоги, на базі яких розгорнуто 38 сімейних амбулаторій загальної практики - сімейної медицини; центр соціально значущих хвороб); 3 комунальні підприємства стоматологічної допомоги.

У закладах охорони здоров'я міста надається первинна та спеціалізована медична допомога на рівні сучасних стандартів та з впровадженням науково медичних технологій. Прикладом таких впроваджень служать результати роботи опікового центру, відділення реконструктивної та пластичної хірургії, міської централізованої клініко-біохімічної лабораторії, індивідуальних сімейних пологових залів, кабінетів «Довіри». Також приділяється велика увага

впровадженню сімейної медицини в місті, на базі центрів первинної медико-санітарної допомоги розгорнуто 39 сімейних лікарських амбулаторій. По галузі «Охорона здоров'я» рахується 6458,50 штатних одиниці, в тому числі 1515,25 одиниці лікарів, 2411,5 одиниць середнього медичного персоналу, 1252,00 штатні одиниці молодшого медичного персоналу, 1279,75 штатних одиниць фахівців та іншого персоналу.

Лабораторні дослідження, які потрібні для діагностики та визначення схеми лікування, є складовою медичних послуг, призначаються відповідно до медичних потреб пацієнта та надаються безкоштовно в межах укладеного договору з НСЗУ.

У 2022 році в стаціонарних закладах проліковано 35 534 пацієнта, з них дітей – 1887. Прийнято 1654 пологів, з них 25 двієнь. Стаціонарно проліковано постраждалих в наслідок бойових дій - 5476, з них військових – 4852, цивільних – 624. Надана безкоштовна стоматологічна медична допомога 2044 військовим.

Таблиця 2.16. Використання ліжкового фонду закладів охорони здоров'я по адміністративних територіях за 2022 рік

Найменування	Число ліжок		Робота ліжка		Середнє перебування хворого на ліжку		Оберт ліжка		Летальність*	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
м. Миколаїв	2 065	1 975	221,1	148,3	8,7	7,9	25,5	18,8	6,43	5,21

З початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну в результаті ракетних ударів по місту Миколаєву пошкоджено шістнадцять з двадцяти одного лікувальних закладів, підпорядкованих управлінню охорони здоров'я Миколаївської міської ради. У 2022 році швидкими темпами повністю відновлено 9 з 16 пошкоджених закладів. На відновлення пошкоджених лікувальних закладів з міського бюджету виділено 20,7 млн. грн.

Серед актуальних проблем медичної галузі є: недостатнє забезпечення медичними кадрами на всіх рівнях медичної допомоги; недостатній рівень доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості; недостатня мережа закладів охорони здоров'я, в яких функціонують паліативні ліжка; низька забезпеченість імунізації серед всіх вікових груп для максимального захисту від контрольованих інфекцій; необхідність оптимізації системи громадського здоров'я області; застаріла матеріально-технічна база та потреба у дооснащенні закладів охорони здоров'я області сучасним медичним обладнанням; потреба у впровадженні енергозберігаючих заходів, термосанації закладів охорони здоров'я області.

В умовах пандемії COVID-19, військової агресії рф, враховуючи постійні ракетні атаки й удари по місту Миколаєву, в тому числі і по закладах охорони здоров'я, слід зазначити, що праця лікарів, медсестер та іншого персоналу пов'язана зі щоденним ризиком для їх життя та здоров'я. Крім того, в таких умовах багато людей бояться відвідувати медичні заклади. Якщо в умовах пандемії основну увагу приділяли забезпеченню киснем, засобами захисту,

наявності лікарських засобів, вакцинації, то наразі фокус медичної допомоги зміщується на загрозу застосування хімічної, ядерної зброї, а також на масово отримані цивільним населенням поранення, травми, опіки, переломи тощо. Водночас розуміємо, що таке зміщення означає меншу пріоритетність допомоги пацієнтам з неінфекційними захворюваннями. Спостерігається порушення неперервності лікування туберкульозу, ВІЛ/СНІДу, діабету та ін. Це означає, що необхідно зробити все аби така допомога надавалася, а її безперервність була дотримана.

Опитування мешканців міста засвідчило, що діяльність медичних закладів на первинному рівні надання медичної допомоги, доступ до фахових лікарів є запорукою надання якісних медичних послуг та критично важливі для забезпечення ефективної та доступної медичної допомоги населенню громади (рис. 2.12).

Оцінка ступеня важливості надання медичних послуг та соціального захисту населення на території громади

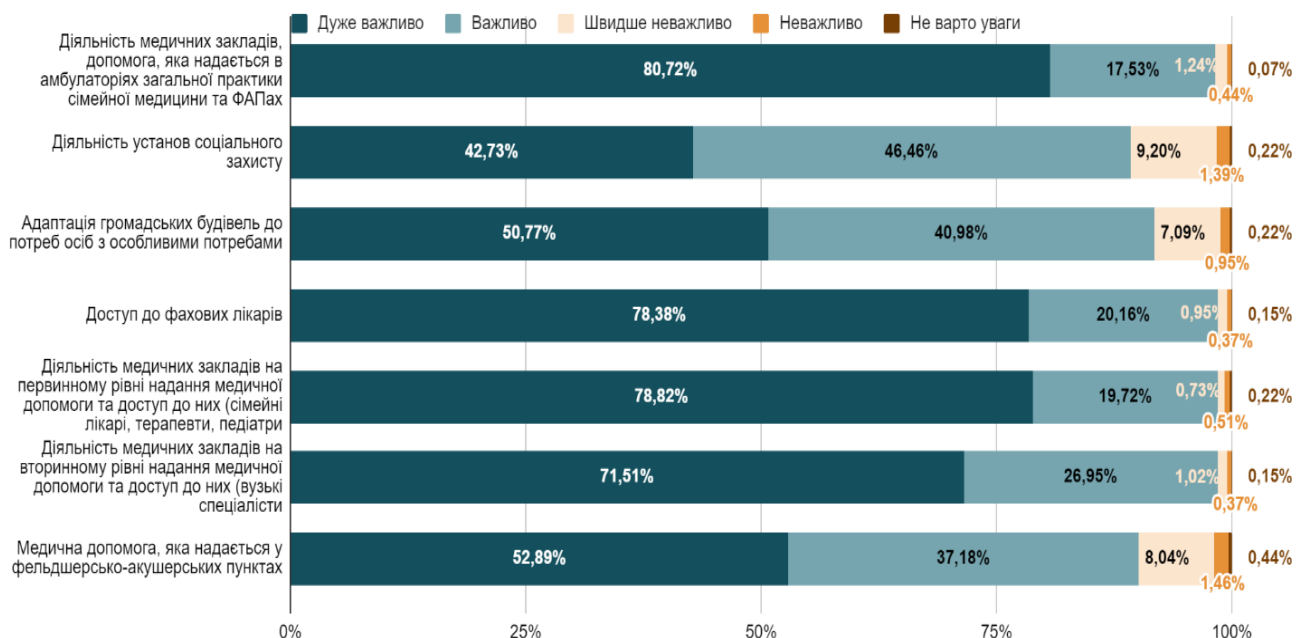

Рис. 2.12. Оцінка ступеня важливості надання медичних послуг населенню Миколаївської міської громади

Серед проблем, що потребують першочергового вирішення в сфері надання медичних послуг є:

- створення сучасного міського перинатального центру;
- будівництво дитячого діагностичного центру з бомбосховищем;
- створення «Реабілітаційного центру» в тому числі для постраждалих від військових дій;
- капітальний ремонт (відновлення) будівлі травматологічного пункту КНП ММР «Міська лікарня швидкої медичної допомоги»;
- ремонт існуючих захисних споруд цивільного захисту, що знаходяться на балансі закладів охорони здоров'я міста та інших об'єктів, які можуть бути використані як найпростіші укриття;

- капітальний ремонт систем постачання кисню в КНП ММР «Міська лікарня швидкої медичної допомоги» та КНП ММР «Пологовий будинок № 3».
- будівництво амбулаторії загальної практики-сімейної медицини у мікрорайоні Велика Корениха;
- завершення будівництва дитячого діагностичного центру з бомбосховищем та переходом до стаціонарного корпусу в КНП ММР «Міська дитяча лікарня № 2».

Прогнозні зміни поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, якщо документ державного планування не буде затверджено

Основними екологічними проблемами міста Миколаїв є:

- забруднення атмосферного повітря стаціонарними та пересувними джерелами викидів;
- зношеність та нерозвиненість комунальної інфраструктури міста: зношена система централізованого водопостачання та водовідведення;
- високий ризик виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру, спричинених вичерпанням термінів експлуатації та неналежним функціонуванням об'єктів водопровідно-каналізаційного господарства, зокрема, застарілими каналізаційно-насосними станціями та зношеними мережами;
- забруднення поверхневих вод стічними водами;
- обмежена доступність питної води;
- проблеми благоустрою та вивезення твердих побутових відходів;
- полігон твердих побутових відходів потребує реконструкції;
- низький рівень впровадження роздільного збирання відходів;
- наявність стихійних сміттєзвалищ;
- недоліки в екологічному управлінні та недостатній рівень екологічної культури і поводження з побутовими відходами, в тому числі: низький рівень культури населення (відсутність достатніх знань);
- незадовільний стан доріг;
- нестача зон рекреації та дозвілля.

У випадку, якщо Стратегію розвитку Миколаївської міської територіальної громади не буде затверджено, екологічні проблеми і поточний стан довкілля, у тому числі здоров'я населення, залишиться незмінним, інерційний характер розвитку ситуації в економіці та соціальному житті громади сприятиме накопиченню екологічних проблем, серед яких значна амортизація комунального обладнання та незадовільний стан інфраструктури можуть нести загрози техногенного характеру. Може виникнути кумулятивний ефект з проблем, що ускладнить екологічну ситуацію в громаді, невирішеність їх не тільки поглибить кризу, але й поставить під загрозу вирішення основних соціальних проблем та діяльності громади на засадах збалансованого розвитку.

Особливу загрозу становитиме проблема зношеності інфраструктури (полігону твердих побутових відходів, каналізаційних колекторів та каналізаційних насосних станцій, очисних споруд каналізації), що в разі неприйняття рішень щодо реконструкції та належної організації системи

управління відходами, спричинятиме забруднення повітря, ґрунтів та поверхневих та підземних вод.

У разі прийняття Стратегії розвитку міської громади характеристики стану довкілля, умови життєдіяльності населення та стану його здоров'я не зміняться, а в перспективі після реалізації заходів Стратегії, які передбачені стратегічними цілями та напрямками «Нове будівництво дороги в обхід мкр. Балабанівка на ділянці від пр. Богоявленського до вул. Айвазовського у Корабельному районі м. Миколаєва», «Встановлення контейнерів для збору ТПВ», «Ліквідація сміттєзвалищ в мікрорайоні Велика Корениха», «Будівництво заводу з переробки ТПВ», «Створення сортувальної лінії на території діючого полігону в Корабельному та Інгульському районах», «Впровадження сучасних методів та технологій із сортування, переробки та утилізації відходів», «Проведення рекультивації територій несанкціонованих звалищ після їх ліквідації», «Будівництво крематорію», «Поліпшення екологічного стану водойм», «Розроблення Концепції розташування та створення зелених зон Миколаєва», «Захист території від підтоплення та екзогенних геологічних процесів» та інших передбачених заходів очікується покращення умов життєдіяльності та стану здоров'я мешканців міста Миколаїв.

Виникнення нових екологічних проблем, в тому числі ризику впливу на здоров'я населення та негативні впливи для територій з природоохоронним статусом в разі реалізації Стратегії розвитку міської територіальної громади не передбачається.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

Миколаївська міська територіальна громада включає один населений пункт – місто Миколаїв. Території, які ймовірно зазнають впливу – місто Миколаїв Миколаївського району Миколаївської області.

Ґрунти

Ґрунти – основа екосистеми міста і його внесок в екологічний стан міста надзвичайно великий. Важливість міських та промислових ґрунтів була визнана робочою групою ґрунтів міських, промислових, транспортних і гірських районів (SUITMa) Міжнародного союзу наук про ґрунти (МСНҐ) на 16-му Всесвітньому конгресі МСНҐ в 1998 році в м. Монпельє, Франція.

Властивості трансформованих ґрунтів у містах відрізняються від природних. Стан ґрунту міських територій потребує особливої уваги, тому що вплив транспорту, промисловості, процесів будівництва надає постійне навантаження на ґрунтову систему, що призводить до зміни практично всіх її компонентів, починаючи з агрохімічних і фізичних властивостей і закінчуючи мікробіологічними та біохімічними показниками, позбавляючи ґрунтовий покрив в містах здатності виконувати важливі екологічні функції.

Найбільш значущими процесами, що протікають в міських ґрунтах, є заміщення природного ґрунтового профілю антропогенним; зміна агрохімічних властивостей: збільшення показників обмінної кислотності, суми увібраних основ, ступеня насиченості основами, зменшення значень гідролітичної кислотності, вмісту гумусу, рухомого фосфору, обмінного калію зі збільшенням ступеня порушення природного складення ґрунтів.

Формуючим чинником розвитку ґрунтів у містах є структура і характер землекористування. Міська територія являє собою різноманітність типів земель, які мають різне функціональне значення. В ґрунтах відображається якість і вид землекористування, що є формуючим чинником еволюції ґрунтів міських і промислових районів. Виділяють ґрунти наступних основних категорій землекористування:

- землі міської забудови;
- сельбищна зона (внутрішньо дворівні простори, сквери, дитячі садки та школи, газони вздовж транспортних магістралей);
- землі загального користування;
- промислова зона (заводи, фабрики, автогосподарства, ТЕЦ, склади, автозаправні станції, автомагістралі, залізничні дороги тощо);
- землі природно-рекреаційної та природоохоронної зон (міські лісопарки, парки, бульвари, сквери, пам'ятки природи тощо);
- землі сільськогосподарського призначення;
- землі резерву (пустирі, звалища тощо).

Роль ґрунту в місті істотна і різноманітна. Виконуючи важливі середовищеутворюючі функції, ґрунт змінює хімічний склад підземних вод, він є універсальним біологічним сорбентом, постачальником і регулятором вмісту CO_2 , O_2 , N_2 в повітрі. Ґрунт в місті є добрим поглинаючим бар'єром газових домішок, у тому числі від автотранспорту, ТЕЦ, заводів, він також регулює газовий склад атмосфери шляхом поглинання і виділення ґрунтом газів (метан, аміак, вуглекислий газ та інших).

На природний генезис ґрунтоутворення у місті накладаються антропогенні та техногенні процеси, які зумовлюються забрудненням хімічними речовинами, побутовими відходами, будівельними матеріалами, інтенсивним рекреаційним навантаженням. Особливості ґрунтоутворювального процесу на міських територіях полягають у наступному: порушення ґрунтів в результаті переміщення горизонтів з природних місць залягання; деформація структури ґрунту і порядку розташування ґрунтових горизонтів; низький вміст органічної речовини – основного структуроутворюючого компонента ґрунту; зменшення чисельності популяцій та активності ґрунтових мікроорганізмів і безхребетних як наслідок дефіциту органічної речовини. Значної шкоди міським біогеоценозам завдає вивіз і спалювання листя, в результаті чого порушується біогеохімічний цикл поживних елементів ґрунту; ґрунти постійно бідніють, стан зростаючої на них рослинності погіршується.

В результаті антропогенного впливу специфічні міські ґрунти мають суттєві відмінності від природних ґрунтів: формування на насипних, намивних, перемішаних ґрунтах і культурному шарі; наявність включень будівельного і побутового сміття у верхніх горизонтах; зміна кислотно-лужного балансу з тенденцією до підлуження; висока забрудненість важкими металами, нафтопродуктами, компонентами викидів промислових підприємств; зміна фізико-механічних властивостей ґрунтів (знижена вологоємність, підвищена щільність, кам'янистість тощо); ріст профілю вгору за рахунок постійного привнесення різних матеріалів та інтенсивного еолового напилення.

Одним із основних джерел забруднення ґрунтів у місті є автотранспорт. У вихлопних газах знаходиться майже 40 хімічних речовин, більшість яких є токсичними. Особливо багато токсичного свинцю, його підвищені концентрації знаходять у ґрунтах на відстані 100 м від автомагістралі.

Міські ґрунти мають різний рівень гідролітичної кислотності. Найнижчий відзначений у ґрунтах насаджень, розміщених поблизу проїзної частини вулиць, причому з віддаленням від цих місць її питома вага зростає. Висока кислотність ґрунтів впливають на загальну доступність поживних речовин, а отже, і на розвиток деревної рослинності. Наприклад, рН практично у всіх ґрунтах насаджень, які прилягають до міських автомагістралей, перебуває в межах 7-8 і належить до сильно лужної групи. Кислі ґрунти зустрічаються тільки у парках з природними ґрунтами. Висока кислотність ґрунтів, як і їх алкалізація, впливають на загальну доступність поживних речовин, а отже, і на розвиток деревної рослинності.

Окрім того, повсюдно спостерігається переущільнення ґрунтів у міських насадженнях, що насамперед веде до зменшення шпаруватості і погіршення водного режиму. На вигоптаних ділянках водопроникність верхнього шару у 3-

4 рази нижча, ніж у природних непорушених ґрунтах. Специфічні гідрологічні умови міських територій та їх мікрокліматичні особливості зумовлюють різке погіршення режиму вологозабезпеченості ґрунтів, тому порівняно з іншими містами України зелені насадження розташовані в м. Миколаєві потребують більші витрати на полив (80 літрів на 1 од. дерева). Особливо активно на великій глибині розвивається система коренів кінського каштана, сосни звичайної і чорної, клена-явору, липи дрібнолистої, що дає змогу цим породам успішно протистояти несприятливим ґрунтовим умовам.

В центральних частинах міста, промислових центрах до 70-90 % ґрунту закрито асфальтобетоном або житловими чи промисловими забудовами, внаслідок чого більша частина забруднюючих опадів оминає ґрунтове тіло і безпосередньо стікає через каналізацію до річкової сітки. Асфальтобетонне покриття захищає ґрунт від основної маси забруднювачів і перешкоджає проникненню дощових опадів, змінює водно-повітряний режим ґрунту.

Значний вплив на міські ґрунти має застосування сполук проти ожеледиці, якими посипають тротуари і дороги в зимовий час. Накопичення солей у ґрунтах може спостерігатися на віддалі 100 м від дороги, але суттєвим воно буває на віддалі перших 5-10 м. Максимум вмісту солей у ґрунтах припадає на ранню весну, мінімум – на вересень-жовтень. Посипання доріг сіллю призводить до посилення диспергованості, погіршення вологопроникливості й аерації ґрунтів.

Стан атмосферного повітря

Внаслідок діяльності людини в атмосферу потрапляє значна кількість забруднюючих речовин, зокрема при спалюванні різних видів палива (для опалення, виробництва електроенергії, під час експлуатації транспортних засобів) та при роботі промислових підприємств.

Особливо актуальною ця проблема є для індустріальних областей, в тому числі і для Миколаївської області. Однією з нагальних проблем міста є якість повітря. Миколаїв ще до початку повномасштабної війни був серед десяти великих міст України з найбруднішим повітрям.

Якість атмосферного повітря в місті Миколаїв залежить від обсягів викидів забруднюючих речовин від двох основних джерел забруднення - стаціонарних і пересувних.

Основними джерелами забруднення атмосферного повітря від стаціонарних джерел є промисловий комплекс міста. Показники 2020 року свідчать про концентрацію великого бізнесу у місті Миколаїв. Частка великих зареєстрованих в Миколаєві підприємств складає 75 % таких підприємств в цілому по області. Аналогічною є ситуація щодо середніх та малих підприємств: на місто Миколаїв припадає більше половини середніх та малих, в тому числі мікропідприємств області. Найбільшими забруднювачами міської територіальної громади є підприємства, обсяги викидів від яких перевищують 100 т/рік: ДП НВКГ «Зоря»-«Машпроект», ОКП «Миколаївоблтеплоенерго», ТОВ СП «Нібулон», АТ «Оператор газотранспортної системи «Миколаївгаз», ПрАТ «Миколаївська ТЕЦ», ТОВ «Морський спеціалізований порт НІКА-ТЕРА», ТОВ «ЕКОТРАНС», ТОВ «Оператор газотранспортної системи України». Також стаціонарними джерелами викидів являються: стивідорні компанії (ТОВ «ЕВЕРІ», ТОВ

«Стивідорна інвестиційна компанія», ТОВ «ЄТСК», ТОВ «Українська стивідорна компанія», інші), котельні, автозаправні станції, будівельні компанії тощо.

Таблиця 3.1. Рівні забруднюючих речовин в атмосферному повітрі в зоні та агломерації (агломераціях) за 2022 рік

Назва забруднюючої речовини	Номер пункту спостережень	Річне середнє значення забруднюючої речовини, мг/м ³	Зафіксовані перевищення граничних рівнів або цільових показників забруднюючих речовин у відсотках в загалом за рік (ГДК м.р.)	Зафіксовані перевищення інформаційного або порогів небезпеки забруднюючих речовин (ВЗ та ЕВЗ)*
1	2	3	4	5
Пил	м. Миколаїв	0,08	0	Відсутні
Діоксид сірки		0,007	0	Відсутні
Оксид вуглецю		2	0,6	Відсутні
Діоксид азоту		0,04	0	Відсутні
Оксид азоту		0,02	0	Відсутні
Фтористий водень		0,002	0	Відсутні
Формальдегід		0,014	3,0	Відсутні
Важкі метали, мкг/м ³				
Залізо	м. Миколаїв	0,721	0	Відсутні
Марганець		0,028	0	Відсутні
Мідь		0,027	0	Відсутні
Нікель		0,031	0	Відсутні
Свинець		0,019	0	Відсутні
Хром		0,038	0	Відсутні
Цинк		0,045	0	Відсутні
Кадмій		0,005	0	Відсутні

* Екстремально високе (ЕВЗ) та високе забруднення (ВЗ) в атмосферному повітрі.

Найбільш розповсюдженими забруднювачами атмосферного повітря являються речовини у вигляді суспендованих твердих частинок, неметанові леткі органічні сполуки (НМЛОС), діоксид азоту, діоксид сірки, оксид вуглецю, метали та їх сполуки, а також парникові гази (двоокис вуглецю, метан).

Викиди автотранспорту становлять 93 % від загального обсягу викидів всіх пересувних джерел. Внаслідок роботи двигунів автотранспорту понад 2,3 % пилу, 93,12 % оксиду вуглецю, 13,6 % діоксиду сірки та 49,2 % оксидів азоту від загальної кількості цих речовин викидаються в атмосферне повітря.

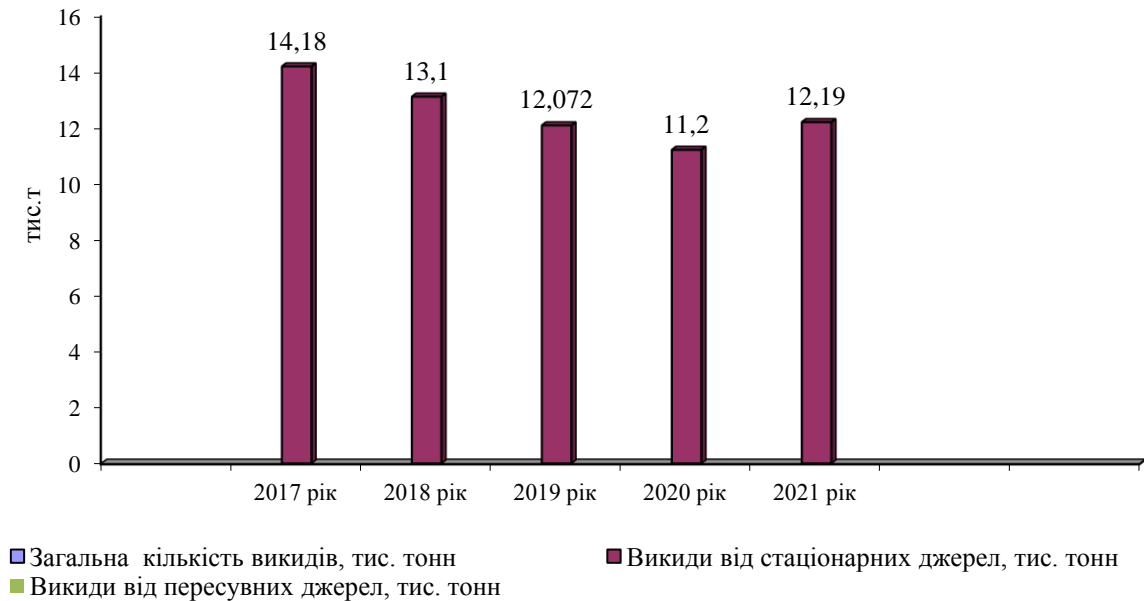

Рис. 3.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, тис. т

У 2021 році зі стаціонарних джерел забруднення до атмосфери надійшло 12,186 тис. т забруднюючих речовин, що на 982 т (8,8 %) більше, ніж у 2020 році. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря по Миколаївській області наведена на рисунку 3.1. Інформація за викидами забруднюючих речовин від пересувних джерел забруднення атмосферного повітря за 2017, 2018, 2019, 2020, 2021 роки не надається, оскільки розрахунок цих показників згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 № 175-р не здійснювався.

У зв'язку з відсутністю статистичних даних щодо об'ємів викидів забруднюючих речовин протягом 2022-2023 років, інформація наведена за 2021 рік згідно з даними статистичного бюлетеню «Викиди забруднюючих речовин парникових газів у атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів у 2021 році», що підготовлений Головним управлінням статистики у Миколаївській області. Дані щодо викидів забруднюючих речовин за 2022 рік органами статистики будуть оприлюднені після надання суб'єктами господарювання звітності протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни.

За даними головного управління статистики в Миколаївській області у загальній кількості забруднюючих речовин стаціонарних джерел переважали викиди твердих речовин 31,8% (3,879 тис. т), сполук азоту 21,8% (2,655 тис. т) та метану 21 % (2,563 тис. т) (Рис. 3.2).

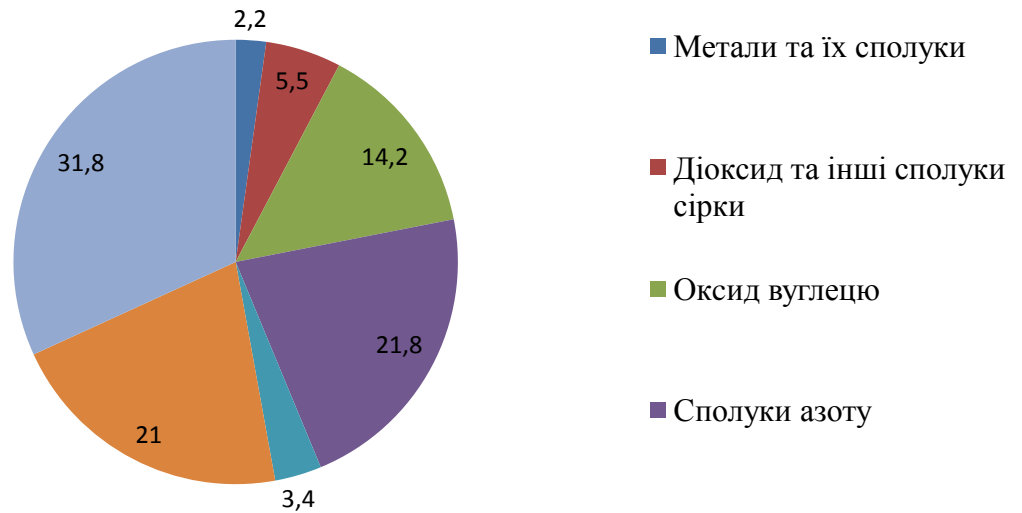

Рис. 3.2. Хімічний склад викидів шкідливих речовин від стаціонарних джерел, %, 2021 рік

Динаміку викидів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел в цілому по області та в розрізі населених пунктів, в тому числі за найпоширенішими забруднюючими речовинами (пил, діоксид сірки, діоксид азоту, оксид вуглецю), представлено в таблицях 3.1 та 3.2.

Таблиця 3.2. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у регіоні по окремих населених пунктах, тис. т

Адміністративно-територіальна одиниця	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Всього по області	14,18	13,1	12,07	11,2	12,19
Всього по населених пунктах	3,839	3,383	3,413	3,393	3,733
у тому числі:					
м. Миколаїв	3,329	3,039	3,153	3,153	3,433

За даними головного управління статистики у Миколаївській області протягом 2021 року від стаціонарних джерел порівняно з 2020 роком зменшилися викиди аміаку на 12,9 %, метану – на 10,3 %, НМЛОС - на 8,4 %, сполук азоту - на 1,3 % і сполук металів – на 0,8 %.

Таблиця 3.3. Обсяги викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами в атмосферне повітря по районам та містам області

Міста та райони області	Обсяги викидів, тис. т		Збільшення/зменшення викидів 2021 року проти 2020 року, тис. т	Обсяги викидів 2021 року до 2020 року, %	Викинуто в середньому одним підприємством, т
	2020 рік	2021 рік			
м. Миколаїв	3,153	3,433	+0,247	108,8	29,9
Разом по області	11,204	12,186	+0,982	108,8	33,3

Таблиця 3.4. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами викидів у розрахунку на одну особу, кг (за даними

статистичного збірника Довкілля Миколаївської області за 2020 рік, Головного управління статистики у Миколаївській області)

Адміністративно-територіальна одиниця	2005	2010	2015	2018	2019	2020
Область	19,8	18,1	13,6	11,5	10,7	10,1
Миколаївський район	211,4	241,6	78,7	75,2	57,1	46,1
м. Миколаїв	12,7	11,8	11,1	6,3	6,5	6,6

Що стосується викидів в атмосферу в розрахунку на душу населення, то найсуттєвішого антропогенного навантаження (0,014 т шкідливих речовин) у 2021 році зазнала атмосфера Миколаївського району, де цей показник перевищив середній рівень по області в 1,3 рази.

Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря

Спостереження за радіаційним фоном в Миколаївській області проводиться обласним центром з гідрометеорології в 5 пунктах спостереження: АМСЦ Миколаїв, м. Первомайськ, м. Вознесенськ, м. Баштанка та м. Очаків.

На території Миколаївської області понад 20 років працює Південноукраїнська атомна електростанція. Керівництвом ВП «Південноукраїнська АЕС» багато уваги приділяється впровадженню сучасних технологій, що гарантують високий рівень безпеки для персоналу, населення та навколишнього природного середовища. Атомна станція використовує ядерне паливо – яке є потенційним джерелом забруднення довкілля радіоактивними речовинами такими як тритій, цезій, стронцій, кобальт, хром, цинк. За результатами нагляду середні значення гама-фону за 2021 рік відповідають середнім фоновим значенням, вимірним до пуску ПУ АЕС.

На обліку в Південній інспекції з ядерної та радіаційної безпеки по місту обліковується 5 суб'єктів, як власників радіонуклідних джерел іонізуючого випромінювання, на яких при здійсненні діяльності можливе утворення радіоактивних відходів: ПП «ДДП», ДП «Миколаївський науково виробничий центр стандартизації, метрології та сертифікації», ДП «Науково-виробничий комплекс газотурбобудування «ЗОРЯ»-«МАШПРОЕКТ», КП «Миколаївський обласний центр онкології» Миколаївської обласної ради, ВПФ «ДЕЛЬТА-ЛОЦМАН» ДП «Адміністрація морських портів України».

Таблиця 3.5. Радіаційний фон 2021 року, мкР/год

Місяць	Пункт спостереження – АМСЦ Миколаїв
Січень (середньомісячне значення)	12
Максимально разовий рівень	14
Лютий (середньомісячне значення)	12
Максимально разовий рівень	14
Березень (середньомісячне значення)	12
Максимально разовий рівень	14
Квітень	12

(середньомісячне значення)	
Максимально разовий рівень	14
Травень	12
(середньомісячне значення)	
Максимально разовий рівень	14
Червень	12
(середньомісячне значення)	
Максимально разовий рівень	15
Липень	12
(середньомісячне значення)	
Максимально разовий рівень	13
Серпень	12
(середньомісячне значення)	
Максимально разовий рівень	14
Вересень	12
(середньомісячне значення)	
Максимально разовий рівень	14
Жовтень	13
(середньомісячне значення)	
Максимально разовий рівень	15
Листопад	13
(середньомісячне значення)	
Максимально разовий рівень	15
Грудень	13
(середньомісячне значення)	
Максимально разовий рівень	15

Радіаційний фон протягом 2021-2022 років не перевищував природного рівня (рівень природного фону < 25 мкР/год).

За результатами проведених досліджень навколишнього середовища у 2021 році перевищень вимог державних гігієнічних нормативів (ДГН 6.6.1-6.5.001-98 «Норми радіаційної безпеки»), (ГН 6.6.1.1-130-2006 «Допустимі рівні вмісту радіонуклідів ^{137}Cs та ^{90}Sr у продуктах харчування та питній воді») не зареєстровано.

Радіаційний фон в Миколаївській області станом на 13.07.2023 року знаходиться у своїх звичних межах і становить 0.079-0.105 мкЗв/год. Радіаційний фон в Межах Миколаївської міської територіальної громади станом на 13.07.2023 року становив 0,11 мкЗв/год. за даними <https://www.saveecobot.com/radiation/mykolaivska-oblast>. За результатами проведених дозиметричних досліджень радіаційний фон у м. Миколаєві можна характеризувати як задовільний (Рис 3.3).

Показники вимірюються різними пристроями, від онлайн станцій моніторингу до щоденних ручних замірів відповідними державними установами на стаціонарних постах спостереження.

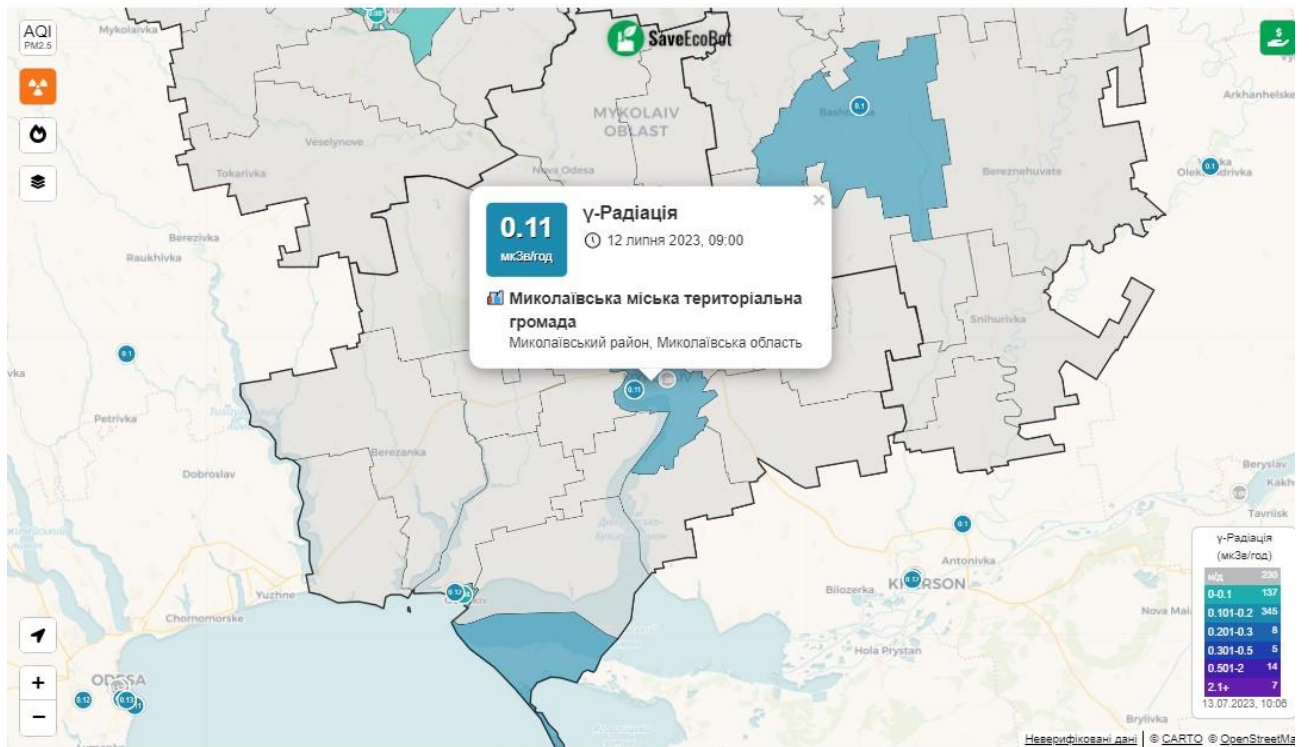

Рис. 3.3. Територіальні громади Миколаївської області. Радіаційний фон станом на 13 липня 2023, 10:07

Зміни клімату

Причина поточної кліматичної кризи – викиди парникових газів, які сприяють швидшому нагріванню планети. Близько три чверті викидів парникових газів у світі продукують міста. Причинами зміни клімату є людська діяльність – збільшення спалювання вугілля, нафти, газу, промислові процеси і зменшення площ лісів.

За останні 100 років середня температура повітря в Україні піднялася на 1,2 градуса. Це трохи більше ніж в середньому у світі, там підвищення становить 1,1 градуса. За найбільш імовірного сценарію, у найближчі 50–100 років клімат в Україні ставатиме все більш сухим, прогнозують експерти. Зими загалом також стануть дещо теплішими, але через атмосферне розбалансування в Україну періодично надходитимуть аномальні похолодання з Арктики з сильним снігом і морозами. Натомість практично зникнуть зими зі стабільним довготривалим сніговим покривом.

Сьогодні наслідки зміни клімату вже відчуваються і вони посилюватимуться у майбутньому. Зумовлені зміною клімату небезпечні погодні явища, наприклад, паводки, повені, сильні вітри, зливові дощі, град, посухи, затоплення прибережних територій.

Водні ресурси України зазнають безпосереднього впливу внаслідок зміни клімату. Так, зменшення опадів вказують на те, що літні потоки річок можуть зменшитись вполовину внаслідок цього значно зросте потреба у воді, а також частішають сильні посухи та екстремальні повені. Погіршиться якість поверхневих вод, що потребуватиме як додаткових заходів з очищення води, так і можливого транспортування води в регіон. У випадку недостатності поверхневих вод потрібно буде залучення підземних вод глибоких горизонтів.

Очікувано погіршиться якість води у р. Дніпро. Зважаючи на те, що його води вже зараз є сильно забрудненими, в майбутньому очікується використання глибоких підземних вод у якості питної води.

Підвищення рівня морів та лиманів може мати негативні наслідки для роботи припортових підприємств. Протягом останніх 60 років рівень Чорного моря підвищився на 15 см. Поточна швидкість підйому рівня Чорного моря складає 0,25 см/рік, з яких 0,1 см/рік – завдяки просіданню ґрунту, а решта – завдяки надходженню прісної води від опадів, які прибувають швидше, ніж випаровується солоня вода. До 2100 року підвищення рівня води у Чорному морі може становити від 22 до 115 см.

Нові види становлять загрозу для традиційної екосистеми, як амброзія та борщівник, які особливо активно поширюються завдяки потеплінню та агресивно витісняють інші види рослин.

Екстремально високі, як і значно низькі температури повітря створюють ризики для здоров'я людей, особливо літніх, та тих, що працюють на відкритому повітрі, переселенців, безхатченків. Завдяки ефекту локального перегріву в зоні ризику також перебувають мешканці міст. Для подолання цих ризиків необхідні як збільшення використання енергоносіїв для охолодження, так і інші спеціальні заходи (фарбування дахів, стоянок у світлі кольори, збільшення зелених насаджень, покриття будівель ізоляційними матеріалами тощо). Хвороби які можуть виникнути або різко поширитися на тлі змін клімату: сказ, грип птахів, гарячка західного Нілу, хвороба Лайма. Можливі спалахи бактеріальних захворювань, таких як холера та сальмонельоз.

З 1990 року в Україні відбувається реальне скорочення викидів парникових газів. З метою обліку парникових газів з 2003 року в області року підприємствами проведені та відкориговані інвентаризації викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел з урахуванням викидів парникових газів від обладнання на паливі. Динаміку фактичних викидів парникових газів від підприємств, що звітували за формою 2-ТП (повітря), наведено в таблиці 3.9.

Таблиця 3.6. Фактичні обсяги викидів парникових газів

Парникові гази CO ₂	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Всього, тис. т:	2499,9	*	*	*	*	*	*
у т. ч. від стаціонарних джерел	1816,4	2066,6	2118,3	2028,0	2149,8	2093,2	2129,7

* загальна кількість викидів вуглецю діоксиду від стаціонарних та пересувних джерел не надано, оскільки відсутні дані по викидам від пересувних джерел забруднення, оскільки розрахунок цих показників згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 № 175-р не здійснювався.

Найтривожніше в так званому глобальному потеплінні те, що Україна сама мало може вплинути на ситуацію зі змінами клімату. Щоб пригальмувати зміни, об'єднати зусилля мають всі країни. Всі країни до середини століття мають повністю відмовитися від викопного палива, перейти до відновлюваної енергетики, досягти кліматичної нейтральності.

Поводження з відходами виробництва та споживання

На території міської громади наявна проблема ліквідації стихійних звалищ твердих побутових відходів. Також, через відсутність серйозного досвіду у сфері утилізації відходів, переробляється всього 5-10 % сміття, решта накопичується у вигляді захоронень на полігоні твердих побутових відходів. Відповідальність за належне поведження з твердими побутовими відходами згідно Закону України «Про відходи» покладається на власників відходів, які одночасно є землекористувачами з визначеними місцями земельних ділянок, а також на органи місцевого самоврядування на територіях загального користування. В населених пунктах Миколаївської області відсутні технології сміттєперероблення та сміттєсортування (застосовуються лише в містах Києві та Харкові), що також впливає на можливість скорочення обсягів вивезення твердих побутових відходів на сміттєзвалища.

В місті Миколаєві також існує проблема видалення, захоронення та переробки твердих побутових відходів. За моніторинговою інформацією міської ради про стан виконання обласної Програми поведження з твердими побутовими відходами 95 % населення Миколаївської області охоплено послугами зі збирання твердих побутових відходів. У порівнянні з показниками по Україні в цілому близько 78 % населення України охоплено послугами з вивезення побутових відходів. При цьому всі споживачі багатоповерхового житлового фонду на 100 % охоплені договірними відносинами на вивезення ТПВ. Для вивезення твердих побутових, великогабаритних, будівельних, рідких побутових відходів задіяні КП «Миколаївкомунтранс» (Заводський, Центральний та Інгульський райони) та КП «Обрій-ДКП» (Корабельний район), які є переможцями конкурсу на надання послуг з вивезення твердих побутових відходів.

Усі тверді побутові відходи, які утворюються в місті, захоронюють на міському полігоні твердих побутових відходів. Відповідно до Законів України «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг» та «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», 07.09.2017 р. НКРЕКП винесла постанову № 1088, якою постановила видати КП «Миколаївкомунтранс» ліцензію на право провадження господарської діяльності з захоронення побутових відходів за місцем провадження господарської діяльності з захоронення побутових відходів – Миколаївська обл., Миколаївський р-н, с. Весняне, вул. Нова, буд. 16.

Полігон введено в експлуатацію у 1972 році. Розрахунковий строк експлуатації – 50 років, площа – 37,93 га, розрахунковий обсяг видалення відходів – 50 млн м³. На цей час захоронено близько 47 млн м³. Суб'єктом господарювання, який експлуатує та обслуговує полігон є комунальне підприємство Миколаївської міської ради «Миколаївкомунтранс». Земельна ділянка надана в користування комунальному підприємству Миколаївської міської ради «Миколаївкомунтранс» згідно Державного акту на право постійного користування земельною ділянкою ЯЯ № 080031 на підставі розпорядження Миколаївської райдержадміністрації від 04.03.2005 № 51-р. Відповідно до Порядку ведення реєстру місць видалення відходів,

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.08.1998 № 1216 полігон має санітарно-технічний паспорт та паспорт місця видалення відходів.

Станом на 01.01.2020 року на міському полігоні накопичено 10,3 млн. т твердих побутових відходів при проектній потужності полігону – 10,9 млн. т., таким чином, потужність полігону вичерпано на 94 %.

Невідповідність між технічними можливостями комунального господарства району і високими тарифами за послуги вивезення твердих побутових відходів, низькі доходи жителів при низькій екологічній культурі, відсутність комунальних підприємств в сільських населених пунктах району призвело за останні роки до того, що засміченість населених пунктів та прилеглих до них територій (в тому числі лісосмуг та чагарників) набули ознаки екологічної біди й потребують вжиття заходів на рівні діючої Програми поводження з твердими побутовими відходами.

Відповідно до наявних статистичних даних в м. Миколаєві та у Миколаївській області обсяг утворення відходів за 2020 рік становив 2502,059 тис. т, що на 7 % більше порівняно з 2019 роком, у тому числі від економічної діяльності підприємств та організацій – 2346,688 тис. т (на 7,2 % більше порівняно з попереднім роком), у домогосподарствах – 155,370 тис. т (на 3,5 % більше порівняно з попереднім роком).

Із загального обсягу утворених відходів 33,568 тис. т становили відходи I-III класів небезпеки, що на 44 % більше порівняно з 2019 роком.

За класами небезпеки утворені відходи розподілилися наступним чином: 22,150 т (0,0008 %) – відходи I класу небезпеки, 509,043 т (0,02 %) – II класу небезпеки, 33,037 тис. т (1,3 %) – III класу небезпеки, IV класу небезпеки – 2313,12 тис. т (92 %).

Найбільша частка відходів утворена у колишньому Вітовському районі 82,35 % від загального обсягу або 2060,411 тис. т та у м. Миколаєві – 7,5 % (188,565 тис. т).

Із загальної кількості утворених відходів протягом року утилізовано, оброблено (перероблено) 88,331 тис.т відходів, що на 31 % більше ніж 2019 року. Частка відходів, які були утилізовані, оброблені (перероблені), у загальному обсязі утворених відходів склала 3,53 %.

Загальний обсяг відходів, накопичених у спеціально відведених місцях чи об'єктах, на кінець 2020 року становив 58530,024 тис. т, з яких 149,182 тис. т – I-III класів небезпеки.

Найпоширенішими видами економічної діяльності, в результаті якої утворюються відходи виробництва та споживання у міській громаді виступають: постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря; водопостачання; каналізація, поводження з відходами; будівництво; інші види економічної діяльності, а також домогосподарства.

Серед підприємств міста найбільшими утворювачами відходів у звітному 2021 році були ДПНВК ГТБ «Зоря-Машпроект» (9,216 т), МКП «Миколаївводоканал» (7,947 тис. т), ТОВ «СП УКРСОЯ» (18,415 тис. т), інші.

До основних сфер, де фактично утворюються небезпечні відходи належать підприємства металургії, машинобудування, суднобудування, харчової промисловості, водоканали, сільськогосподарські підприємства.

За даними статистичного збірника Довкілля Миколаївської області за 2020 рік та Головного управління статистики у Миколаївській області нижче наведені основні показники щодо поводження з відходами по Миколаївському району Миколаївської області. У зв'язку з відсутністю статистичних даних щодо об'ємів викидів забруднюючих речовин протягом 2021-2022 років, інформація надана за 2020 рік. Дані щодо викидів забруднюючих речовин за 2021-2022 роки органами статистики будуть оприлюднені після надання суб'єктами господарювання звітності протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни відповідно до вимог Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни».

Діяльність відходопереробних підприємств здійснюється на підставі ліцензій, які видаються Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України відповідно до вимог Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» та постанови Кабінету Міністрів України від 13.07.2016 № 446 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження діяльності із здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами».

Станом на 01.01.2022 ліцензії Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами на території Миколаївської області мають 6 підприємств: ТОВ «ВІК ОЙЛ»; ТОВ «Юг-Спецсервіс»; ТОВ СП «НІБУЛОН»; Державне підприємство Національна атомна енергогенеруюча компанія Енергоатом; ТОВ «ПРОМСНАБ-МИКОЛАЇВ»; ТОВ ПРІСТА РІСАЙКЛІНГ-Україна.

Таблиця 3.7. Утворення відходів, тис.т (за даними статистичного збірника Довкілля Миколаївської області, Головного управління статистики у Миколаївській області)

Адміністративно-територіальна одиниця	2000	2005	2010	2015	2018	2019		2020	
						I-IV класів небезпеки	у тому числі I-III класів небезпеки	I-IV класів небезпеки	у тому числі I-III класів небезпеки
Область	455,2	197,3	3268,8	2306,1	2410,2	2327,3	18,8	2536,6	33,6
Миколаївський район	0,1	20,3	3,4	6,8	5,8	6,8	0,3	3,5	0
м. Миколаїв	15,7	12,6	2933,4	291,1	149,2	215,7	1,6	205,3	3,9

Із загальної кількості утворених відходів протягом року утилізовано, оброблено (перероблено) 88,331 тис.т відходів, що на 31 % більше ніж 2019 року. Частка відходів, які були утилізовані, оброблені (перероблені), у загальному обсязі утворених відходів склала 3,53 %.

Протягом 2020 року, підприємствами регіону утилізовано 12,943 тис. т відходів I-III класів небезпеки. Відходи I класу небезпеки в кількості 17,575 т передано спеціалізованим підприємствам на утилізацію. Відходи II класу небезпеки утилізовано в кількості 168,796 т, передано на утилізацію – 359,178 т. Відходи III класу небезпеки утилізовано в кількості 12774,542 т, передано на утилізацію – 21152,879 тис. т.

Таблиця 3.8. Інформація щодо поводження з відходами (т) у 2020 році за даними Головного управління статистики у Миколаївській області

Адміністративно-територіальна одиниця	Утилізовано		Спалено		Видалено спеціально відведені місця чи об'єкти	
	відходи I-IV класів небезпеки	у т.ч. I-III класів Небезпеки	відходи I-IV класів небезпеки	у т.ч. I-III класів небезпеки	відходи I-IV класів небезпеки	у т.ч. I-III класів небезпеки
Миколаївська область	88331,4	12943,3	4834,2	12,3	2092652,1	1,9
Миколаївський район	660,0	--	21,6	–	–	–
м. Миколаїв	33591,9	455,2	679,5	12,3	183459,2	1,0

Суб'єкти господарювання, що здійснюють збирання, заготівлю відходів як вторинної сировини: ТОВ «Юж-побут 24», ТОВ «Українська наукова екологічна компанія», ТОВ «НВП «Юнітеп ЛТД», ТОВ «Вторма-Миколаїв», ФОП Зворигін А.В., ТОВ «Артник», ТОВ «Укрресурси – 2011», ТОВ «Науково – виробниче підприємство «Екосвіт», КП «Миколаїв-комунтранс», ТОВ «Втор – Сервіс», ТОВ «АСК-Груп», ТОВ «Ековтор-М», ТОВ «ТІМАЛ».

Таблиця 3.9. Накопичення відходів протягом експлуатації у місцях видалення відходів за класами небезпеки на кінець 2020 року, т (за даними статистичного збірника Довкілля Миколаївської області, Головного управління статистики у Миколаївській області)

Адміністративно-територіальна одиниця	2000	2005	2010	2015	2018	2019		2020	
						I-IV класів небезпеки	у тому числі I-III класів небезпеки	I-IV класів небезпеки	у тому числі I-III класів небезпеки
Область	1933,8	679,8	41147,8	49087,5	54666,1	56468,6	152,4	58530,0	149,2
Миколаївський район	15,7	2,3	2,5	-	-	-	-	-	-
м. Миколаїв	69,8	130,4	39530,3	9631,5	10122,3	10300,3	0,0	10483,8	0,0

За даними Екологічного паспорту Миколаївської області за 2022 рік на території Миколаївського району зафіксований 1 склад залишків непридатних пестицидів та агрохімікатів ємністю 0,15 т. На території міської територіальної громади такі склади не виявлені.

Стан поверхневих та підземних вод

На підставі Водного кодексу України державне управління водними ресурсами здійснюється за басейновим принципом.

Визначення масивів поверхневих вод здійснюється суб'єктами державного моніторингу вод, що встановлені Порядком здійснення державного моніторингу вод, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 758 (далі – Порядок). Відповідно до пункту 6 Порядку, суб'єктом моніторингу поверхневих вод є Держводагентство, на території Миколаївської області це - водогосподарська організація Регіональний офіс водних ресурсів у Миколаївській області (лабораторія моніторингу вод та ґрунтів).

Згідно з діючою програмою моніторингу, лабораторією зазначеної водогосподарської організації відбір проб води відбувається за 6 створами та за 39 показниками. У розрізі водних об'єктів точки відбору проб розташовані в тому числі на річці Південний Буг (питний водозабір с. Побузьке (Кіровоградська обл.), с. Олексіївка (питний водозабір м. Южноукраїнськ), м. Вознесенськ (питний водозабір м. Вознесенськ) та річці Інгул (Софіївське водосховище (питний водозабір м. Новий Буг), с. Отрадне (питний водозабір м. Баштанка). Періодичність відбору проб – щомісяця та щокварталу.

За інформацією Регіонального офісу водних ресурсів у Миколаївській області кисневий режим річок басейну Південного Бугу в області задовільний, жорсткість води середня, хоча мали місце разові незначні перевищення ГДК. Сухий залишок знаходиться у межах 428,42 – 1553,83 мг/дм³. Поверхневі води Південно-Бузького басейну забруднені в основному органічними сполуками. Перевищення за сухим залишком та його складовими є наслідком високої мінералізації природних вод (притоки річки та підземні води).

Основний водоносний горизонт для водозабезпечення міста – горизонт верхньосарматських відкладів. Прогнозні ресурси (запаси) підземних вод основних водоносних горизонтів у межах Миколаївської області визначено і апробовано у кількості 441,6 тис м³/добу, у тому числі:

- з мінералізацією до 1,5 г/дм³ – 349,87 тис м³/добу (79,23 %);
- з мінералізацією від 1,5 г/дм³ до 3,0 г/дм³ – 91,73 тис.м³/добу (20,77 %).

Водомісткими породами є вапняки, що залягають на глибинах 30,0-70,0 м, максимум - до 110,0 м. Водоносний горизонт напірний з дебетамі свердловин 1,4- 6,6 л/с, мінералізація вод 0,1-4,9 г/л. За хімічним складом вода є хлоридно-сульфатна натрієво-магнієва. В санітарному відношенні вода здорова за наявності захищеності водотривким шаром відкладів. В місцях неглибокого залягання або відсутності захисного шару відкладів води можуть зазнавати забруднення з поверхні. Горизонт має гідравлічний зв'язок з поверхневими водами Бузького лиману та глибшим міотичним горизонтом. Живлення горизонту відбувається, в основному, за рахунок атмосферних опадів. Інші водоносні горизонти практичного значення для водопостачання міста не мають з причин малодобітності, засоленості, забрудненості. Рекомендувати їх можна лише для технічного водопостачання.

За інформацією відокремленого підрозділу Південно-Української гідрологічної експедиції ДП «Українська геологічна компанія» через відсутність фінансування протягом 2021-2023 років роботи за об'єктами «Моніторинг підземних вод у Миколаївській та Херсонських областях» та «Ведення ДВК, державного обліку використання підземних вод, моніторингу ресурсів та запасів підземних вод та території Одеської, Миколаївської та Херсонської областей» не проводяться.

Відсутність державного моніторингу за якістю та використанням підземних вод на території Миколаївської області, яка відноситься до маловодних регіонів України, ускладнює проблему збереження та вчасного реагування на загрозу забруднення експлуатаційних підземних водоносних горизонтів, загострює проблеми забезпечення населення та критичної інфраструктури якісним питним водопостачанням.

Лабораторіями ДУ «Миколаївський обласний лабораторний центр Міністерства охорони здоров'я України» протягом 2021 року відібрано з об'єктів централізованого господарсько-питного водопостачання 3134 проби питної води з них досліджено за:

- санітарно-хімічними показниками 1202 проби, з яких 700 проб (58,2%) не відповідали нормативам за показниками: загальна жорсткість, сухий залишок, хлориди, сульфати;

- мікробіологічним показникам 1932 проби, з них 256 проб (13,3%) не відповідали нормативам за вмістом ентерококів та колиформ.

На радіоактивні речовини досліджено 9 проб питної води, всі відповідали гігієнічним нормативам.

З поверхневих джерел, вода з яких використовується для централізованого господарсько-питного водопостачання, досліджено 32 проби води за мікробіологічними та 68 проб за санітарно-хімічними показниками, з них відповідно 3 (9,4%) та 19 (27,9%) проб не відповідали встановленим нормативам.

З підземних джерел водопостачання досліджено 229 проб за мікробіологічними показниками та 191 проба за санітарно-хімічними показниками, з них відповідно 73 (31,9 %) проби та 148 (77,5 %) проб не відповідали встановленим нормативам.

Показники об'ємів стічних вод серед різних галузей економіки майже однакові, але домінуюча частка забруднювальних речовин надходить із стічними водами комунальних підприємств. Частка легко окиснювальних органічних речовин, оцінених за БПК₂₀, становить 84 %, фосфатних іонів – 86 %, сполук азоту – мінерального, амонійного, нітритного й нітратного – відповідно 84, 91, 87 та 79 %. Функціонування промисловості призводить до скидів забруднювальних речовин у стічні води у межах 7–21 %, сільськогосподарських підприємств – лише 0–6 %, що свідчить про найменший вплив їхньої діяльності на водні об'єкти.

Водозабір, водопостачання та водовідведення

Протягом 2021 року для потреб промисловості, сільського господарства та населення з поверхневих водних об'єктів Миколаївської області забрано 193,159 млн м³ води, що на 60,036 млн м³ (23,7 %) менше порівняно з 2020 роком. Загальний об'єм забору води по області 2020 року становить 204,807 млн м³ (мал. 3.2). Порівняно з минулим роком зазначений об'єм водозабору зменшився на 59,003 млн м³ (22,3 %).

Із загальної кількості забраної протягом 2021 року води використано 169,108 млн м³, або 82,6 % від забраної. Решту об'єму становить транзитний скид управління каналів Інгулецької зрошувальної системи. Водоспоживання для задоволення виробничих потреб 2021 року традиційно є найбільшим.

Господарсько-побутове водопостачання міської громади здійснюється за рахунок водозабору з поверхневих водних об'єктів та підземних водоносних горизонтів.

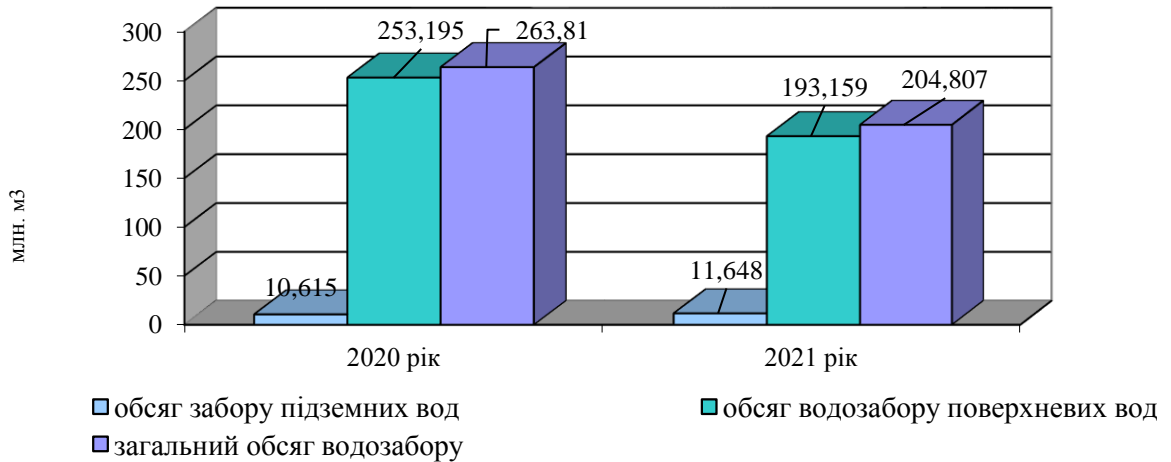

Рис. 3.4. Динаміка водозабору по Миколаївській області

Послуги з постачання холодної води та водовідведення холодної і гарячої води у місті Миколаєві надає МКП «Миколаївводоканал», що створене 15.03.1907 року та перебуває у власності територіальної громади міста Миколаїв. Схема водопостачання та водовідведення Миколаєва уявляє собою комплекс споруд, об'єднаних єдиним технологічним процесом транспортування, очищення, розподілу води, прийому й очищення стоків, розміщуючись на земельній ділянці загальною площею 175 га. Житловий фонд міста обладнано централізованим водопостачанням на 96,8 %.

Водопостачання міста здійснювалося з двох джерел: річки Дніпро (до 2022 року через початок повномасштабного російського вторгнення) та Жовтневого водосховища (до 2011 року). Внаслідок бойових дій, спричинених військовою агресією Російської Федерації, 12.04.2022 року був пошкоджений водогін «Херсон-Дніпро». В травні в крани мешканців м. Миколаєва вода повернулася, але технічна. Забір проводився з Бузького лиману, води якого не відповідають нормативним показникам якості питної води. Через заповнення водопровідної системи Миколаєва солоною водою з Дніпро-Бузького лиману, корозією пошкоджено труби по всьому місту. Водопровідна система міста потребує реконструкції і модернізації.

Наразі, у зв'язку з пошкодженням насосної станції та водоводу водозабір з р. Дніпро у с. Микільське Херсонської області тимчасово (до закінчення бойових дій) припинено то на сьогоднішній день водопостачання м. Миколаєва здійснюється з Інгулецької зрошувальної системи. Вода подається на очисні споруди водопроводу де проходить технологічну схему очищення води. Вода, яка надходить в розподільчу мережу м. Миколаєва не питної якості.

На територіях об'єктів гуманітарної і соціальної сфер (на територіях лікарень, дошкільних та навчальних закладів тощо), міських комунальних підприємств, буряться артезіанські свердловини, з встановленням пересувних водоочисних комплексів підготовки питної води, з яких, зокрема, організовано точки роздачі безкоштовної очищеної води населенню. На сьогодні на території об'єктів ОКП «Миколаївоблтеплоенерго» пробурені 38 свердловин. Роботи в даному напрямку продовжуються. Щодо об'єктів соціальної сфери, то порушене

питання вирішується управлінням капітального будівництва Миколаївської міської ради.

Водопостачання м. Миколаєва може здійснюватися з 1-го джерела – р. Дніпро. Сира вода поступає для очистки в очисні споруди з р. Дніпро по 2 водоводах діаметром 1400 мм протяжністю 73 км потужністю 240 тис. м³ води на добу.

Очисні споруди водопроводу загальною потужністю 190 тис. м³ на добу займають територію площею 52,8 га, працюють в форсованому режимі та забезпечують подачу питної води згідно потреб міста.

Промисловість міста представлена підприємствами переробної промисловості; виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів; текстильного виробництва; виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів; виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність; виробництва хімічних речовин і хімічної продукції, виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів; виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції; металургійного виробництва, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування; машинобудування, суднобудування і судноремонт; виробництва меблів, іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря; водопостачання; каналізації, поводження з відходами. Локальні системи з самостійними водозаборами з поверхневих джерел мають наступні підприємства:

- з Бузького лиману (річка Південний Буг) – ПАТ «Миколаївська теплоелектроцентрально», ДП НКВГ «Зоря»-Машпроект», ТОВ СП «НІБУЛОН», ТОВ «Стерх», ДП «СК «Ольвія»;

- з річки Інгул – ДП «Суднобудівний завод».

Галузі економіки, які в області найбільше споживають воду - енергетика та сільське господарство. На третьому місці – житлово-комунальне господарство, на потреби якого використано 20 % від загального об'єму використання вод в області (Рис. 3.5).

Локальні системи з самостійними водозаборами з підземних джерел мають наступні підприємства: ПАТ «Завод Екватор», ТОВ «Миколаївтранспортплюс», МКП «Миколаївводоканал», КП «Миколаївобленерго», СТ «Жовтнева», ДП НКВГ «Зоря»-Машпроект», ТОВ «СМП НІКА-ТЕРА», ТОВ СП «НІБУЛОН», ФОП «Барбалюка», ТОВ «Смарт-Мерітайм груп», МФ ДУ «Держгідрографія», ТОВ «Спирулина ЛТД», ТОВ «Аква Сана».

В межах власних територій підприємств наявні резервуари води та розподільчі мережі. В системах оборотного і повторного використання води промислових підприємств за рік використовується – 14,21 млн. м³.

Житловий фонд міста обладнано централізованим водовідведенням на 96,3 %. Система водовідведення побудована наступним чином: стічна вода житлових будинків самопливними колекторами потрапляє до насосних станцій каналізації, а звідти, напірними колекторами – на Галицинівські очисні споруди каналізації. Випуск очищених вод здійснюється глибоководним випуском у Бузький лиман. У технологічному процесі використовуються 24 перекачувальні насосні станції

каналізації. Загальна довжина каналізаційних мереж у м. Миколаєві сягає близько 650 км.

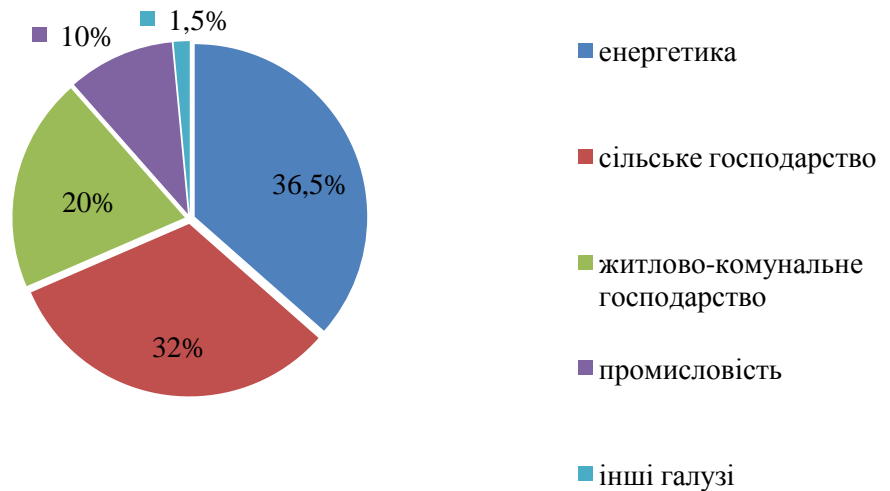

Рис. 3.5. Об'єми використання води 2021 року за галузями економіки у процентному відношенні до загального об'єму використання вод в області.

У приватних будинках садибної забудови мешкає майже 30 % населення міста. Однією з проблем «приватного сектору» міста є відсутність централізованого водовідведення. Житлові будинки утримуються за рахунок населення. Газифікація, телефонізація, прокладання водопровідних та каналізаційних мереж здійснюється, в основному, за рахунок коштів мешканців. Через близькість міського полігону ТПВ до мкр. Велика Корениха вода з підземних джерел непридатна для вживання. Мешканці отримують талони на придбання очищеної води зі знижкою.

Характеристика існуючого стану системи каналізації Миколаєва наведена на підставі звітних даних МКП «Миколаївводоканал», Регіонального офісу водних ресурсів у Миколаївській області. Каналізування міста здійснюється по неповній роздільній схемі. Відведення і очищення побутових та виробничих стічних вод здійснюється загальноміською централізованою системою каналізації міста та локальними системами районів Велика Корениха і Матвіївка.

Основні показники водовідведення в цілому по м. Миколаїв (згідно даних МОУВР, форма 2-ТП (водгосп): максимальний рівень (1990 рік) по місту об'єму випуску стічних вод у поверхневі водні об'єкти, усього 137,06 млн. м³, у тому числі нормативно очищених 0,37 млн. м³, нормативно чистих без очистки 69,58 млн. м³, недостатньо очищених 62,62 млн. м³, забруднених без очищення 4,49 млн. м³. На теперішній час об'єм випуску стічних вод у поверхневі водні об'єкти за рік, усього складає близько 31,67 млн. м³, середньодобове – 86,76 тис. м³ (23,1 % до рівня 1990 року). У тому числі нормативно очищених 0,029 млн. м³ (7,8 %), нормативно чистих без очистки 11,33 млн. м³, недостатньо очищених 20,31 млн. м³ (32,4 %).

Система водовідведення міста складається з мережі самопливних колекторів, якими стічні води транспортуються 32 насосними станціями

каналізації та мережі напірних колекторів, якими стічні води транспортуються від насосних станцій каналізації до Галицинівських чи Варварівських очисних споруд каналізації. В середньому через очисні споруди каналізації проходить 52 тис. м³ стічних вод. Довжина каналізаційної мережі - 723,6 км.

Очисні споруди каналізації м. Миколаєва, розташовані біля с. Галицинове Миколаївського району на площі 13,7 га. Мають проектну потужність - 118 тис. м³/добу. Методи очистки стоків – механічний і біологічний. Очисні споруди експлуатуються з 1973 року, частково реконструйовані за проектом збільшення потужності, розробленим в 1985 році. Стічні води від багатоповерхової житлової забудови, установ та підприємств обслуговування, промислових підприємств по басейнам каналізування надходять у районні каналізаційні насосні станції. Районні насосні станції перекачують стічні води у головну каналізаційну насосну станцію і далі по двом напірним трубопроводам Ø1400 та Ø1200 мм подаються на міські очисні споруди. Безпосередньо на очисні споруди також перекачують стічні води ТОВ «Миколаївський глиноземний завод». Каналізаційні очисні споруди м. Миколаєва складаються з: приймальної камери, будинку ґрат, 2 преаераторів, 3 горизонтальних пісковловлювачів, 4 первинних радіальних відстійників, насосної станції сирого осаду, аеротенку із розосередженим випуском стічних вод, 6 аеротенків - витиснювачів, 3 вторинних радіальних відстійників, прийомного резервуару циркуляційного мулу, блоку насосно-повітродувних станцій, мулових насосних станцій, цеху механічного зневоднювання осаду, 7 мулових майданчиків та адміністративно-лабораторного корпусу. Система каналізації м. Миколаєва знаходиться у незадовільному технічному стані та потребують реконструкції і модернізації.

Стічні води від споживачів районів Велика Корениха, Варварівка системою самопливнонапірних колекторів та насосних станцій (3 одиниці) надходять на Варварівські локальні очисні споруди проектною потужністю 3,00 тис. м³/добу (фактична до 1,30 тис. м³/добу). Очистка - повна біологічна на біофільтрах, після ставка - доочищувача та знезараження очищені стічні води потрапляють на ставок – випарник. Площа очисних споруд - 8,05 га, місце розташування - на захід від межі міста. Нормативна санітарно-захисна зона від споруд – 300 м, забезпечується. Технічний стан очисних споруд незадовільний. На Варварівські очисні споруди каналізації за рік було відведено та очищено близько 355,70 тис. м³ стічних вод (0,97 тис. м³/добу).

Стічні води від багатоповерхової забудови району Матвіївка по самопливним трубопроводам потрапляють на каналізаційну станцію № 1, яка подає їх на насосну станцію № 2, що розташована на території ЧП «Полякова» (колишня територія «МКСІ») і потім по напірному трубопроводу потрапляють на каналізаційні очисні споруди встановленою виробничою потужністю 1,26 тис. м³/добу (поля фільтрації). Вони розташовані на західній околиці Матвіївки, займають площу 3,92 га, нормативна санітарно-захисна зона від споруд – 300 м забезпечується. Технічний стан очисних споруд незадовільний. На Матвіївські локальні очисні споруди каналізації за рік було відведено та очищено близько 78,20 тис. м³ стічних вод (0,21 тис. м³/добу).

Території забудови «приватного сектору» частково впорядковані, але більшість домоволодінь не каналізовані, мешканці користуються компостними та зливовими ямами.

Для маловодної Миколаївської області є актуальною проблема забруднення водних ресурсів через скид стічних вод, яку значно ускладнює відсутність якісної очистки господарсько-побутових і виробничих стоків.

Слід зазначити, що переважна кількість забруднених стічних вод, які скидаються на території Миколаївської області до водних об'єктів, класифікується, як недостатньо очищені, і відводиться підприємствами комунальної сфери (Рис. 3.6.)

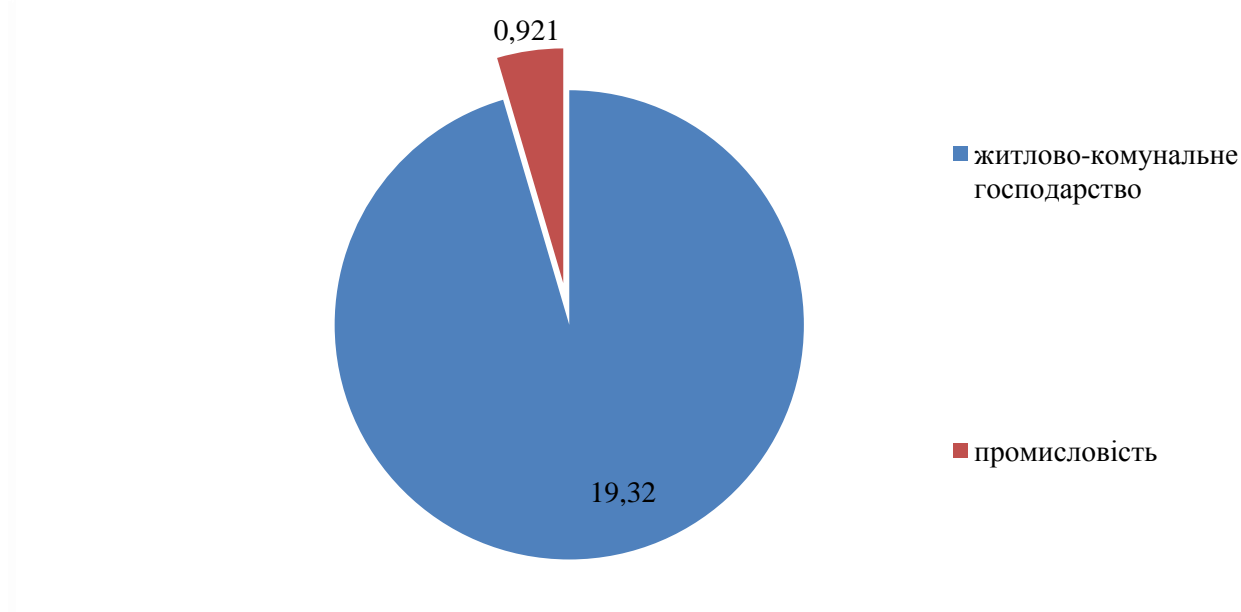

Рис. 3.6. Обсяги скидів 2021 року забруднених стічних вод до водних об'єктів області за галузями економіки, млн м³

Протягом 2021 року зменшились об'єми скидів забруднених стічних вод до Бузького лиман, у порівнянні з 2020 роком, на 1,662 млн м³ (Рис. 3.7).

Доля скиду зворотних вод МКП «Миколаївводоканал» становить близько 90 % від загального об'єму скидів зворотних вод від усіх підприємств житлово-комунального господарства області. За формою 2-ТП (водгосп) МКП «Миколаївводоканал» 2021 року до водних об'єктів (Бузький лиман та р.Вітовка) скинуто 20,707 млн. м³ стічних вод, з яких недостатньо очищених – 18,648 млн. м³. Таким чином, 90,1 % від загальної кількості скиду згаданого комунального підприємства складають забруднені стічні води, що, в свою чергу, негативно впливає на стан водних ресурсів.

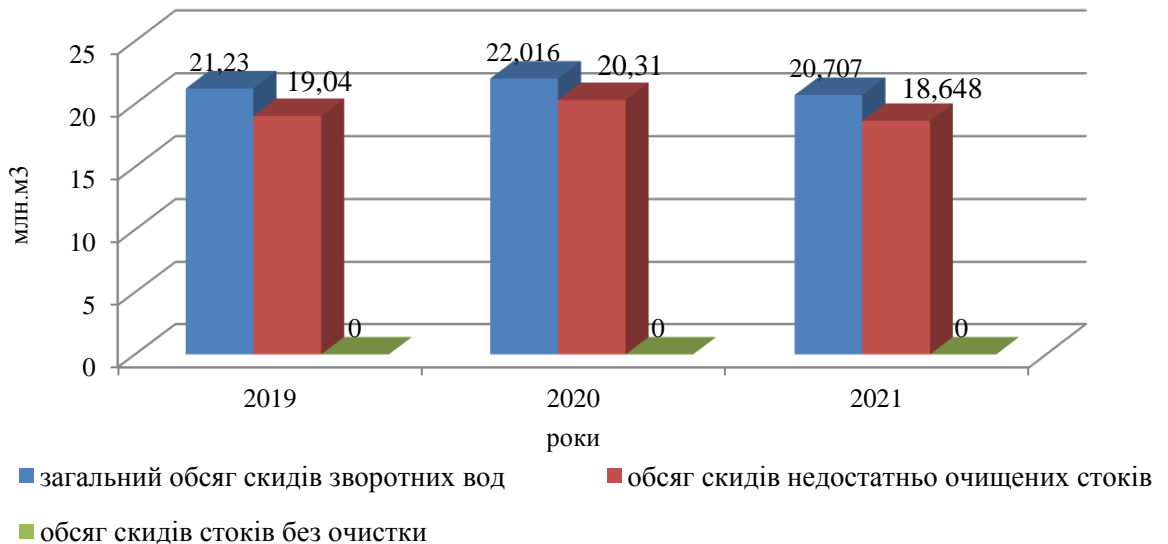

Рис. 3.7. Динаміка скиду МКП «Миколаївводоканал» забруднених стоків до вод Бузького лиману, млн м³.

Таблиця 3.10. Скидання зворотних вод та забруднюючих речовин МКП «Миколаївводоканал»

Наявність, потужність (м³/добу), ефективність використання (використання потужності) очисних споруд	2020 рік			2021 рік			2022 рік		
	об'єм скидання зворотних вод, тис.м³	у тому числі об'єм скидання забруднених зворотних вод, тис.м³	кількість забруднюючих речовин, що скидаються разом із зворотними водами, т	об'єм скидання зворотних вод, тис.м³	у тому числі об'єм скидання забруднених зворотних вод, тис.м³	кількість забруднюючих речовин, що скидаються разом із зворотними водами, т	об'єм скидання зворотних вод, тис.м³	у тому числі об'єм скидання забруднених зворотних вод, тис.м³	кількість забруднюючих речовин, що скидаються разом із зворотними водами, т
Бузький лиман									
68493,15/ 31556,16*	22016,0	20310,0	20427,660	20707,0	18648,0	25929,983	11518,0	11518,0	15144,97 0

*Фактичне навантаження на очисні споруди

Найбільша кількість промислових підприємств, що здійснюють очищення стічних вод, зосереджена у м. Миколаєві, де скид господарсько-побутових та промислових стоків здійснюється переважно на міські очисні споруди (МКП «Миколаївводоканал»).

Одним із проблемних питань в галузі водокористування є необхідність впровадження на підприємствах молокопереробної галузі власних локальних очисних споруд попереднього очищення. З наявних в області підприємств з переробки молочної сировини лише два підприємства мають власні очисні споруди, в тому числі ПАТ «Лакталіс - Україна» у місті Миколаїв.

Окрім того, в міській територіальній громаді наявна проблема очищення дощових стічних вод перед їх скидом до природних водойм. На цей час єдиної

системи відведення дощових вод в місті не існує. Згідно з даними Департаменту житлово-комунального господарства Миколаївської міської ради протяжність мереж зливової каналізації становить 56,1 км, у тому числі 44,1 км закритої мережі та 12 км відкритої водовідвідної мережі (канава, лотки). Нараховується 19 випусків у водні об'єкти.

Дощову каналізацію побудовано у середині та другій половині минулого сторіччя у Центральному, Заводському та Інгульському районах. Мережа наявної дощової каналізації представляє собою окремі локальні колектори, прокладені в основному по окремих вулицях, їх ділянкам та пониженням рельєфу (талвегам балок). Дощова каналізація знаходиться у незадовільному стані, подекуди замулена. Мережі дощової каналізації мають зношеність від 30 до 60 %, Потребують очищення дощоприймальні колодязі і колектори. На багатьох дощоприймальних колодязях відсутні решітки. Відкриті канали засипані побутовим сміттям. Деякі колектори мають незаконні підключення господарчо-побутової каналізації з прилеглих приватних садибних будинків. В період значних опадів дощова мережа не виконує свою функцію, на деяких ділянках колекторів спостерігається зворотний підпір води. Система дощової каналізації міста потребує проведення інвентаризації, виконання розчищення колекторів, їх реконструкції, або проведення капітального ремонту з відновленням роботи зливостоків

Мережі зливової каналізації міста експлуатуються без очисних споруд та оформлення відповідної дозвільної документації на скид стічних (дощових) вод. Скиди поверхневого стоку здійснюються у Південний Буг, Бузький лиман, Інгул.

Потенційно-небезпечні об'єкти

Потенційно небезпечні об'єкти господарської діяльності – об'єкти на яких використовуються, виготовляються, переробляються, зберігаються чи транспортуються небезпечні речовини, які за певних обставин можуть створити реальну загрозу виникнення аварійних та надзвичайних ситуацій і постійного забруднення навколишнього природного середовища.

Перелік потенційно небезпечних об'єктів Миколаївської області схвалено та затверджено рішенням комісії з питань техніко-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій Миколаївської облдержадміністрації від 28.10.2020 протоколом № 45. На цей час на території Миколаївської міської територіальної громади обліковується 318 потенційно-небезпечних об'єкта, в тому числі: ПАТ «УКРНАФТА», ПЗП «АМІК Україна», ТОВ «СОКАР ПЕТРОЛЕУМ», ТОВ «КВОРУМ», ТОВ «ЮГОЙЛ», ТОВ «ГЛУСКО РІТЕЙЛ», ТОВ «Партнер Оіл», ТОВ «ТАРОС ГРУП», ТОВ «НЬЮПОРТ ХОЛДІНГ», ДП «Миколаївський суднобудівний завод», ОКП «Миколаївоблтеплоенерго», МКП «Миколаївводоканал» та інші.

Також, на території Миколаївської міської територіальної громади наявні хімічно небезпечні об'єкти (ХНО) – промислові об'єкти (підприємства) або його структурні підрозділи, на яких знаходяться в обігу (виробляються, переробляються, перевозяться (пересуваються), завантажуються або розвантажуються, виконуються у виробництві, розміщуються або складуються (постійно або тимчасово), знищуються тощо) одне або декілька НХР (до ХНО не

належать залізниці): очисні споруди водопроводу МКП «Миколаївводоканал» (хлор), насосна станція водопроводу 3-го підйому МКП «Миколаївводоканал» (хлор), Миколаївське відділення ПАТ «САН ІнБев Україна (аміак), ТОВ «Аврора Фрут» (аміак), АХУ ПрАТ «Фрост» (аміак), ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» (кислоти), Склад кислот ТОВ «Миколаївхімснаб» (кислоти), ДП «НВКГ «Зоря» - «Машпроект» (аміак).

Міська флора

Зелені насадження є необхідною складовою частиною міського простору. Вони виконують комплекс оздоровчих, рекреаційних, захисних функцій, виступають стабілізатором екологічної рівноваги, тим самим забезпечують практично всі типи послуг, які приносять користь міським жителям.

Функції зеленої інфраструктури міста: зниження забруднення повітряного середовища, асиміляція шкідливих речовин, затримання пилу; зниження рівня забруднення водних об'єктів; запобігання еутрофікації водойм; регуляція поверхневих стоків, затримання осадів; затримання мінеральних і біогенних речовин, обмеження їх проникнення у ґрунти; регулювання міського клімату, адаптація до кліматичних змін; захист від шуму; депонування вуглецю, зберігання балансу між O_2 і CO_2 ; продукування кисню; збереження родючості ґрунту; запобігання ерозії ґрунтів, яро утворення; стримування зсувних процесів; запобігання підтопленню міської території; зменшення частоти природних пожеж за рахунок регуляції клімату.

Згідно з «Правилами утримання зелених насаджень у населених пунктах України» зелені насадження поділяються на три види: загального користування; обмеженого користування; спеціального призначення.

Зелені насадження загального користування – зелені насадження, які розташовані на території загальноміських і районних парків, спеціалізованих парків, парків культури та відпочинку; на територіях зоопарків та ботанічних садів, міських садів і садів житлових районів, міжквартальних або при групі житлових будинків; скверів, бульварів, насаджень на схилах, набережних, лісопарків, лугопарків, гідропарків і інших, які мають вільний доступ для відпочинку.

Зелені насадження обмеженого користування – насадження на територіях громадських і житлових будинків, шкіл, дитячих установ, вищих та середніх спеціальних навчальних закладів, профтехучилищ, закладів охорони здоров'я, промислових підприємств і складських зон, санаторіїв, культурно-освітніх і спортивно-оздоровчих установ та інші.

Зелені насадження спеціального призначення – насадження транспортних магістралей і вулиць; на ділянках санітарно-захисних зон довкола промислових підприємств; виставок, кладовищ і крематоріїв, ліній електропередач високої напруги; лісомеліоративні, водоохоронні, вітрозахисні, протиерозійні, насадження розсадників, квітникарських господарств, пришляхові насадження в межах населених пунктів.

До зелених насаджень загального користування Миколаївської громади належать: Аркасівський сквер, парк Ліски, Манганаріївський сквер, парк Народний сад, парк Юність, парк Перемоги, сквер імені 68-ми десантників, сквер

Суднобудівників, сквер Юних героїв, Флотський бульвар, Каштановий сквер, Каскадний сквер, сквер Макарова, сквер Лягіна та інші.

У місті Миколаєві на кожного жителя міста приходиться більше 17 м² зелених насаджень без обліку садів будинків приватного сектора і колективних садових товариств. Показник доступності зелених зон у Миколаєві досить низький; по оцінці управління архітектури, тільки близько 11 % населення міста живе не далі 300 м від найближчої зеленої зони відпочинку площею не менше 0,5 га.

Видова різноманітність деревних насаджень міста включає наступні види: платан, клен, дуб, айлант найвищий, маслина, абрикоса, яблуня, груша, катальпа, тополя, туя, береза, сосна кримська, ялинка, ялина європейська, вишня, шовковиця, берест, софора японська, горіх грецький, осика, верба, каштан, залізник, липа, японська слива, слива, магнолія, сакура, інші. Кущі: бузок, шипшина, барбарис, троянда, інші види чагарників. Переважають середньовікові насадження та молодняки, меншу частку займають пристигаючі, стиглі та перестиглі.

Переважними породами дерев у місті є акація біла, клен ясенелистий, шовковиця, тополя біла, клен гостролистий, горіх волоський, ясен звичайний, платан західний, дуб черешчастий, каштан кінський, липа дрібнолиста у віці від 8 до 80 років, а на вулицях старої частини міста – до 55 років.

Відповідно до затвердженого рішення Миколаївської міської ради від 04.04.2013 № 27/16 (зі змінами та доповненнями), озеленені території включені до «Переліку об'єктів зеленого господарства, віднесених до територій рекреаційного призначення в місті Миколаєві». На цей час в місті Миколаїв налічується 14 парків, близько 100 скверів, 67 зелених зон, 3 площі, 2 клумби, 10 кіл (транспортні розв'язки), 13 кутків відпочинку, 3 лісопарки, 3 урочища, креативний простір «Понтон», ботанічні пам'ятки природи місцевого значення тощо. Наявна площа озеленених територій загального користування (згідно з «Переліком ...», парки, сквери, бульвари, лісопарки тощо) становить 713,0 га, з яких близько 121,7 га віднесено до категорії парків-пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення.

В межах наявного фінансування, придбання саджанців здійснюється щорічно, динаміка за останні три роки наведена в таблиці 3.11.

Таблиця 3.11. Динаміка придбання саджанців для озеленення міста

№	Вид розсадницької продукції	Кількість розсадницької продукції, одиниць		
		2020	2021	2022
1	Дерева	295	990	-
2	Кущі	2573	50	-

Окрім того, останнім часом гостро постало питання щодо попередження виникнення алергічних реакцій, шляхом заміни породного складу дерев у місті та знищення вогнищ карантинних рослин, зокрема амброзії полинолистої.

Міська фауна

Підвальні приміщення за своїми характеристиками схожі з природними печерами, але відрізняються великою кількістю корму і є прекрасною екологічною нішею для багатьох видів павуків, багатоніжок, слимаків, жуличиць, комарів а також гризунів.

Фауна поверхів, житлових і виробничих приміщень вивчена досить добре і в основному представлена синантропами (як правило, таких, що належать до великої групи нахлібників – шкідників матеріалів і харчових продуктів та паразитів людини і домашніх тварин) і налічує більше 300 видів, та власне домашніми тваринами. Для житлових приміщень це всім відомі блохи, воші, клопи, кліщі, таргани, а також фараонова мурашка, чорна садова мурашка, мікро мешканці квіткових горщиків і домашніх рослин (попелюхи, ногохвістки), шкіроїди, пухоїди, цукрова лускатниця, міль, мухи, павуки, будинкова миша. Нерідко через каналізацію у квартиру проникає і сірий шур. Для виробничих і побутових приміщень склад фауни істотно залежить від типу матеріалів, що зберігаються (їжа, шкіра, книгосховища і колекції).

Процес заселення міста тваринами продовжуватиметься і надалі. Проте існують деякі обмеження, що не дають сформуватися повноцінній міській екосистемі. В першу чергу – це поганий стан ґрунтів і рослинності, що є основою будь-якого стійкого біоценозу, а також специфічний мікроклімат. Для ряду груп стримуючим чинником є конкуренція з боку синантропів (наприклад, щури можуть стримувати появу польових гризунів, кішки і собаки – дрібних диких хижаків). Крім того, зграї бродячих собак представляють значну загрозу для мешканців приміських лісів і міських парків. Зграї граків і ворон, що концентруються довкола антропогенних ландшафтів, розоряють кубла співочих і більш дрібних птахів. Нарешті, сама людина – лімітуючий фактор при поселенні ряду видів тварин. Тим більш, що переважна більшість видів тваринного світу по відношенню до людини є паразитами і небажаними супутниками людських поселень.

Більшість тварин не пристосовані до життя на території міських кварталів або промислових зон. Однак деякі види більш поширені у містах, ніж у природних умовах. Місто з його будівлями і парками є звичним місцем існування для багатьох тварин. Тваринний світ у містах представляють: ссавці, птахи, земноводні, плазуни, риби, комахи. Із ссавців найбільш поширеними є сірий пацюк, будинкова миша, кіт, собака (домінуючі популяції). Характерними мешканцями міст є деякі види кажанів. У місті часто зустрічаються їжаки, кроти, тхір, ласка, білки.

Найбільш розповсюдженими птахами міста є сірий ворон, сорока, сизий голуб, будинковий горобець, які складають 70% усього пташиного населення. Хижі птахи міст, особливо соколи, легко адаптуються до міських умов. Із водоплавних птахів найбільш пристосованими до умов міста є качка-кряква. Синиці, дрозди, дятли, трясогузки, ластівки, зяблики, шпаки також виявили високу адаптаційну здатність до умов міста. Деякі з птахів постійно живуть у містах, вважаючи його рідною домівкою – голуби та горобці, а також кільчасті горлиці, сороки та сойки. Інші птахи з'являються у місті тільки у зимовий період – це снігурі, омелюхи, чечітки і горіхівки. Багатотисячні зграї граків і галок з

настанням зими заповнюють двори, сквери і парки. Також значно збільшується кількість синиць.

Іхтіофауна міста також зазнає значного антропогенного тиску. Побутові і промислові відходи, що потрапляють до водойм, шкодять усім водним організмам, що їх населяють. До видів риб, що найчастіше зустрічаються у міських водоймах, належать краснопірка, плотва, жерех, карась, лин, лящ, товстолобик, сом, судак та інші.

Зоопланктон Бузької системи представлений комплексом з коловерток та ракоподібних, де головними є гіллястовусі та веслоногі, які відіграють значну роль у живленні молодших та старших вікових груп цінних промислових видів риб. Зообентос Бузької системи представлений олігохетами, хірономідами, ракоподібними та молюсками. Серед олігохет найбільшою чисельністю представлені родини *Naididae* та *Tubificidae*, а у хірономід – *Chironominae*. Ракоподібні представлені в основному амфіподами, де домінуюче положення займають *Gammaridae*. Значимість *Cumacea* та *Corophiidae* є невисокою. Інші групи таксономічно менш різноманітні.

Відповідно до даних Інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена Академії Наук України, основа природної екосистеми річки Інгул зберіглася, як і генофонд флори та фауни. Так, тільки риб, в цілому по всіх розрізах, констатовано 19 видів.

Аналіз гідробіологічних проб свідчить про надзвичайну збідненість рослинних і тваринних ценозів малих річок, в тому числі річки Вітовки. Раніше такі багаті в фауністичному відношенні малі річки Миколаївщини зараз вражають бідністю видового складу, де зустрічаються тепер тільки дуже витривалі організми – синьо-зелені водорості, нематоди, олігохети, легеневі молюски, жуки, клопи та личинки двокрилих. Рибне населення в основному представлене такими видами, як пучкур, триголкова колючка та срібний карась.

Земноводні (трав'яна, зелена і озерна жаба, джерлянка червоночерева або кумка звичайна й інші) та плазуни (ящірка живородна і прудка, вуж звичайний, веретільниця ламка, гадюка звичайна) у місті збереглися в основному на заповідних територіях; на незабудованих ділянках (пустирі, лісопарки, смуги відчуження вздовж транспортних магістралей); на територіях, що перетворені людиною, але частково зберігають природні риси (парки, сади). У окремих випадках деякі види можуть існувати у сильно перетвореному середовищі (звалища, залізничні насипи). Кількість земноводних і плазунів у містах стрімко зменшується, особливо ящірок, вужів, гадюк, оскільки вони є більш уразливими в міському середовищі, що зумовлюється їх біологічними особливостями.

Ентомофауна міст представлена великою кількістю видів, які розповсюджені у різних, численних місцях існування (кімнатна муха, комарі, таргани, бабки, метелики, мурахи, оси, домовий вусач (*Hylotrupes bajulus*), різні види точильників (наприклад, *Anoblidae* та інші).

Типовим мешканцем квартир є кліщ домашнього пилу. Різні види кліщів, перш за все пірогліфіди, які харчуються фрагментами шкіри і волосся, є складовою частиною інгаляційних алергенів домашнього пилу, серед них: *Euroglyphus maynei*, *Dermatophagoides pteronyssinus*. Наприклад, при дослідженні проби пилу у квартирах Гамбурга виявлено 35 видів кліщів з 22

родин. Вони накопичуються в основному у постелях, де зустрічаються у сотні разів частіше, ніж у решті домашнього пилу.

На кімнатних рослинах поселяються різні комахи, зокрема попелиці, білокрилки, кокциди. Так, червець *Pseudococcus adonidum* мешкає на різних кактусах. Грунт у горщиках заселяється деякими видами ногохвісток, особливо дрібними видами 6 (0,8–2,0 мм). Одні з них зустрічаються регулярно (наприклад, *Folsomia fimetaria*, *F. candida*, *Neelus minimus* та ін.), інші – випадково. Переобладнання не постійно опалюваних приміщень у постійно опалювані обумовило глибокі зміни у складі фауни. Так, фараонова мураха та терміт (*Monomorium pharaonis*, *Reticulitermes flavipes*) зустрічаються тільки у постійно опалюваних приміщеннях. Розвиток точильника (*Anobium punctatum*) припиняється при включенні центрального опалювання. Постійно опалювані будинки сприятливі для поселення деяких жуків-шкіроїдів (*Dermestes haemorrhoidale*, *Trogoderma angustum*) та інші.

Зміна чисельного співвідношення у містах між чорним (*Blatta orientalis*) та рудим (*Blatteila germanica*) тарганами також пояснюється істотним збільшенням частки постійно опалюваних будинків – більш теплий та сухий мікроклімат у приміщеннях сприятливий для другого виду. Розвитку одяжної молі (*Tineola bisselliella*) сприяють тепло і сухість; ця комаха стала постійним мешканцем внутрішньо будинкових приміщень після того, як була завезена у Європу з Африки.

Стан природно-заповідного фонду

Найбільше видове різноманіття флори та фауни спостерігається в межах територій і об'єктів природно-заповідного фонду. На території природно-заповідного фонду ростуть рослини, які занесені до Червоної і Зеленої книги України, у Європейський червоний список, а також зустрічається досить багато рідких видів тварин, які занесені в Червону книгу України, Європейський Червоний список тощо.

Мережа природно-заповідного фонду міста сформована із 18 об'єктів, що відносяться до 8 категорій. Їх загальна площа становить 1184 га (4,5 % міської території). Перелік та опис об'єктів наведений у розділі 2 Звіту про стратегічну екологічну оцінку.

З метою розвитку мережі об'єктів ПЗФ, отримано погодження клопотання щодо включення джерела на території міського парку «Богоявленський» до об'єктів природно-заповідного фонду від Міністерства екології та природних ресурсів України. Подальше питання щодо оголошення даного об'єкта гідрологічною пам'яткою природи, згідно повноважень, відпрацьовується відповідним структурним підрозділом Миколаївської облдержадміністрації.

Також, міською владою, відповідно до вимог частини другої статті 52 Закону України «Про природно-заповідний фонд України», було погоджено створення нових об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення, а саме заповідання вікових дерев дубу звичайного у парку «Дружба», у мікрорайоні Темвод та на вулиці Садовій. Так, рішенням Миколаївської обласної ради від 21.12.1993 № 12 парк «Дружба», розташований у Корабельному районі

міста Миколаєва, зарезервовано для створення об'єкта природно-заповідного фонду - парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення.

Об'єкти історико-культурної спадщини

На території міста визначені: території пам'яток; комплексні охоронні зони; охоронні зони дискретно розташованих пам'яток; зона регулювання забудови комплексів пам'яток історичного середмістя; зона охоронюваного ландшафту; зони охорони археологічного культурного шару I, II і III категорій.

Більш детальна інформація наведена у розділі 2 звіту про стратегічну екологічну оцінку.

Населення та стан його здоров'я

Здоров'я – це універсальна цінність людства й найважливіший індикатор сталого розвитку країни. Здоров'я сприяє підвищенню продуктивності праці, формуванню більш ефективних трудових ресурсів та більш здоровому старінню; скорочує витрати, пов'язані з хворобою та соціальною допомогою, а також витрати, пов'язані з наданням медичної допомоги; сприяє зменшенню втрат податкових надходжень у бюджет.

Здоров'я має важливе значення у житті кожної людини, становить ключовий аспект національної безпеки, визначає можливості досягнення індивідуального і суспільного добробуту та благополуччя, перспективи стійкого розвитку. Збільшення випадків тих чи інших хвороб можна пов'язати з забрудненням навколишнього природного середовища. Несприятливі екологічні умови проживання населення послаблюють імунну систему. Зменшується опір організму хронічним хворобам.

За даними наукових досліджень негативні фактори, що мають вплив на здоров'я людини, за значимістю розподіляються на такі: соціальні – 37%; забруднення атмосферного повітря – 21%; медичні та біологічні – 19%; забруднення питної води – 13%; інші причини – 10%. Це зумовлено в першу чергу тим, що людина споживає за добу і в цілому за життя повітря набагато більше в об'ємному відношенні, ніж води та їжі. Водночас істотні захисні бар'єри існують тільки для тих шкідливих речовин, що потрапляють до організму через шлунково-кишковий тракт, легені таким надійним захистом не забезпечені. Шкідливі речовини, що потрапили в організм людини спричиняють порушення здоров'я лише в тому випадку, коли їх кількість у повітрі перевищує граничну для кожної речовини величину.

Відповідно Монографії «Захворюваність і здоров'я населення в Україні: суспільно-географічний вимір» за поширенням хвороб та рівнем захворюваності населення Миколаївська область належить до областей для яких характерний середній рівень захворюваності населення на хвороби органів дихання та високі рівні захворюваності населення на злоякісні новоутворення, туберкульоз, ВІЛ/СНІД, серцево-судинні, інфекційні та паразитарні хвороби із переважанням негативних рис динаміки показників захворюваності населення за виключенням захворюваності на активний туберкульоз та інфекційні хвороби.

Стан здоров'я населення Миколаївської громади характеризується від'ємним природним приростом і демографічним старінням, зростанням загального тягаря хвороб. Середня тривалість життя дорівнює 65 років.

Спостерігається значна різниця між тривалістю життя чоловіків та жінок. Середня очікувана тривалість життя при народженні у чоловіків становить 71,33 років, у жінок - 75,87 років.

Протягом останніх років в області спостерігається процес міграційного скорочення населення по всіх категоріях населення.

Основними причинами смертності населення області є хвороби системи кровообігу (майже 70 %), новоутворення (12,1 %-12,4 %), зовнішні причини смерті (біля 6 %). Тенденція втрати демографічного потенціалу спостерігається не тільки у Миколаївській області, а і в цілому по країні, в сусідніх областях та областях однієї типології. Основними причинами втрат є затяжні військові дії, а також погіршення економічних умов, низький рівень життя, погіршення здоров'я населення, міграція за кордон.

Неінфекційні захворювання мають значний вплив на здоров'я населення, зокрема слід виокремити наступні ключові показники: рівень загальної передчасної смертності у віці від 30 до 69 років від хвороб системи кровообігу – 539,7 на 100 000 населення, у порівнянні із загальнонаціональним значенням – 447,4 на 100 000 населення та поширеності злоякісних новоутворень серед загального населення – 3508,1 на 100 000 населення у порівнянні із національним значенням 2931,4 на 100 000 населення, захворюваність на психічні розлади через вживання алкоголю – 52,36 на 100 000 населення у порівнянні із національним значенням 43,10 на 100 000 населення.

Загальна кількість зареєстрованих пацієнтів з активним туберкульозом, включаючи рецидиви – 531 проти 593 у 2021 році. Показник захворюваності на активний туберкульоз (з рецидивами) склав 48,7 на 100 тис. населення (2021 рік - 53,5 на 100 тис., Україна – 45,1 на 100 тис.). Кількість вперше зареєстрованих пацієнтів з активним туберкульозом, (без рецидивів) – 403 у 2022 році, (2021 рік – 462). Показник захворюваності на активний туберкульоз (без рецидивів) склав 36,9 на 100 тис. нас. проти 42,3 на 100 тис за 2021 рік (Україна - 36,7 на 100 тис.).

Показник онкологічної захворюваності населення області становить: за 2019 рік – 393,8, за 2018 рік – 392,5 на 100 тисяч населення (Україна за 2018 рік – 321,1). Смертність від онкологічних захворювань в області зменшилась з 180,3 у 2018 році до 162,3 у 2019 році на 100 тисяч населення (Україна за 2018 рік – 198,6).

В області відмічається негативна ситуація щодо показників поширеності та смертності від ВІЛ/СНІД, а саме:

- поширеність ВІЛ-інфекції серед загального населення становить 735,2 на 100 000 населення, при національному значенні 378,8 на 100 000 населення;
- смертність населення, спричинена СНІДом становить 10,0 на 100 000 населення, національний показник 5,5 на 100 000 населення.

Слід відмітити, що у області також відмічається негативна ситуація щодо вірусних гепатитів, про що свідчать: - поширеність вірусного гепатиту С серед загального населення становить 472,8 на 100 000 населення, національне значення 144,3 на 100 000 населення, - захворюваність на вірусний гепатит С

серед загального населення 93,9 та 15,5 відповідно, - поширеність вірусного гепатиту В серед загального населення 241,9 та 50,8 відповідно.

Захворюваність на наркоманію в області збільшилась порівняно з аналогічним періодом минулого року на 13,8% і становить 1,24 на 10 тис. населення. За поширеністю захворювань на наркоманію у 2017 році, область зайняла 6 рейтингове місце по Україні.

Серед областей-сусідів найбільше природне скорочення на 1000 осіб наявного населення має Кіровоградська область, найменше - Одеська область. Миколаївська область за рівнем природного скорочення випереджає лише Кіровоградську область. Серед областей однієї типології Миколаївська область знаходиться на рівні Київської області, випереджаючи Харківську область, де спостерігається найвищий коефіцієнт природного скорочення на 1000 осіб наявного населення.

Цілі та пріоритети подальшої роботи: забезпечення реалізації права громадян на отримання медичних послуг відповідно до Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення», зокрема: екстреної медичної допомоги; первинної медичної допомоги; вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги; третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги; паліативної медичної допомоги; медичної реабілітації; медичної допомоги дітям до 16 років; медичної допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами. Епідемічна ситуація з туберкульозу по області хоча і залишається складною, але відмічається тенденція щодо її покращення. Слід зазначити, що на сьогоднішній основним чинником впливу на захворюваність населення є не фактор стану довкілля під впливом діяльності підприємств-забруднювачів, а соціально-побутові фактори: низький рівень життя та санітарної культури, недостатнє й неякісне харчування значних прошарків населення, зростання кількості бездомних і безробітних; недоступність медичної допомоги та ліків; недоліки в організації та координації здійснення профілактичних заходів, а також у роботі органів і закладів охорони здоров'я; недостатнє фінансування як усієї системи охорони здоров'я, так і окремих її напрямків; занедбана матеріальна база та обладнання.

Прогнозні зміни поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, якщо документ державного планування не буде затверджено

Основними екологічними проблемами міста Миколаїв є:

- забруднення атмосферного повітря стаціонарними та пересувними джерелами викидів;
- зношеність та нерозвиненість комунальної інфраструктури міста: зношена система централізованого водопостачання та водовідведення;
- високий ризик виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру, спричинених вичерпанням термінів експлуатації та неналежним функціонуванням об'єктів водопровідно-каналізаційного господарства, зокрема, застарілими каналізаційно-насосними станціями та зношеними мережами;
- забруднення поверхневих вод стічними водами;
- обмежена доступність питної води;
- проблеми благоустрою та вивезення твердих побутових відходів;

- полігон твердих побутових відходів потребує реконструкції;
- низький рівень впровадження роздільного збирання відходів;
- наявність стихійних сміттєзвалищ;
- недоліки в екологічному управлінні та недостатній рівень екологічної культури і поводження з побутовими відходами, в тому числі: низький рівень культури населення (відсутність достатніх знань);
- незадовільний стан доріг;
- нестача зон рекреації та дозвілля.

У випадку, якщо Стратегію розвитку Миколаївської міської територіальної громади не буде затверджено, екологічні проблеми і поточний стан довкілля, у тому числі здоров'я населення, залишаться незмінним, інерційний характер розвитку ситуації в економіці та соціальному житті громади сприятиме накопиченню екологічних проблем, серед яких значна амортизація комунального обладнання та незадовільний стан інфраструктури можуть нести загрози техногенного характеру. Може виникнути кумулятивний ефект з проблем, що ускладнить екологічну ситуацію в громаді, невирішеність їх не тільки поглибить кризу, але й поставить під загрозу вирішення основних соціальних проблем та діяльності громади на засадах збалансованого розвитку.

Особливу загрозу становитиме проблема зношеності інфраструктури (полігону твердих побутових відходів, каналізаційних колекторів та каналізаційних насосних станцій, очисних споруд каналізації), що в разі неприйняття рішень щодо реконструкції та належної організації системи управління відходами, спричинятиме забруднення повітря, ґрунтів та поверхневих та підземних вод.

У разі прийняття Стратегії розвитку міської громади характеристики стану довкілля, умови життєдіяльності населення та стану його здоров'я не зміняться, а в перспективі після реалізації заходів Стратегії, які передбачені стратегічними цілями та напрямками «Нове будівництво дороги в обхід мкр. Балабанівка на ділянці від пр. Богоявленського до вул. Айвазовського у Корабельному районі м. Миколаєва», «Встановлення контейнерів для збору ТПВ», «Ліквідація сміттєзвалищ в мікрорайоні Велика Корениха», «Будівництво заводу з переробки ТПВ», «Створення сортувальної лінії на території діючого полігону в Корабельному та Інгульському районах», «Впровадження сучасних методів та технологій із сортування, переробки та утилізації відходів», «Проведення рекультивациі територій несанкціонованих звалищ після їх ліквідації», «Будівництво крематорію», «Поліпшення екологічного стану водойм», «Розроблення Концепції розташування та створення зелених зон Миколаєва», «Захист території від підтоплення та екзогенних геологічних процесів» та інших передбачених заходів очікується покращення умов життєдіяльності та стану здоров'я мешканців міста Миколаїв.

Виникнення нових екологічних проблем, в тому числі ризику впливу на здоров'я населення та негативні впливи для територій з природоохоронним статусом в разі реалізації Стратегії розвитку міської територіальної громади не передбачається.

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ

Поводження з відходами

В Україні протягом останніх років продовжується тенденція щодо накопичення відходів як у промисловому, так і в побутовому секторах. Не є виключенням і місто Миколаїв. Заходи, які вживаються для запобігання утворенню відходів недостатні, що загрожує не тільки поглибленням екологічної кризи, а й загостренням соціально-економічної ситуації в цілому. Звідси – необхідність подальшого удосконалення і розвитку всієї правової, нормативно-методичної та економічної системи поводження з відходами, з урахуванням вітчизняного та світового досвіду.

Одним з важливих питань для міста залишається питання поводження з твердими побутовими відходами (далі – ТПВ). Проблема поводження з твердими побутовими відходами має розглядатися як один з визначальних факторів екологічної безпеки, а в плані вибору пріоритетів виходити з оцінки як ресурсного джерела та екологічно небезпечного чинника.

З точки зору екології, відходи є важливим місцевим фактором забруднення та основним джерелом довготривалої негативної дії на довкілля. Низький рівень використання відходів для перероблення призводить до накопичення їх у навколишньому природному середовищі й спричиняє його забруднення.

Найбільшої гостроти набула проблема ТПВ, пов'язана насамперед з їх збиранням, сортуванням і знешкодженням чи утилізацією. Зорієнтованість винятково на вивезення та захоронення відходів ніколи не забезпечувала і не може забезпечувати необхідну нейтралізацію їх шкідливого впливу на навколишнє середовище. З впровадженням нових технологій у переробній і харчовій галузях виробництва їх морфологічний склад суттєво змінився.

Основними проблемами у галузі поводження з відходами м. Миколаєва є:

- недостатня якість надання послуг з вивезення ТПВ;
- неналежне обслуговування сміттєзбірних майданчиків (влаштування твердого покриття та огороження) у місті Миколаєві;
- недостатня кількість сучасних контейнерів для збору побутових відходів;
- відсутність сучасних ефективних технологій перероблення та утилізації ТПВ;
- відсутність в м. Миколаєві сміттесортувальної лінії;
- велика кількість захоронення побутових відходів на території міського полігону та необхідність зменшення навантаження на нього;
- потреба в ремонті під'їзних доріг до робочих карт на міському полігоні;
- відсутність у м. Миколаєві системи роздільного збору побутових відходів;
- низький рівень використання побутових відходів, як вторинної сировини;
- відсутність забезпечення системи роздільного збору відходів від населення та сортування на спеціальних лініях;
- застарілий парк машин, механізмів та сміттєприбиральної техніки на підприємствах-перевізниках ТПВ;

- недостатній рівень екологічної освіти, виховання та свідомості населення міста Миколаєва;

- низький рівень участі громадськості у сфері поводження з відходами.

У зв'язку з тим, що середній показник зношеності спеціального автотранспорту для збирання і перевезення ТПВ в м. Миколаєві сягає в 70-75 % та великої кількості контейнерів застарілого зразка, які не відповідають технологічним, санітарно-епідеміологічним та екологічним вимогам, постала проблема нового підходу до збирання та захоронення відходів, оновлення автомобільних та технічних ресурсів.

Міський полігон ТПВ (чинний) розташований за адресою: Миколаївський район с. Весняне по вул. Нова, 16. Суб'єктом господарювання, який експлуатує та обслуговує полігон є КП ММР «Миколаївкомунтранс». Земельна ділянка надана в користування КП ММР «Миколаївкомунтранс» згідно з Державним актом на право постійного користування земельною ділянкою ЯЯ№ 080031 на підставі розпорядження Миколаївської райдержадміністрації від 04.03.2005 № 51-р.

Характеристика МВВ: обсяг – 50 млн м³; загальна площа – 37,93 га; площа полігону з урахуванням СЗЗ у 500 м – 212,19 га; складування ТПВ наземне; характеристика відходів – тверді побутові відходи IV класу небезпеки. Полігон введено в експлуатацію у 1972 році, розрахунковий строк експлуатації – 50 років. На цей час захоронено близько 48 млн м³.

На цей час експлуатації полігону ТПВ фактично сплинув. Проте, ДП «Науково-дослідний та конструкторсько-технологічний інститут міського господарства» було розроблено «Розрахунок фактичної місткості та залишкового терміну експлуатації Полігону ТПВ, який розташований за адресою: Миколаївська область, Миколаївський район, с. Весняне, вул. Нова, 16», відповідно до якого обґрунтовано збільшення терміну експлуатації полігону ТПВ на 4 роки. Зазначена документація погоджена рішенням виконавчого комітету Миколаївської міської ради від 10.05.2023 № 327.

На міський полігон ТПВ з території міста з початку 2021 року було вивезено 257801 м³ твердих побутових відходів. Основна частка відходів, що вивозяться на полігони, є потенційним ресурсом, який може бути використаний як вторинна сировина.

На території полігону з 09.10.2015 року встановлена та працює комплексна інженерна споруда з системою збору біогазу, що належить ТОВ «ЛНК». Відбір біогазу скорочує викиди парникового газу (метану) в атмосферу та позитивно впливає на екологічну ситуацію полігону ТПВ.

Відповідно до Порядку ведення реєстру місць видалення відходів (далі – МВВ), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.08.1998 № 1216 полігон має санітарно – технічний паспорт та паспорт місця видалення відходів. Середня відстань до полігону ТПВ в Інгульському та Центральному районі – 25 км, у Корабельному районі – 36 км, у Заводському районі – 20 км.

Полігон ТПВ має забезпечувати санітарний та епідемічний добробут населення, екологічну безпеку навколишнього природного середовища, запобігати розвиткові небезпечних геологічних процесів і явищ.

На полігон ТПВ приймають тверді побутові відходи з житлових і громадських будинків, установ, підприємств торгівлі та громадського харчування, а також вуличне, садово-паркове, будівельне сміття і деякі види твердих інертних відходів за відповідним обґрунтуванням, а також промислові відходи III - IV класів небезпеки відповідно до додатка Ж з дозволу місцевих органів санітарно-епідеміологічної та екологічної служб та пожежної інспекції. Полігон не передбачений для захоронення відходів токсичних, радіоактивних, сільськогосподарського виробництва, спеціалізованих установ і інших промислових відходів.

На полігон ТПВ заборонено приймати: тверді, рідкі, пастоподібні відходи радіоактивних речовин; відходи промислових підприємств з вологістю понад 85 %, з вмістом токсичних речовин, важких металів (I-II класів небезпеки); вибухонебезпечні та самозаймисті речовини; трупи тварин, конфіскати боєнь м'ясокомбінатів; відходи лікувальних закладів (хірургічних клінік, пологових будинків, інфекційних лікарень).

Побутове сміття на полігоні є складною, практично однорідною, багатофазною гетерогенною системою, що складається з твердої (харчові відходи, кістки, пластик, папір та картон, дерево, скло, шкіра, текстиль, чорні та кольорові метали, гума, побутові прилади і їх частини тощо), рідкої (продукти гідролізу, атмосферні опади, віджимна рідина - «фільтрат») і газової (продукти біохімічного та хімічного розкладання органо-мінеральної маси) компонент, а також біотичної (живої) складової.

Склад органічних компонентів у звалищних ТПВ різноманітний і складний. Органічні компоненти, як правило, знаходяться в розкладеному або напіврозкладеному стані. Частина з них, що містить органіку (деревину, папір тощо), відносно швидко розкладається і гуміфікується, а інша частина практично стабільна. Із загального обсягу відходів у звалищних ТПВ на частку органічних компонентів припадає близько 50-60 % (іноді до 90 %). За літературними даними органічна субстанція звалищних ТПВ складена вуглеводами на 65-69,8 %, білками – 8-9,6 %, жирами – 6-7,4 %, полімерами – 8-9 %, іншими речовинами – 8,2-9 %.

З точки зору стратиграфії, полігон ТПВ, при правильній експлуатації (відповідно до нормативних законодавчих актів) являє собою постійно перешаровуючийся техногенний ґрунт – змішані побутові відходи (1-1,5 м) і матеріал «пересипання» (< 0,2 м), що складається з місцевого суглинку або інертного будівельного сміття. Під час складування ТПВ на полігоні відбуваються процеси біогеохімічної трансформації органо-мінеральних речовин, ущільнення нижніх шарів під вагою вищих шарів і зневоднення, що призводить до розчинення і видалення нестійких компонентів і формування стійких новоутворень.

Аналіз дрібних фракцій муніципальних відходів на багатьох полігонах дозволив виявити значний діапазон вмісту важких металів у субстратах ТПВ (мг/кг): Cd – 9,5-1290; Cu – 5-2000; Ni – 4-512; Zn – 34,6-7680; Mn – 65-1212; Cr – 10,4-2797; V – 8,9-914; Ti – 210-6200; Co – 2-242. Порівняно із незабрудненими ґрунтами, субстрати полігонів ТПВ найбільш збагачені Cu (до 1500 разів), Cd (до

408 разів), Zn (до 290 разів), Pb (до 107 разів), Cr (до 78 разів), Co (до 40 разів), V (до 27 разів), Ni (до 25 разів).

Джерелом утворення рідкої фази звалищного ґрунту є три процеси: інфільтрація атмосферних опадів (60 %), віджимання вологи з твердих компонент (в основному органічного походження) шляхом тиску верхніх шарів ТПВ (30 %), а також біогеохімічні процеси розкладання, одним з продуктів яких є вода (10 %). Кількісний вміст рідкої компоненти (вагова вологість) в звалищних ґрунтах становить близько 50-55 %. Фільтрат утворюється на ділянці захоронення відходів протягом теплого і холодного періодів року. У теплий період – опади у вигляді дощу. Утворення фільтрату в холодну пору року пов'язане з таненням снігу на поверхні покладених відходів за рахунок тепла, що виділяється при розкладанні органічної речовини в товщі звалищного тіла, а також похованням значної частини снігу спільно з відходами. Залежно від кількості атмосферних опадів спостерігаються сезонні коливання рівня фільтрату (в суху пору року він знижується, у вологий - підвищується), змінюються також його дебіт, хімічний склад і температура. Крім того, на хімічний склад фільтрату полігонів ТПВ впливає ще й інтенсивність біогеохімічних процесів трансформації орґано-мінерального субстрату. Основними компонентами рідкої фази звалищного ґрунту є органічні речовини, хлориди, сульфати, важкі метали і металоїди (Fe, Mg, Mn, Zn, Cr, Co, Pb, As, Cu, Ni, Hg та інші) та різні їх похідні. У цьому середовищі створюються найбільш сприятливі умови для утворення комплексних сполук з металами, що присутні у відходах, можливого переведення їх в розчинні форми і міграції з водними потоками у навколишнє середовище. Токсичність фільтрату не зменшується навіть при його розведенні в 100 разів. Так на звалищах, споруджених без дотримання правил охорони навколишнього середовища (що не мають протифільтраційного екрану, системи відводу й очищення фільтрату), фільтрат вільно стікає по рельєфу, потрапляє у ґрунт і ґрунтові води, що може призвести до значного забруднення земель не тільки шкідливими органічними і неорґанічними сполуками, але і яйцями гельмінтів, патогенними мікроорґанізмами. Максимальні обсяги фільтрату утворюються на абсолютно заповненому полігоні перед рекультивацією.

Негативний вплив звалищ і полігонів ТПВ на атмосферне повітря полягає в тому, що під час розміщення відходів на цих об'єктах утворюються викиди, які можна розглядати як технологічні і аварійні. До технологічних слід віднести виділення біогазу в результаті анаеробного розпаду органічних компонентів відходів; до аварійних – викиди забруднюючих речовин, що виникають під час згоряння ТПВ на звалищах чи полігонах.

Згідно з Рамковою конвенцією із зміни клімату та Кіотським протоколом, однією з причин глобального потепління клімату визначено емісію в атмосферу «парникових газів», до яких належать метан і вуглецю діоксид. Науковці стверджують, що порівняно з вуглецю діоксидом, метан впливає на посилення парникового ефекту у 21 раз більше (його потенціал глобального потепління дорівнює 21). З'ясовано, що найпотужнішим джерелом викидів метану в атмосферу є звалища ТПВ. Підраховано, що з усіх звалищ, розташованих на планеті, щорічно виділяється від 10 до 30 млрд м³ метану, що у сумарному потоці

метану від усіх наземних джерел складає 4 %. Тому, існуючу практику господарювання, що зумовлює утворення та розміщення ТПВ у довкіллі, можна розглядати як першопричину збільшення концентрації метану в атмосфері. Вирішення цієї глобальної екологічної проблеми науковці пов'язують із зменшенням обсягів ТПВ та скороченням площ полігонів, санкціонованих та несанкціонованих сміттєзвалищ шляхом запровадження роздільного збирання відходів та встановлення біогазових установок.

Під час спалення біогазу у атмосферне повітря можуть виділятися наступні забруднюючі речовини: азоту діоксид, вуглецю оксид, сірки діоксид та неметанові леткі органічні сполуки (НМЛОС).

Під час розвантаження та складування ТПВ на полігоні при сильному вітрі може спостерігатися розлітання дрібних та легких фракцій сміття, що забруднюють ґрунти навколо розташованих земельних ділянок.

Сміття у своєму складі містить велику кількість доступних органічних речовин – основного джерела живлення для багатьох бактерій, у тому числі патогенних, і паразитичних організмів.

Серед тварин у звалищних ґрунтах можуть мешкати як представники безхребетної, так і хребетної макрофауни. Серед безхребетних широко поширені деякі види молюсків (*Helix pomatia*), круглих (Нематоди) і кільчастих хробаків (*Nematodes*, *Annelida*), панцирних кліщів (орибатид), комах і їх личинок (*Locustella certhiola*, *Musca domestica*), прісноводних ракоподібних (мокриці), багатоніжок (*Lithobius forficatus*) тощо. З хребетних тварин, що використовують звалищні ґрунти як кормову базу, можна виділити кілька видів, що належать до екологічної групи синантропних - щури (*Rattus norvegicus*), чайки (*Larus canus*) тощо. Тварини, що живуть на звалищі, такі як собаки, птахи, гризуни, можуть стати переносниками небезпечних захворювань – чуми, правець, гангрена, холера, всілякі гельмінтози та багато інших.

Середньостатистичний вміст забруднюючих речовин у викидах під час згоряння ТПВ на звалищах (аварійна ситуація) включає наступні забруднюючі речовини: азоту діоксид, вуглецю оксид, сірки діоксид та неметанові леткі органічні сполуки (НМЛОС), чадний газ.

Як висновок, полігон та звалища ТПВ при недотриманні санітарних норм та правил проектування можуть значно впливати на стан довкілля. Зі звалищ процес забруднення йде відразу в декількох напрямках:

1. Проникнення токсичних речовин у підземні джерела, поверхневі водойми – відбувається через накопичення в тілі звалища, внаслідок внутрішніх процесів і надходження опадів, вологи, яка у розчинній формі містить органічні і неорганічні сполуки, багато з яких токсичні. Волога просочується крізь ґрунти у підземні води, а потім і в поверхневі водойми, з яких ведеться забір води для питних та інших потреб населення. Вживання забрудненої води може призвести до інтоксикації організму, спалаху кишкової інфекції та інших інфекційних захворювань;

2. Забруднення ґрунтів небезпечними органічними і неорганічними сполуками робить її непридатною для подальшого використання в господарських цілях. Поступово йде процес розкладання ТПВ і в ґрунті відбувається не тільки накопичення небезпечних хімічних речовин, але й

зараження патогенною (хвороботворною) мікрофлорою. З ґрунту токсичні речовини і патогенні мікроорганізми знову ж таки можуть проникати у підземні води і далі по ланцюжку в організм людини;

3. Викиди в атмосферу газів, що сприяють розвитку парникового ефекту – це візуально непомітна, але цілком серйозна проблема, створювана полігонами ТПВ. В результаті процесу «бродіння» сміття, яке викликають бактерії, утворюється так званий звалищний газ. Він в основному складається з метану, вуглекислого газу та інших газоподібних домішок в незначній кількості і, потрапляючи в атмосферу, сприяє руйнуванню озонового шару. Розв'язати цю проблему просто, якщо збирати звалищний газ і використовувати його як альтернативне паливо для потреб енергетики;

4. Погіршення санітарно-епідеміологічної обстановки місцевості і неконтрольований розвиток збудників захворювань відбувається внаслідок того, що сміття в своєму складі містить велику кількість доступних органічних речовин – основного джерела живлення для багатьох бактерій, у тому числі патогенних, і паразитичних організмів. Тварини, що живуть на звалищі, такі як собаки, птахи, гризуни, стають переносниками небезпечних захворювань – чуми, правець, гангрена, холера, всілякі гельмінтози та багато інших. Це може призвести до серйозних спалахів захворювань і небезпечного для здоров'я населення загострення епідеміологічної обстановки.

Відповідно до вимог ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування та забудова територій», для поліпшення екологічного стану міста та зважаючи на складність знаходження нових ділянок, придатних для складування твердих побутових відходів і складність розширення існуючого полігону, пропонується будівництво підприємства промислової переробки відходів продуктивністю по 220 тис. т/рік - СПКЕ (сортувально-переробний комплекс з виробництвом електричної чи теплової енергії) з санітарно-захисною зоною у 300 м. Необхідна площа 20 га. Згідно розробленої Схеми санітарного очищення м. Миколаїв розміщення підприємств пропонується у Східній промисловій зоні. Генеральним планом міста на вказаній території передбачається створення індустріального парку «Миколаїв», у тому числі з розміщенням сміттєпереробного комплексу у складі: сміттєпереробного підприємства, комунальних підприємства зі збирання та сортування ТПВ; підприємств повторного використання та регенерації ТПВ, підприємств приймання, збирання вторинної сировини. На цей час наявна необхідність вишукування нових шляхів поводження з ТПВ, тому проводиться робота по розгляду пропозицій інвесторів та інших підприємств щодо співпраці в галузі створення сміттєпереробного комплексу для міста Миколаєва та ведеться робота по визначенню місця розташування даного комплексу.

Наявний полігон потребує закриття з послідувочою рекультивацією та санацією його території, з забезпеченням роботи установок по відбору біогазу (дегазація), для цього необхідно розробити спеціалізований проект рекультивації.

До моменту будівництва та введення в експлуатацію підприємства промислової переробки відходів пропонується СПКЕ та для зменшення навантаження на існуючий полігон побутових відходів, необхідне влаштування

на території полігону спеціалізованого майданчику для сортування зібраних відходів, що підлягають переробці.

З метою забезпечення виконання «Програми поводження з твердими побутовими відходами» (постанова Кабінету Міністрів України від 04.04.2004 № 265) передбачається організація роздільного збору ТПВ з подальшим використанням й утилізацією. За умови організації роздільного збору об'єм вивозу ТПВ можна зменшити на 30-50 %.

Рідкі відходи передбачається знешкоджувати на очисних спорудах промислово-побутової каналізації. На кінець етапу 15-20 років передбачається повне охоплення житлового фонду системою каналізації, тому об'єм рідких відходів від неканалізованої забудови має поступово зменшуватися.

Згідно з пунктом 11.2.4 ДБН Б.2.2-12:2018 на території населеного пункту необхідне облаштування пунктів приймання вторинної сировини. Кількість таких пунктів та їх місце розташування визначаються відповідно до Схеми санітарного очищення. Орієнтовно загальна площа для встановлення пунктів приймання вторинної сировини для Миколаєва становить - 1,5 га.

Згідно з вимогами пункту 11.2.6 ДБН Б.2.2-12:2018 на території населеного пункту необхідно передбачити пункти тимчасового утримання безпритульних тварин, розрахункова площа земельної ділянки для їх розташування орієнтовно становить 0,5 га, СЗЗ – 300 м. Утилізація трупів домашніх та безпритульних тварин здійснюється шляхом кремації в печах. Генеральним планом пропонується створення кладовищ для захоронення тварин лише після кремації (колумбарій). На сьогодні вимоги щодо будівництва кладовищ для захоронення тварин не існують, але об'єктивна потреба в них є. Площа земельної ділянки для улаштування кремаційної печі орієнтовно буде складати 0,1 га (0,01 га на 50 тис. осіб населення). Але не менше ніж 0,01 га на одну ділянку. Ділянку для кремаційної печі слід розміщувати на території полігону, промислових та комунально-складських зонах та за їх межами за умови організації та дотримання СЗЗ.

Забруднення поверхневих та підземних вод

Виробниче управління житлово-комунального господарства, яке є комунальним підприємством, збирає від користувачів зворотні води, очищує їх на комунальних очисних спорудах, після чого скидає назад у поверхневі водоприймачі – річку Південний Буг та його притоки, Бузький лиман. Обладнання очисних споруд вкрай зношене, обсяг стічних вод часто перевищує проєктну потужність і частина з них може потрапляти у водоприймачі без належного очищення. Нинішній стан каналізаційних мереж також викликає велике занепокоєння, оскільки через фінансові труднощі більшість з них знаходяться в аварійному стані. Очисні споруди вимагають негайної модернізації, реконструкції та збільшення потужності шляхом впровадження сучасних технологій очищення стічних вод.

Так, в Україні за рік у середньому трапляється дві аварії на 1 км каналізаційної мережі, що істотно перевищує відповідний показник у країнах ЄС та вносить додаткове забруднення до поверхневих вод. Моніторинг цих

скидів не проводиться. Навантаження за забрудненням внаслідок аварій на цей час оцінити неможливо.

Основні проблеми каналізування території міської громади:

- основна частина об'єктів каналізації побудована до 1980 року та використала свій технічний ресурс;

- незадовільний технічний стан каналізаційних мереж. Близько 30 % мереж знаходяться в аварійному стані;

- перекачування стічних вод здійснюється значною кількістю каналізаційних насосних станцій, насосно-силове обладнання яких має значний знос;

- майже всі каналізаційні насосні станції запроектовані та побудовані за нормативами які не відповідають сучасним вимогам з надійності, рівню екологічної безпеки й вимагають повної реконструкції, обсяги реконструкції по кожній насосній станції будуть установлені при розробці спеціалізованих проєктів;

- невідповідність наявної технології очищення стічних вод сучасним вимогам;

- незадовільний технічний стан Варварівських та Матвіївських локальних очисних споруд каналізації;

- наявність не каналізованої забудови на території міста, що веде до забруднення ґрунтів;

- очищення промислових стічних вод окремих підприємств та автозаправних станцій з високими концентраціями органічних сполук вимагає рішення на рівні науково-дослідних розробок;

- недосконалість економічних та правових основ функціонування водопровідно-каналізаційного господарства, що не забезпечує відтворення та розвиток одного з основних елементів інженерної інфраструктури міста.

Забруднення від комунального господарства включають, у тому числі:

- сполуки неорганічного азоту, азот амонійний, азот нітратний. Неорганічний азот може міститися у стічних водах комунальних господарств у вигляді аміаку, амонійних, нітритних та нітратних сполук. Комунальні очисні споруди обладнані спорудами для біологічного очищення стічних вод. Завдяки цьому методу видаляється лише частина сполук азоту і фосфору. Технології для поглибленого вилучення вказаних сполук в Україні не застосовуються через їхню високу вартість.

- сполуки мінерального фосфору. Важливим чинником евтрофікації водних об'єктів, що лімітує продукцію органічної речовини, є фосфор. Порядок вмісту його органічних форм, які утворюються внаслідок мінералізації автохтонного детриту, та мінеральних форм, що надходять внаслідок алохтонного змиву, практично не відрізняється. Мінералізація органічного фосфору у донних відкладах досягає 40–80 % і інтенсифікується в осінньо-зимовий період. Це призводить до порушення рівноваги поміж твердою та рідкою фазами й спричиняє процес дифузії сполук фосфору назад у воду, що найбільш інтенсивно відбувається в анаеробних умовах. Фосфор належить до елементів, які дуже складно виводяться із водних екосистем у процесі самоочищення.

Частина населення басейну Південного Бугу в межах міської територіальної громади збирає стічні води в індивідуальні накопичувачі або скидає їх прямо на поверхню. Скиди стічних вод таких домогосподарств не досліджуються. З відходами життєдіяльності людини у стічні води потрапляють сполуки азоту і органічні речовини. За результатами спеціальних досліджень, у країнах колишнього Радянського Союзу у стічні води від одного мешканця на рік у середньому надходить 2,56 кг мінеральних сполук азоту та 0,6 кг мінеральних сполук фосфору. У перерахунку на кількість населення басейну Південного Бугу, не підключеного до каналізаційних очисних споруд, забруднення від таких домогосподарств сумарно сягатиме 7,9 тис. т/рік для Nмін та 1,8 тис. т/рік для Pмін. Під час фільтрування через ґрунтову товщу частина забруднюючих речовин сорбується глинистими мінералами та споживається рослинністю. Однак, науково доведено, що зниження вмісту забруднювальних речовин внаслідок природних самоочисних процесів не перевищує 33 %.

Згідно зі звітом «Дослідницький моніторинг з виявлення пріоритетних речовин-забруднювачів у басейні Південного Бугу» за результатами проведених досліджень виявлено, що концентрації кадмію, свинцю та нікелю у поверхневих водах та донних відкладах перевищують екологічні стандарти якості, встановлені Директивою ЄС 2008/105/ЄС. Підвищені концентрації цих металів можуть бути зумовлені їхніми високими природними фоновими концентраціями. Крім того, збільшення концентрації кадмію може бути зумовлено атмосферними опадами та його застосуванням у хімічних добривах. Антропогенними джерелами забруднення свинцем є вихлопні гази автомобілів, що містять продукти розкладання тетраетил свинцю. Свинець накопичується в рослинах поблизу доріг, звідки надходить до ґрунтових вод та, відповідно, у поверхневі води. До підвищеного в місту свинцю призводить потрапляння до поверхневих вод токсичних відходів, включаючи несанкціоновані сміттєзвалища. Більшість металів токсичні для живих організмів. Деякі з них легко потрапляють з ґрунту в ґрунтові води, тому забруднення важкими металами може поширюватися на великі відстані. Вміст нікелю у поверхневих водах басейну становить від 15,89 до 55,77 мкг/л (найвища концентрація зареєстрована в р. Інгул). Таким чином, результати проведених досліджень показали, що відбувається процес накопичення важких металів у донних відкладах.

У басейні річки Південний Буг контроль за вмістом забруднюючих речовин у точкових джерелах забруднення (випусках стічних вод) в основному полягає у визначенні параметрів, передбачених проєктами ГДС водокористувачів та вимогами статистичної звітності (переважно органічні та поживні речовини). Вміст важких металів та інших органічних речовин (поліароматичні вуглеводні, пестициди тощо) у точкових джерелах не визначається. Джерелами надходження пріоритетних та пріоритетних небезпечних забруднювальних речовин до басейну Південного Бугу можуть бути промислові й комунальні стоки. Через відсутність даних щодо вмісту пріоритетних речовин у точкових джерелах забруднення поверхневих вод басейну Південного Бугу неможливо встановити ні місця скиду, ні їхні об'єми.

Для розв'язання питань з поліпшення роботи системи каналізації міста необхідно розробити проєкт «ТЕО розвитку каналізації міста» з обов'язковим погодженням з органами екології. Поліпшення роботи міської каналізації передбачається шляхом реконструкції наявних споруд (насосних станцій, самопливних колекторів, напірних трубопроводів), а також будівництва нових каналізаційних насосних станцій та прокладання самопливної й напірної мережі в районах нової забудови.

На цей час єдиної системи відведення дощових вод в місті не існує. Дощову каналізацію побудовано у середині та другій половині минулого сторіччя у Центральному, Заводському та Інгульському районах. Мережа теперішньої дощової каналізації уявляє собою окремі локальні колектори, прокладені в основному за окремими вулицями, їх ділянкам та пониженням рельєфу (талвегам балок). Згідно з даними Департаменту житлово-комунального господарства Миколаївської міської ради протяжність мереж зливової каналізації становить 56,1 км, у тому числі 44,1 км закритої мережі та 12 км відкритої водовідвідної мережі (канава, лотки). Нараховується 19 випусків у водні об'єкти.

Очисні споруди дощової каналізації у місті відсутні. Скиди поверхневого стоку здійснюються у річки Південний Буг та Інгул, Бузький лиман. Дощова каналізація знаходиться у незадовільному стані, подекуди замулена. Мережі дощової каналізації мають зношеність від 30 до 60 %. Потребують очищення дощоприймальні колодязі і колектори. На багатьох дощоприймальних колодязях відсутні решітки. Відкриті канали засипані побутовим сміттям. Деякі колектори мають незаконні підключення господарчо-побутової каналізації з прилеглих приватних садибних будинків. В період значних опадів дощова мережа не виконує свою функцію, не деяких ділянках колекторів спостерігається зворотний підпір води. Система дощової каналізації міста потребує проведення інвентаризації, виконання розчищення колекторів, їх реконструкції, або проведення капітального ремонту з відновленням роботи зливостоків.

Водопостачання міста

Джерелами водопостачання міста Миколаєва прийнято:

- питний водопровід - р. Дніпро;
- технічні водопроводи - р. Південний Буг, р. Інгул та підземні води.

Через пошкодження водоводу російською армією централізоване постачання прісної води у Миколаєві відсутнє з 12.04.2022 року. У травні в крани мешканців міста вода повернулася, але технічна. Забір проводять з Бузького лиману, води якого не відповідають нормативним показникам якості питної води. Велика кількість солей, що міститься в водах Бузького лиману, зруйнувала залізні труби водогону та дюкеру, у зв'язку з чим виникла потреба у їх заміні. Питне водопостачання міста наразі здійснюється зі свердловин що обладнані системами очищення води зворотного осмосу.

Жовтневе водосховище у балці Вітовта на р. Інгулець згідно рішення Миколаївської міської ради від 10.07.2002 № 3/9 залишається резервним джерелом водопостачання міста. На цей час спущене, знаходиться в незадовільному стані через багатометрові донні відкладення. Стан

гідротехнічних споруд незадовільний, потребує відновлення. Для відновлення функції водосховища необхідно поновити проєкт «Розчистка Жовтневого водосховища» розроблений інститутом «Укркомунпроєкт» в 2011 році та виконати роботи з очищення та реконструкції водосховища.

Основні проблеми водопостачання міста:

- незадовільний технічний стан та застаріла технологія системи очищення води (амортизація очисних споруд складає близько 50 %, відсутні споруди попереднього очищення води, незадовільний стан складів зберігання хлору та обладнання для його дозування, відсутня станція зневоднення й утилізації осадів та повернення промивних вод);

- значна водоемкість промислового виробництва (технологічні процеси, продуктивність систем оборотного та повторного водопостачання, рівень використання очищених стічних вод не відповідають сучасним вимогам екологізації водогосподарського комплексу);

- незадовільний технічний стан та відсутність резервного насосного обладнання;

- незадовільний технічний стан мереж, призводять до аварій та втрат води;

- зношення обладнання водоочисних споруд складає 66 %;

- повністю амортизовані та знаходяться в аварійному залізні водопровідні мережі та дюкери;

- нераціональне використання води питної якості на полив та миття територій зрошення садіб, технологічні потреби промпідприємств;

- незадовільна якість води у локальних системах водопостачання мікрорайонів Матвіївка, Варварівка, Велика Корениха;

- незадовільний технічний стан резервного джерела водопостачання;

- недосконалість економічних та правових основ функціонування водопровідно-каналізаційного господарство, що не забезпечує відтворення та розвиток одного з основних елементів інженерної інфраструктури міста.

Забруднення атмосферного повітря

Забруднення біосфери відбувається різними елементами: хімічними речовинами, твердими частинками й біологічними матеріалами, здатними заподіяти шкоду людині та іншим живим організмам. Найбільше від брудного повітря страждають діти, люди похилого віку та люди з хронічними захворюваннями дихальної системи.

В Миколаївській області найбільше від загазованості атмосферного повітря через дію автотранспорту страждає обласний цент – м. Миколаїв.

Головним джерелом забруднення повітря є промислові підприємства. Серед промислових об'єктів основними забруднювачами атмосферного повітря є підприємства теплоенергетики (близько 29 % усіх шкідливих викидів в атмосферу). Спалювання, наприклад, вугілля на теплових електростанціях супроводжується викидами диму, який містить двоокис сірки та окис азоту. Окрім згаданих вище наслідків, двоокис сірки може викликати звужування дихальних шляхів та загострює різні хвороби. Основними забруднювачами атмосфери Миколаївської міської територіальної громади вважаються: ТОВ «Екотранс», ТОВ «Укрсоя», стивідорні компанії з перевантаження навалних

вантажів, що пилять (зернові, олійні тощо), ДП НВКГ «Зоря»-«Машпроект», ТОВ СП «Нібулон» та інші.

Миколаївський глиноземний завод (МГЗ) – найбільше в Україні й одне з найбільших у Європі підприємств кольорової металургії та один з найбільших забруднювачів довкілля регіону не входить у межі Миколаївської міської територіальної громади, але межує з нею. Основним фактором небезпеки на заводі є шламосховища № 1 та № 2. Кожного року зі шламосховищ фіксують кілька випадків розпилення сухого червоного шламу. Внаслідок розпилень потерпають приміські миколаївські села: Прибузьке, Лимани, Галицинове, бази відпочинку, які розташовані на Руській косі, а також тисячі гектарів сільськогосподарських земель і річка Південний Буг. Відомостей про комплексний негативний вплив на навколишнє середовище шламів МГЗ немає через відсутність фінансування для проведення досліджень. Тому висновки про їх вплив можна зробити на основі доповіді санітарного департаменту Угорщини (4 жовтня 2010 рік на алюмінієвому заводі Ajka Timfoldgyar стався прорив шламосховища). У цьому звіті відзначено, що: червоний шлам знищує однорічні та багаторічні рослини на період до 10 років; наявний у шламі луг пошкоджує зовнішні покриви риб, молюсків, ракоподібних, призводить до їх загибелі або хвороби (залежно від концентрації хімікатів у річці); шкідливий для здоров'я людини, він спричинює опіки шкіри, слизових оболонок; у дітей спостерігається зниження інтелектуального рівня і зростання агресивності, у дорослих – підвищення артеріального тиску, оніміння кінцівок, м'язові болі, головний біль, болі в животі, погіршення пам'яті, імунітету, потенції, ураження печінки і нирок.

Також, соціально значущим є питання викидів забруднюючих речовин, в тому числі й пахучих, під час діяльності олійноекстракційного заводу ТОВ «ЕКОТРАНС», на діяльність якого роками скаржаться миколаївці.

Розвиток автомобільного транспорту призвів до зростання забруднення атмосфери важкими металами і токсичними вуглеводнями. Атмосферу забруднюють практично всі види сучасного транспорту, кількість якого у світі постійно збільшується. Токсичність відпрацьованих газів бензинових двигунів обумовлюється головним чином вмістом оксиду вуглецю та діоксиду азоту, а дизельних двигунів – діоксидом азоту та сажі. Кожен автомобіль при згорянні 1 кг бензину використовує 15 кг повітря, зокрема, 5,5 кг кисню. При згорянні 1 т пального в атмосферу викидається 200 кг окису вуглецю. На частку автотранспорту припадає близько 55 % шкідливих надходжень загального обсягу, що включають понад 200 різних сполук, у тому числі: оксиди вуглецю, свинцю, азоту, формальдегіди, зокрема домішки ароматичних вуглеводів, бенз(а)пірен, канцерогени, у тому числі й ПАВ, серед яких чимало мутагенів. Вирішити цю проблему можливо через виробництво і впровадження нових (альтернативних) видів екологічно безпечного пального, наприклад, водню.

Згідно з результатами досліджень (Смирнова С.М., Смирнов В.М., Шаповалов О.О. «Забруднення атмосферного повітря транспортними засобами м. Миколаєва») обсяг викидів у розрахунку на одну людину в межах міста Миколаєва варіює від 3,25 до 4,7 кг. За сумарним показником забруднення атмосферне повітря на головних перехрестях автодоріг міста відноситься до недопустимого рівня забруднення, ступінь небезпеки змінюється від помірно

небезпечного ЕПЗ=4,3 (пр. Ми́ра – вул. Космонавтів) до дуже небезпечного ЕПЗ=10,1 (пр. Жовтневий – вул. Космонавтів).

Розрахунок комплексного індексу забруднення атмосфери свідчить про дуже високий рівень забруднення ІЗА ≥ 14 :

- на перехресті автодоріг (пр. Ми́ра – вул. Космонавтів) інтегральний показник ІЗА складається головним чином з пилу та сполук плюмбуму (73 %), 15,5 % складає діоксиду нітрогену, більше 10% складає оксид карбону і незначний вплив становлять сполуки купруму;

- на перехресті пр. Жовтневий – вул. Космонавтів ІЗА атмосферного повітря складається майже на 50% з плюмбуму, незначну частку складають оксид карбону та діоксиду нітрогену (відповідно 5% та 7%), пил становить лише 15%, але значний внесок робить купрум – понад 23 %. Отже, пріоритетними є сполуки плюмбуму та купруму (73 %);

- на перехресті Велика Морська – вул. Нікольська головну складову відіграє плюмбум майже 62%, вміст пилу становить 19,3%, сполуки нітрогену 10%, незначний вміст оксид карбону та сполук купруму (відповідно 5% та 3%);

- район перетину пр. Леніна – вул. Радянська є великим транспортним вузлом в центральній частині міста. Головною особливістю місця розташування перехрестя є близькість до кафе «Макдональдс» (70 м), де часто відпочивають діти з батьками, де 54% забруднення атмосферного повітря складає плюмбум та його сполуки, майже 23% пил, 10% діоксин нітрогену, 8% купрум та його сполуки, 5% оксид карбону.

За інформацією геофізичної обсерваторії ім. Бориса Срезневського, як оприлюднена на своєму офіційному сайті до першої десятки міст із високим рівнем забруднення повітря потрапили Дніпро, Кривий Ріг, Київ, Миколаїв, Херсон, Черкаси і Запоріжжя (табл. 4.1). Рівень забруднення атмосферного повітря вимірюють за допомогою комплексного індексу забруднення атмосферного повітря (КІЗА).

За даними Миколаївського обласного центру з гідрометеорології, вміст формальдегідів у повітрі у 3-7, а подекуди і в 9-10 разів перевищує гранично допустимі концентрації, діоксиду азоту – у півтора рази. Миколаїв стабільно входить до десяти міст України з найбруднішим повітрям, залишивши позаду навіть Кривий Ріг.

Науково підтверджений кореляційний зв'язок поміж станом забруднення атмосферного повітря та захворюваністю. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) констатує, що забруднення повітря призводить до збільшення захворюваності та смертності в світі. За даними цієї ж організації, забруднення атмосферного повітря є пріоритетним чинником ризику для здоров'я населення, при цьому понад 80 % захворювань тією чи іншою мірою залежать від якості повітря (Джерело: mk.dsp.gov.ua). Щороку в світі від забруднення повітря передчасно помирають мільйони людей. Ще кілька мільярдів щодня змушені дихати насиченим пилом та отруйними сполуками повітрям. Нині загалом близько 90 % дітей проживають у містах, де повітря забруднене різними шкідливими речовинами. Експерти ВООЗ зазначають, що особливо серйозні проблеми внаслідок забруднення повітря спостерігаються в переважній більшості міст небагатих країн.

Виявлено, що поряд зі збільшенням концентрації шкідливих речовин в атмосферному повітрі спостерігалось зростання рівнів захворюваності населення, у тому числі хворобами органів дихання, систем кровообігу, хворобами алергічного походження. Виявлено сильний прямий кореляційний зв'язок між ступенем забруднення повітря пилом і загальним рівнем захворюваності дорослого населення на бронхіальну астму ($r = 0,88$), системи кровообігу ($r = 0,91$), ішемічні хвороби серця ($r = 0,89$), на алергічний риніт ($r = 0,72$).

Вади розвитку дітей у містах із забрудненням навколишнього середовища трапляються в 3-4 рази частіше, ніж у відносно чистих, хвороби органів дихання реєструються удвічі частіше, загальний рівень захворюваності населення на 25-40% вищий, вищий також рівень алергічних, онкологічних, серцево-судинних, генетичних та інших захворювань.

Бензол (що потрапляє у атмосферу з вихлопами та випарами з бензобаків та бензоколонок під час заправки автомобілів) може викликати рак легень та респіраторні захворювання.

Недопустимий ступінь небезпеки техногенного навантаження транспортними засобами на атмосферне повітря за визначеними показниками свідчить про необхідність впровадження природоохоронних заходів щодо забезпечення сприятливих умов для існування громадян міста.

Одним із шляхів зменшення негативного впливу транспорту на здоров'я людини і навколишнього середовища переведення транспортних двигунів на газ. Газ краще за бензин змішується з повітрям, тому він повніше згоряє в двигунах, при цьому менше шкідливих речовин виділяється в атмосферне повітря.

З метою зменшення викидів в атмосферу в місті задіяно електротранспорт для здійснення громадських перевезень. Довжина тролейбусних ліній 59 км, трамвайних - 73 км.

Використання водного транспорту також є одним з шляхів вирішення проблеми забруднення атмосферного повітря у м. Миколаєві та є стратегічною ціллю розвитку інфраструктури міста. Але для кардинального вирішення проблеми загазованості міста, необхідне будівництво нового мостового переходу (на автомобільному шляху Ростов-на-Дону-Одеса) через р. Південний Буг та об'їзної дороги. Це дозволить: значно зменшити викиди забруднюючих речовин в атмосферу; вивести з міста потік транзитного транспорту (особливо це стосується вантажівок); розвантажити діючі мости через річки Південний Буг і Інгул; зменшити пошкодження міських доріг, які розбиваються завантаженим транспортом. Фінансування такого масштабного будівництва не можливе лише за рахунок місцевого бюджету, вимагає державної фінансової підтримки та інвестицій.

Таблиця 4.1.

*Комплексний індекс забруднення атмосферного повітря міст України
у першому півріччі 2020 р.*

<i>№ з/п</i>	<i>Місто</i>	<i>КІЗА</i>	<i>№ з/п</i>	<i>Місто</i>	<i>КІЗА</i>	<i>№ з/п</i>	<i>Місто</i>	<i>КІЗА</i>
1.	Маріуполь	14,3	14.	Львів	6,5	27.	Житомир	4,0
2.	Кам'янське	13,1	15.	Луцьк	6,4	28.	Біла Церква	4,0
3.	Одеса	13,0	16.	Суми	5,9	29.	Обухів	3,9
4.	Дніпро	12,4	17.	Рубіжне	5,9	30.	Чернігів	3,8
5.	Кривий Ріг	12,0	18.	Рівне	5,3	31.	Українка	3,6
6.	Київ	9,5	19.	Лисичанськ	5,0	32.	Бровари	3,5
7.	Миколаїв	8,3	20.	Слов'янськ	5,0	33.	Олександрія	3,4
8.	Херсон	7,8	21.	Ужгород	5,0	34.	Івано-Франківськ	3,4
9.	Черкаси	7,8	22.	Хмельницький	5,0	35.	Чернівці	3,3
10.	Запоріжжя	7,7	23.	Сєверодонецьк	4,8	36.	Харків	3,1
11.	Кременчук	7,1	24.	Полтава	4,2	37.	Світловодськ	2,8
12.	Краматорськ	6,8	25.	Кропивницький	4,1	38.	Ізмаїл	2,8
13.	Вінниця	6,7	26.	Тернопіль	4,0	39.	Горішні Плавні	1,4

Зміна клімату

Проблема зміни клімату і небезпека глобальних та регіональних ефектів стали одними із найбільш обговорюваних тем у світі. Вчені вважають, що основні чинники таких змін мають антропогенний характер, а саме внаслідок підвищення в атмосфері концентрації парникових газів, викиду аерозольних часточок, вирубування лісів, урбанізації тощо. Одним із найбільших джерел викидів парникових газів (причому постійно висхідним) є транспортний сектор.

Головними екологічними глобальними наслідками забруднення атмосфери є: парниковий ефект; озONOва дірка; кислотні дощі; смог. Вихлопні гази сприяють утворенню парникового ефекту, який викликає глобальне потепління. Летючі органічні речовини, такі як поліароматичні вуглеводні та бензол, призводять до утворення смогів. Викиди вуглеводнів є наслідком не повного згорання палива. Це можуть бути гази чи тверді частинки.

Планом дій зі сталого енергетичного розвитку та клімату міста Миколаєва Миколаївською міською радою визначені основні джерела викидів парникових газів по місту: стаціонарні джерела викидів – 62 %, пересувні джерела викидів (транспорт) – 22 % та неенергетичні сектора (полігон ТПВ) – 16 %.

Вода є важливим стратегічним ресурсом для соціального та економічного розвитку Миколаївської області. Водні ресурси Миколаївської області складаються з поверхневих і підземних вод. За обсягами розвіданих запасів підземних вод питної якості Миколаївська область є найбільш бідною на Україні.

Запаси поверхневих вод області визначаються середньо багаторічним стоком річок. Сумарний середньо багаторічний річковий стік області з врахуванням стоку із суміжних областей сягає 3,4 км³. Тоді як, місцевий річковий стік, який формується в межах області, у середній за водністю рік становить лише 0,57 км³. Тобто, переважна більшість поверхневих вод Миколаївської області формується за рахунок притоку води із суміжних областей по великій річці Південний Буг та середніх річок: Кодими, Синюхи,

Чорного Ташлика, Чичиклеї, Інгула, Інгульця, Висуні. Стік з малих річок області мізерний і його неможливо використовувати для цілей водозабезпечення без створення водосховищ і ставків для регулювання стоку.

За прогнозами змін клімату на території України до 2050 року Українського науково-дослідного гідрометеорологічного інституту очікується подальше підвищення максимальної та мінімальної температури за рік. Також відбудеться перерозподіл опадів – можливе збільшення майже на 20 % опадів у січні, березні та квітні та зменшення влітку, що на фоні підвищення температури зумовить дефіцит вологи, особливо на півдні країни.

Останнім часом глобальні зміни клімату стають все більш відчутними для водних ресурсів області. Вже сьогодні ми спостерігаємо, як зими стають м'якшими та коротшими, а літо спекотнішим. Це призводить до відсутності формування весняного водопілля та виснаження поверхневих і підземних вод в меженний період.

Внаслідок змін клімату по басейну Південного Бугу, в межах якого розташована найбільша частина Миколаївської області, спостерігається зростання інтенсивності років з маловодною та дуже малою водністю. За оцінкою можливих змін водних ресурсів місцевого стоку в Україні у XXI столітті очікується значне зменшення стоку в нижній течії річки Південний з поступовим досягненням до 2061-2080 років середньорічного стоку 18,7 м³/с при сьогоднішній нормі 91,4 м³/с. Зменшення стоку пов'язується з потеплінням та зменшенням кількості атмосферних опадів.

Небезпечні екзогенні геологічні процеси, підтоплення

Відповідно схеми інженерно-геологічного районування України, територія Миколаєва розташована у межах Чорноморської западини й належить до категорії підвищеної складності інженерно-геологічного освоєння території (особливо це стосується правобережної частини населеного пункту).

Серед причин підтоплення міста переважають наступні: зміни умов формування поверхневого стоку; підняття рівня ґрунтових вод; засипання природних дренажів (ярів, балок); недостатня увага до розвитку зливової каналізації; створення зон намівного ґрунту; втрати води з водонесучих мереж і комунікацій житлово-комунального і промислового призначення та інше. Значні площі міста підтоплюються внаслідок дії ґрунтових вод, замулення русел річок.

Ґрунти лівобережної частини території міста відносяться до непросадних, у той час як правобережні території характеризуються розповсюдженням лесів II типу ґрунтових умов за просіданням (> 5 см). До переліку небезпечних процесів найбільш розвинутих у межах міста Миколаєва належать: підтоплення і продовження розвитку процесів підняття ґрунтових вод, локальне заболочення, а також ерозійні процеси. Забудова територій, експлуатація будівель та споруд, інших комплексів й об'єктів практично скрізь супроводжується накопиченням вологи у ґрунтах та підвищенням рівня ґрунтових вод, що призводить до порушення природної рівноваги у водному балансі та негативно позначається на стані довкілля, соціально-економічних умовах життєдіяльності на цих територіях.

У межах підтоплених територій виділяються ділянки, де склалися несприятливі, а інколи й небезпечні для життя людей умови (зсуви, просадки, деформація споруд, будівель, підземних мереж, вимокання зелених насаджень, заболочування, повторне засолення ґрунтів).

Серед причин підтоплення територій міста переважають: зміни умов формування поверхневого стоку; підняття рівня ґрунтових вод; засипання природних дренажів (ярів, балок); недостатня увага до розвитку дощової каналізації; створення зон намивного ґрунту; втрати води з водоносних мереж і комунікацій житлово-комунального й промислового призначення та інше.

Таблиця 4.2. Території міста Миколаєва, що зазнають підтоплення

Район міста	Підтоплені території	Площа, км ²	Стисла характеристика постраждалих у зоні підтоплення
Центральний район	Тернівка (вулиці: Молодіжна, Аерофлотська, В'язова, Софіївська, Варненська, Слов'янська, Цілинна, Новоросійська, Левського, Пушкіна, Західна, Ветеранів, Східна, Володимира Станка) Провулки: Воєнний, Мирний, Торговий, Дружний, Топольний)	2,0	700 приватних домоволодінь, 2128 мешканців
Корабельний район	Кульбакіне (вулиці: Знаменська, Райдужна, Вокзальна)	0,8	120 приватних домоволодінь, 500 мешканців; 12 багатоповерхових будинків, 2500 мешканців, 542 учнів та шкільного персоналу
	Житловий масив по вул. Клечова балка – вул. Фонтанної до вул. Степової до пр. Богоявленського	0,14	420 приватних домоволодінь, 1340 мешканців
	Житловий масив по вул. Торговій, вул. Янтарній, вул. Ольшанців, вул. академіка Патона в межах вулиць Рильського та Леваневського	0,6	80 приватних домоволодінь, 279 мешканців
	Широка балка, північно-східна частина приватного сектору	0,2	204 приватних домоволодінь, 707 мешканців
	Південно-західна частина житлового масиву Широка Балка (вулиця Прибузька, провулки: Братський, Широкий, Павлова, 1-й та 5-й Прибузький)	0,35	253 приватних домоволодінь, 510 мешканців
	Парк «Богоявленський»	0,25	147 приватних домоволодінь, 1546 мешканців
Інгульський район	Селище Горького Старий Водопій	0,26	2 приватних будинки

	Житловий масив по провулку Троїцькому – 2	0,045	11 приватних домоволодінь, 40 мешканців
Заводський район	Ліски (від проспекту Центрального до річки Південний Буг)	7,5	350 приватних домоволодінь, 1200 мешканців
	Залізничне селище	0,05	
	Робітниче селище Ялти		

Окрім того, на території міста фіксується також сезонне підтоплення територій навесні у період інтенсивного сніготанення та протягом року внаслідок випадіння надмірної кількості атмосферних опадів. Надходження до понижених ділянок у межах плато дощових та ґрунтових вод з прилеглих територій призводить до проявів процесів підтоплення, а також утворення так званих «дощових ям».

Варто зауважити, що територія міста відноситься до зони потенційного карсту. До того ж, створення техногенного водоносного горизонту підземних вод зумовило значні зміни у лесових ґрунтах - відбувається їх набрякання, зменшення міцності та перетворення у пливуні з подальшим осіданням та ризиком зсувів. В різних районах міста спостерігаються локальні провальні деформації ґрунтів, які класифікуються як небезпечні в інженерно-геологічному відношенні «псевдокарстові» прояви.

На лівобережній частині Бузького лиману активізувалися абразійні та зсувні явища:

- у Центральному районі – на ділянці берегової смуги в районі «Соляні», берегова лінія по вул. Берегова;
- у Заводському районі – на ділянці берегової смуги в районі Намив, берегова лінія по вул. Лазурна;
- у Корабельному районі - між маяками «Костянтинівський» та «Нижній Сіверсів» спостерігається часткове руйнування берегу шляхом обвалів та осипів ґрунту.

За результатами аналізу комплексу природних та інженерно-геологічних умов наведена інженерно-будівельна оцінка території міста за ступенем сприятливості під забудову:

- території сприятливі для будівництва займають значну територію міста і представлені схилами терас та ділянками плато. Ухили поверхні до 8 %. Основами фундаментів слугують лесовидні супіски і суглинки, піски, галечники, глини;

- території малосприятливі для будівництва займають підтоплені території з підвищеним заляганням ґрунтових вод. Окрім того, до даної категорії можна віднести схилі ділянки плато з ухилами поверхні від 8 до 15 %. Під час інженерно-будівельного освоєння ці території потребують проведення додаткових вишукувань щодо необхідності інженерної підготовки і проведення гідротехнічних заходів (гідроізоляція фундаментів, раціональне вертикальне планування);

- території несприятливі для будівництва, що потребують складної інженерної підготовки приурочені до ділянок крутосхилів (ухили поверхні

більше 15 %). До даної категорії відноситься також території заплави, що частково заболочена і затоплюється паводковими водами. Окрім того, на території міста наявні техногенно порушені ділянки поверхні, котрі потребують рекультивації та містобудівного впорядкування.

Схили долин річок і балок схильні до ерозійних процесів. На території міста спостерігається активізація екзогенних геологічних процесів, з них найбільш небезпечними для життєдіяльності населення та об'єктів економіки є зсуви, абразія, карстові процеси та підтоплення територій.

На території мікрорайону Намив берегова лінія розмивається водами Бузького лиману, ґрунти змивається зливовими водами.

Внаслідок ерозійних процесів та підмивання річкою Південний Буг схилів лівого берега відбувається їх руйнування в мікрорайоні Солянні (вул. Берегова), в тому числі в районі існуючого старого кладовища. За останні декілька десятиріч років захоронення на кладовищі проводились на відстані 2-15 м від прямовисних схилів, що поглибило ймовірність обвалів ґрунтових мас з могилами, які там розташовані. Для вирішення даної ситуації у 2009 році було розроблено проектну документацію по об'єкту «Будівництво берегоукріплювальних споруд уздовж р. Південний Буг у районі старого кладовища в мкр. Солянні (вул. Берегова)». На цей час виконано роботи з будівництва берегоукріплювальних споруд довжиною 132 м.

По вул. Піщаній у мкр. Велика Корениха в м. Миколаїв зона впливу зсуву (утворення тріщин поверхні землі, тріщин у житлових будинках і будівлях) охоплює територію по схилу довжиною до 120 м і шириною 85-90 м площею 1 га.

Внаслідок змінно-нагінних явищ, активної дії хвиль, підйому рівня ґрунтових вод спостерігається підмив і руйнування берегової смуги (абразія). Із загальної протяжності узбережжя в межах міста біля 27 км припадає на акумулятивну частину (стійкі береги), а 8,8 км – вражено абразією і зсувами. На лівобережній частині Бузького лиману території Корабельного району активізувались абразійні процеси та зсувні явища протяжністю близько 8,0 км берегової смуги. Між маяками «Костянтинівський» та «Нижній Сіверсів» у Корабельному районі спостерігається руйнування берега шляхом обвалу та осипу ґрунту у воду.

Недостатнє озеленення міста

Згідно з Правилами утримань зелених насаджень рівень озеленення міських вулиць має бути не меншим 25 %, а територій біля шкіл – 45-50 %. Проте неконтрольована хаотична забудова ущільнює місто. Буває, що забудовники повністю ігнорують будь-які норми озеленення. Серед нових будинків не знаходиться місця для відпочинку та рекреації, а жителів часто фактично позбавляють чистого повітря, тіні й тиші.

Разом з тим зростає кількість транспорту – настільки, що дерева не справляються із очищенням повітря (за окремими даними екологів, один автомобіль лише за дві години роботи забруднює стільки кисню, скільки одне дерево продукує два роки).

Нормативна площа озелених територій загального користування, яка включає загальноміські зелені насадження, зелені насадження житлових районів та враховує розміщення в місті промислових підприємств I-II класу шкідливості, складає 22 м² на 1 мешканця Миколаєва (ДБН Б.2.2-12:2018 п. 8.1.3, таблиця 8.1).

Для забезпечення населення міста, чисельність якого станом на 01.01.2022 року становила 470 тис. осіб, необхідно 1034 га. Таким чином, наявна площа озелених територій загального користування нижче за нормативну у 1,5 рази, а забезпеченість на 1 мешканця становить 66,8 % від нормативної площі.

Зелений фонд міста потребує значного оновлення: потребують заміни як дерева, що досягли вікової межі, так і дерева, що постраждали внаслідок різного роду надзвичайних ситуацій. Кількість «зелених легень» міста скорочується: частина зелених насаджень зноситься при будівництві та реконструкції об'єктів, частина варварські пошкоджується, корисні, дорогоцінні види навіть викрадаються.

Основним завданням щодо розвитку ландшафтної зони є забезпечення нормативного показника щодо озеленення, створення «зеленого» планувального каркасу, основою якого стануть не тільки наявні та перспективні об'єкти зеленого господарства, а й прибережні території водних об'єктів міста та можливі зв'язки між ними (піші та велосипедні). Передбачається реконструкція парків, благоустрій і впорядкування території наявних озелених територій загального користування із розміщенням спортивних майданчиків та майданчиків відпочинку.

Генеральним планом міста Миколаєва збільшення площі озелених територій загального користування передбачається переважно на прибережних територіях рік Інгул, Південний Буг, Бузького лиману тощо. Генпланом намічене створення нових озелених територій загального користування площею 435,0 га (розширення території «Богоявленського парку», парку «Ліски», створення нових парків).

Природно-заповідний фонд

На цей час, існує нагальна потреба у розробці проєктів утримання та реконструкції для існуючих парків-пам'яток садово-паркового мистецтва та розробці рекомендацій щодо заповідання нових територій та об'єктів з метою збільшення площі заповідних територій у місті.

Вплив військових дій РФ на довкілля

Згідно з інформацією Державної екологічної інспекції Південно-Західного округу (Миколаївська та Одеська області) за 2022 рік Державною екологічною інспекцією Південно-Західного округу розраховано збитків, завданих навколишньому природному середовищу Миколаївської області внаслідок збройної агресії РФ проти України, на загальну суму 66 015 626,7 тис. грн., в тому числі: збитки, завдані водним ресурсам – 39 928 515,9 тис. грн.; 164 збитки, завдані атмосферному повітрю – 22 948 903,1 тис. грн.; збитки, завдані земельним ресурсам – 3 138 207,7 тис. грн.

Зазначені розрахунки виконано на підставі Постанови Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 №326 «Про затвердження Порядку визначення шкоди та

збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії російської федерації», та відповідно до затверджених методик розрахунку шкоди, заподіяної земельним, водним ресурсам та атмосферному повітрю.

Орім того, під час розрахунку інспекцією збитків, нанесених земельним ресурсам внаслідок їх засмічення відходами, визначено показник загального об'єму утворених відходів. Так, за 2022 рік загальний об'єм відходів, що утворилися від руйнувань та пошкоджень будівель, споруд, уламків бойових частин ракет, снарядів тощо, склав 10 585 м по області.

Щомісячно управління екології та природних ресурсів Миколаївської обласної військової адміністрації звітує Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів України та Міністерству розвитку громад, територій та інфраструктури України щодо об'ємів утворених відходів від руйнувань в територіальних громадах Миколаївської області. Окрім того, зведена інформація по відходам від руйнувань надається Державній екологічній інспекції Південно-Західного округу (Миколаївська та Одеська).

За інформацією станом на 01.11.2023 обсяг утворених відходів від руйнувань по громадам Миколаївської області складає 5670,628 т, в тому числі по Миколаївській громаді – 4688,628 т.

Склад цих відходів: бетон, цегла (цегляний бій), деревина, скло (склобій), пластмаси (уламки) пластмасових труб водопостачання, водовідведення, уламки склопакетів полімерних), облицювальна плитка, черепиця та кераміка, бітумні суміші, що містять вугільну смолу (руберойд), метали (включаючи їх сплави), чавун і сталь, ізоляційні матеріали та азбестовмісні будівельні матеріали, ґрунт та каміння.

Місце тимчасового зберігання відходів від руйнувань визначено для Миколаївської міської територіальної громади – Миколаївський міський полігон (с. Весняне, вул. Нова, 16) та затверджено розпорядженням начальника Миколаївської ОВА від 25.01.2023 №26-р відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 р. № 1073 «Про затвердження Порядку поводження з відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України».

Проблемні питання: відсутність важкої техніки для розбору та перевезення відходів від руйнувань, а саме: бульдозери, автокрани, самоскиди, екскаватори. Крім того, відсутні подрібнювачі відходів від руйнувань для подальшого їх використання, утилізації.

16 жовтня 2022 року, внаслідок атаки дронами пошкоджені резервуари ТОВ «ЕВЕРІ» - одного з провідних експортерів соняшникової олії України в Миколаєві. Рослинна олія з пошкоджених цистерн потрапила, зокрема, до акваторії Бузького лиману, площа забруднення склала близько 750 м². З поверхні води було зібрано 675,8 м³ забруднюючої речовини. 32 Фахівцями державної екологічної інспекції Південно-Західного округу проведено обстеження, відібрані проби води для проведення лабораторних досліджень та, на підставі Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії рф, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.03.2022

№ 326 та Методики визначення збитків, заподіяних внаслідок забруднення та/або засмічення вод, самовільного користування водними ресурсами», затвердженої наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 21.07.2022 № 252 проведено розрахунок розміру збитків, заподіяних внаслідок забруднення вод. Сума збитку складає 39 928, 5 мільйонів гривень. Одночасно відбулось забруднення рослинною олією земельної ділянки загальною площею 549,8 м². Сума збитків, зумовлених забрудненням земельних ресурсів, складає 1,6 мільйонів гривень.

Ворог атакує як цивільні об'єкти, так і військову інфраструктуру. Проте переважна більшість обстрілів припадає на населені пункти та об'єкти промисловості в них. Під час детонації ракет та артилерійських снарядів утворюється низка хімічних сполук: чадний газ (CO), вуглекислий газ (CO₂), водяна пара (H₂O), бурий газ (NO), закис азоту (N₂O), діоксид азоту (NO₂), формальдегід (CH₂O), пари ціанистої кислоти (HCN), азот (N₂), а також велика кількість токсичної органіки, окислюються навколишні ґрунти, деревина, дернина, конструкції.

Під час вибуху всі речовини проходять повне окиснення, а продукти хімічної реакції вивільняються в атмосферу. Основні з них — вуглекислий газ і водяна пара — не є токсичними, а шкідливі в контексті зміни клімату, оскільки обидва є парниковими газами. В атмосфері оксиди сірки та азоту можуть спричинити кислотні дощі, які змінюють рН ґрунту та викликають опіки рослин, до яких особливо чутливі хвойні. Кислотні дощі мають негативний вплив і на організм людини, інших ссавців та птахів, впливаючи на стан слизових тканин та органів дихання.

Металеві уламки снарядів, що потрапляють у довкілля, також не є безпечними та цілковито інертними. Чавун із домішками сталі є найбільш поширеним матеріалом для виробництва оболонки боєприпасів та містить у своєму складі не тільки стандартні залізо та вуглець, а й сірку та мідь. Ці речовини потрапляють до ґрунту і можуть мігрувати до ґрунтових вод і в результаті потрапляти до харчових ланцюгів, впливаючи і на тварин, і на людей.

У менших масштабах (але з більшою різноманітністю впливів) джерелом забруднення є також згорілі танки, транспортні засоби, збиті літаки та інші залишки бойових дій.

Російські війська атакують портову інфраструктуру вздовж узбережжя і кораблі на якірних стоянках, що призводить до забруднення вод і поширення отруйних речовин у море. Нафтопродукти негативно впливають на морські біоценози, формуючи плівки на поверхні води, що порушує обмін енергією, теплом, вологою та газами між лиманом і атмосферою. Крім того, вони напряму впливають на фізико-хімічні та гідрологічні умови, викликають загибель риби, птахів і мікроорганізмів. Усі компоненти нафти токсичні для водних організмів. У нафти є ще одна побічна властивість. Її вуглеводні здатні розчиняти низку інших забруднюючих речовин, таких як пестициди, важкі метали, які разом із нафтою концентруються в приповерхньому шарі та ще більше отруюють його.

Забруднення ґрунтів паливно-мастильними матеріалами та іншими нафтопродуктами відбувається унаслідок руйнувань нафтобаз, автозаправних

станцій тощо. У ґрунтах, просочених паливно-мастильними матеріалами, знижується водопроникність, витісняється кисень, порушуються біохімічні та мікробіологічні процеси. Внаслідок цього погіршується водний, повітряний режими та колообіг поживних речовин, порушується кореневе живлення рослин, гальмується їх ріст і розвиток, що спричиняє загибель

Обстріли об'єктів промисловості та інфраструктури призводять до пожеж, які спричиняють додаткове забруднення повітря, ґрунту та води. Продукти горіння, які потрапляють, у повітря складаються з токсичних газів і твердих частинок. На цих об'єктах також буде значне забруднення ґрунту та води. Там, де були проведені заходи з гасіння пожежі, забруднення можуть включати залишки протипожежної піни.

Ризики, пов'язані з пошкодженням комунікацій, підприємств та інших об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, мають особливе значення, адже в умовах відсутності контролю й можливостей ліквідації негативних наслідків ці явища потенційно збільшують масштаби негативного впливу.

Пошкодження комунальних комунікацій може призвести до забруднення органічними речовинами води.

Після війни передбачаються такі наслідки як: руйнування екосистем, забруднення ґрунтів, зменшення біорізноманіття, зростання кількості шкідників у лісах. Крім того, відбудова країни потребуватиме значної кількості природних ресурсів. Також є ризик невиконання Україною вже поставлених кліматичних цілей, адже війна — це внесок у зміну клімату, а відновлення країни неминуче буде супроводжуватись значними викидами парникових газів.

SWOT-аналіз

З метою визначення сильних та слабких сторін, можливостей і загроз планованої діяльності та вибору оптимальних шляхів розвитку території з урахуванням екологічних аспектів при її здійсненні проведений SWOT-аналіз (аналіз сильних і слабких сторін, загроз), що наведений нижче.

SWOT-аналіз полягає у виявленні сильних й слабких сторін внутрішнього середовища об'єкта дослідження, можливостей і загроз зовнішнього середовища, а також встановлення зав'язків між ними. Результати SWOT-аналізу дають можливість приймати зважені проєктні та управлінські рішення при детальному плануванні території (Табл. 4.3).

Таблиця 4.3. SWOT-аналіз ситуації в місті, в тому числі екологічної складової

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - сприятливе економіко-географічне положення: розташування на березі р. Південний Буг, у вузлу залізничних, автомобільних та водних шляхів сполучення; прямий вихід через Бузький та Дніпровський лимани до Чорного моря; близькість до великих промислових центрів Донецько-Придніпровського регіону; - розвинена транспортна інфраструктура, яка включає залізничний вузол, морські та річковий порти, аеропорт цивільної авіації та військовий аеродром; - багатогалузевий і диверсифікований господарський комплекс (промисловість, будівництво, транспорт, сфера послуг); - наявність вищих навчальних закладів й мережі професійно-технічних училищ; - вільні виробничі площі, облаштовані необхідною інфраструктурою, що є наслідком ринкової трансформації економіки і дозволяє нарощувати або створювати нові види виробництва з відносно незначними витратами; - висококваліфіковані трудові ресурси; - розвинена інженерна та комунікаційна інфраструктура; - розгалужена система зелених насаджень; - значний рекреаційний потенціал: сприятливі кліматичні умови, водні простори, великі прибережні зелені масиви тощо; - природні умови для створення нових та розширення наявних 18 об'єктів природно-заповідного фонду; - наявність в регіоні діючої природоохоронної програми, певний досвід їх розробки та впровадження; - наявність територій, що мають історичну і культурну цінність та пам'яток історії та архітектури; - здійснюється моніторинг атмосферного повітря (стаціонарний, пересувний) 	<ul style="list-style-type: none"> - деформована структура господарського комплексу, в якому переважають галузі, зорієнтовані на виробництво засобів виробництва, з відсталими, ресурсозатратними, екологічно небезпечними технологіями, значним зношенням основних фондів та низькою ефективністю виробництва; - обмеженість інвестиційних ресурсів, недостатня інформованість інвесторів про можливості вкладання коштів в розвиток бізнесу, його ресурсний потенціал: наявність вільних земельних ділянок, нерухомості, вільних виробничих площ тощо; - відставання рівня розвитку соціальної сфери від потреб населення; - недостатній рівень розвитку інфраструктури; - наявність виробництв, що забруднюють повітряний басейн; - забруднення атмосферного повітря автотранспортом; - дисперсійне розташування промислових і комунальних підприємств, необхідність організації санітарно-захисних зон; - незадовільний стан автомобільних шляхів загального користування; - відсутність об'їзних доріг для виведення вантажного транспорту з центру міста; - слабе та неефективне використання природних ресурсів; - збільшення обсягів накопичування відходів (промислових та ТПВ); - відсутність сміттесортувальних та сміттепереробних підприємств з переробки ТПВ та роздільного збирання відходів, в тому числі небезпечних; - відсутність полігону ТПВ, що задовольняє вимогам екологічного і санітарного законодавства України; - полігон ТПВ не має захисту від забруднення підземних вод; - наявність стихійних звалищ, забруднені водойми; - незадовільна площа багаторічних насаджень, та втрата ними своїх функціональних властивостей або використання їх з низькою ефективністю; - недостатній розвиток та благоустрій рекреаційних зон вздовж водотоків;

	<ul style="list-style-type: none"> - відсутність результатів досліджень стану забрудненості довкілля на здоров'я населення району; - недостатнє фінансування природоохоронних заходів у сфері поводження з відходами, реконструкції та будівництва комунальних очисних споруд каналізації, будівництва об'їзних доріг та створення умов для використання водного транспорту; - низька водозабезпеченість питною водою; - наявна система водоочищення не забезпечує стабільну відповідність води державним санітарним нормам; - значні обсяги промислових стоків; - зношеність потужностей комунальних очисних споруд та каналізаційних мереж, втрата води, забруднення водних ресурсів стічними водами; - основне та резервне джерела водопостачання міста знаходяться в незадовільному стані
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - стимулювання енергоефективності у виробництві та житлово-комунальній сфері; - значний експортний потенціал; - значний науково-дослідний та проектний потенціал, який значною мірою забезпечує функціонування промислових підприємств та всього господарського комплексу міста та області; - значний резерв територій для формування промислово-комунального та логістичного вузла; - розвиток і удосконалення технологій знешкодження, переробки, утилізації та іншого використання відходів; - інвестиційна привабливість окремих видів господарської діяльності, пов'язаних з використанням та/або переробкою відходів - сприятливі умови для використання альтернативних джерел енергії; - реалізація ЄБРР програми «Зелене місто» дає можливість стати Миколаєву її учасником 	<ul style="list-style-type: none"> - російська військова агресія проти України; - аварійні ситуації природного та техногенного характеру; - постійна концентрація в місті екологічно небезпечних виробництв; - зростання кількості аварійних ситуацій через зношеність комунальної інфраструктури; - зростання рівня забруднення водних об'єктів внаслідок неефективної системи очищення стічних вод у промисловості та у комунальному господарстві; - погіршення якості води через підлив росіянами Каховської ГЕС; - зміни у кількості видів рослин та тварин, їх чисельності та територіальному представництві; - забруднення ґрунтів та незахищених підземних водоносних горизонтів, поверхневих вод; - підтоплення територій через підняття рівня ґрунтових вод і замулення водовідвідних споруд; - замулення та заростання русел річок; - виснаженість доступних запасів підземних вод; - погіршення здоров'я населення внаслідок забруднення атмосферного повітря; - близькість ТОВ «МГЗ» та його шламосховищ; - близькість розташування об'єктів підвищеної небезпеки ВП

	<p>«Південноукраїнська АЕС» та Запорізької АЕС;</p> <ul style="list-style-type: none"> - зміни клімату; - погіршення якості та нестача питної води; - погіршення демографічної ситуації (природне скорочення населення); - скорочення трудових ресурсів через виїзд людей за кордон та в інші міста України; - зниження рівня купівельної спроможності та погіршення рівня життя громадян.
--	---

На основі SWOT-аналізу здійснюється ідентифікація проблем та вибір пріоритетних напрямків розвитку громади.

Громада має значні перспективи економічного і соціального розвитку, пов'язані вигідним географічним розташуванням, та працелюбністю мешканців громади. Як і у більшості регіонів країни, в громаді виходять на поверхню загальні проблеми українського суспільства – безробіття, кризовий стан підприємств, недостатнє надходження коштів у місцеві бюджети, низький рівень фінансування закладів освіти, медицини, культури та спорту, низькі умови комфорту проживання населення. Врахування зовнішніх та внутрішніх факторів, що загрожують реалізації сильних сторін громади та ще більшому послабленню слабких сторін розвитку громади, допоможе об'єктивно зважити потенціал її соціально-економічного розвитку та оцінити реальність розробленої Стратегії. Складність та незначна ймовірність швидкого усунення загроз вимагає від громади, органів влади ще більшої практичної діяльності у вирішенні проблем громади.

Наявна інформаційна база та прогноз щодо якісних та кількісних показників очікуваних впливів свідчать, що реалізація заходів Стратегії розвитку Миколаївської міської територіальної громади не погіршить екологічну ситуацію району, не посилюватиме існуючих екологічних проблем за умови додержання заходів для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування, а й сприятиме їх швидшому розв'язанню, й як наслідок – сприятиме покращенню життя і здоров'я людей.

Зв'язок поміж впровадженням документу державного планування та загрозами збільшення рівня захворюваності у населеному пункті Миколаївської громади Миколаївського району не встановлено.

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

З метою виконання міжнародних зобов'язань України та транспозиції Директив ЄС у Верховній Раді України було зареєстровано та ухвалено Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку», що регулює відносини у сфері стратегічної екологічної оцінки документів державного планування та доповнює процедури розроблення і затвердження документів державного планування й у частині забезпечення їх стратегічної екологічної оцінки.

Міжнародні зобов'язання України у сфері стратегічної екологічної оцінки встановлені до виконання такими міжнародними документами, як:

- Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Оргуська конвенція) ратифікована Законом України від 06.07.1999 № 832-XIV;

- Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Протокол про СЕО) ратифікований Законом України від 01.07.2015 № 562-VIII.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку документа державного планування розроблений відповідно до завдань екологічного законодавства України, які спрямовані на регулювання відносин у галузі охорони, використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання і ліквідації негативного впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереження природних ресурсів, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій та природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною.

Відносини у галузі охорони навколишнього природного середовища в Україні регулюються Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища», Законом України «Про атмосферне повітря», Законом України «Про управління відходами», Земельним Кодексом України, Водним Кодексом України, Лісовим Кодексом України, Кодексом України про надра та іншим спеціальним законодавством.

Шляхи реалізації зобов'язань міжнародного та державного рівнів у сфері охорони довкілля при розробці детального плану території передбачають:

- Проведення громадського обговорення у процесі стратегічної екологічної оцінки проекту документа державного планування шляхом оприлюднення проекту Стратегії та звіту про стратегічну екологічну оцінку на офіційному вебсайті замовника з метою одержання та врахування зауважень та пропозицій громадськості (надання письмових зауважень, пропозицій, електронних звернень, проведення громадські слухань тощо). Усі зауваження і пропозиції до проекту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку, одержані протягом встановленого строку, підлягають обов'язковому розгляду замовником. За результатами розгляду замовник враховує одержані

зауваження і пропозиції або мотивовано їх відхиляє. Пропозиції і зауваження, подані після встановленого строку, не розглядаються;

- Про оприлюднення проєкту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку громадськість повідомляє замовник. Повідомлення про оприлюднення детального плану території та звіту про стратегічну екологічну оцінку оприлюднюється у Єдиному реєстрі стратегічної екологічної оцінки(далі – Реєстр) та розміщується на офіційному веб-сайті замовника. Замовник забезпечує розміщення повідомлення та доступ до проєкту документа державного планування і звіту про стратегічну екологічну оцінку протягом усього строку громадського обговорення. Строк громадського обговорення становить 30 днів з дня оприлюднення повідомлення у Реєстрі;

- Консультації з місцевими органами виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища та охорони здоров'я, а саме: з управлінням екології та природних ресурсів та управлінням охорони здоров'я Миколаївської облдержадміністрації (облвійськкадміністрації) шляхом подання документа державного планування, звіту про стратегічну екологічну оцінку та повідомлення про їх оприлюднення до вище зазначених органів через Реєстр. За результатами консультацій замовник готує довідку про консультації, в якій підсумовує отримані зауваження і пропозиції та зазначає, яким чином у документі державного планування та звіті про стратегічну екологічну оцінку враховані зауваження і пропозиції, подані відповідно до цієї статті, а також обґрунтовує обрання саме цього документа державного планування у тому вигляді, в якому він запропонований до затвердження, серед інших виправданих альтернатив, представлених до розгляду. До довідки додаються отримані письмові зауваження і пропозиції. Довідка про консультації є публічною інформацією;

- При розробці звіту зі стратегічної екологічної оцінки врахована пріоритетність вимог екологічної безпеки, в тому числі обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів (ґрунтів, атмосферного повітря, водного середовища, поводження з відходами виробництва та споживання тощо) під час виконання заходів Стратегії.

Більшість розроблених заходів щодо охорони навколишнього природного середовища носить запобіжний характер та попереджає негативний вплив під час виконання заходів Стратегії.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку документа державного планування розроблений відповідно до завдань екологічного законодавства України, які спрямовані на регулювання відносин у галузі охорони, використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання і ліквідації негативного впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереження природних ресурсів, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій та природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною.

Відповідно до статті 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», встановлені такі основні принципи охорони навколишнього природного середовища:

- пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів при здійсненні господарської, управлінської та іншої діяльності;
- гарантування екологічно безпечного середовища для життя і здоров'я людей;
- запобіжний характер заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;
- екологізація матеріального виробництва на основі комплексності рішень у питаннях охорони навколишнього природного середовища, використання та відтворення відновлюваних природних ресурсів, широкого впровадження новітніх технологій;
- збереження просторової та видової різноманітності і цілісності природних об'єктів і комплексів;
- науково обґрунтоване узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства на основі поєднання міждисциплінарних знань екологічних, соціальних, природничих і технічних наук та прогнозування стану навколишнього природного середовища;
- обов'язковість оцінки впливу на довкілля;
- гласність і демократизм при прийнятті рішень, реалізація яких впливає на стан навколишнього природного середовища;
- науково обґрунтоване нормування впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище;
- врахування результатів стратегічної екологічної оцінки.

Проекти господарської та іншої діяльності повинні мати матеріали оцінки її впливу на навколишнє природне середовище і здоров'я людей згідно з ДБН А.2.2-1:2021 «Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС)» або висновки з оцінки впливу на довкілля відповідно до вимог Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Забороняється введення в дію підприємств, споруд та інших об'єктів, на яких не забезпечено в повному обсязі додержання всіх екологічних вимог і виконання заходів, передбачених проектами на будівництво та реконструкцію.

У планованих рішеннях враховуються підходи у сфері поводження з відходами, визначені національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року, затвердженою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820-р.

Відповідно до Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, забезпечується через громадське обговорення.

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ

Згідно з вимогами «Методичні рекомендації зі здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування» затверджених Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.01.2011 № 29, наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, надр, клімату, повітря, води, ландшафту, природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

Для оцінювання значущості впливу на довкілля реалізації документа державного планування проаналізовані показники масштабу просторового та часового впливів, з врахуванням прогнозних змін наслідок цих впливів.

Оцінка ймовірного впливу Стратегії розвитку Миколаївської міської територіальної громади до 2027 року на складові довкілля відповідно до контрольного переліку, наведеного у таблиці 6.1.

Таблиця 6.1. Оцінка ймовірного впливу Стратегії на довкілля громади

Спосіб впливу, наслідки	Критерії впливу			Покращення ситуації
	Негативний вплив			
	Так	Ймовірно	Ні	
Атмосферне повітря та клімат				
Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел, підвищення їх концентрації у атмосфері		*		
Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел (в т.ч. автотранспорт), підвищення їх концентрації у атмосфері		*		
Погіршення якості атмосферного повітря			*	*
Поява джерел неприємних запахів			*	*
Зміни повітряних потоків, вологості, температури, зміна клімату			*	
Клімат/збільшення викидів парникових газів		*		
Повітряний басейн/шумове забруднення		*		
Водні ресурси (поверхневі та підземні води)				
Збільшення абсолютний обсягів водоспоживання		*		
Збільшення рівня водоемності ВРП (Валового регіонального продукту)			*	
Збільшення обсягів скидання стічних вод у поверхневі водні об'єкти		*		
Збільшення обсягів скидання промислових забруднених стічних вод без очищення			*	*

Збільшення обсягів скидання побутових стічних вод		*		
Хімічне забруднення поверхневих вод		*		
Хімічне забруднення підземних вод		*		
Погіршення якості поверхневих вод		*		
Виснаження поверхневих вод, погіршення гідрологічного режиму водотоків (особливо малих та середніх річок) та водойм			*	
Виснаження підземних вод		*		
Виникнення/загострення конфліктів водокористування (проблеми розподілу водних ресурсів для забезпечення потреб населення, промислового та сільськогосподарського виробництва тощо)			*	
Збільшення навантаження на системи водовідведення та водоочищення, погіршення якості очистки стічних вод			*	*
Збільшення ризиків і загроз паводків, підтоплення тощо			*	*
Геологічне середовище та ґрунти, відходи виробництва та споживання				
Втрата/забудова особливо цінних сільськогосподарських угідь		*		
Збільшення частки сільськогосподарських земель			*	
Збільшення в структурі сільгоспугідь частки ріллі			*	
Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового-рослинного шару		*		
Посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів		*		
Зміни в топографії або характеристиках рельєфу		*		
Підтоплення			*	*
Зсуви			*	*
Забруднення ґрунтів			*	*
Збільшення кількості утворюваних ТПВ			*	*
Суттєві зміни у структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель			*	
Збільшення кількості утворення й накопичення промислових відходів I-IV класів небезпеки			*	*
Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами			*	*
Утворення складів пестицидів			*	*
Утворення або накопичення радіоактивних відходів			*	*
Біорізноманіття та рекреаційні зони, історико-культурна спадщина				
Негативний вплив на об'єкти ПЗФ			*	*
Зміна у кількості видів рослин або тварин, їх чисельності або територіальному представництві			*	
Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин			*	*

Будь-який вплив на кількість і якість рекреаційних можливостей			*	*
Знищення зелених насаджень			*	*
Будь-який вплив на об'єкти історико-культурної спадщини			*	
Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'яток природи тощо)			*	
Населення та інфраструктура				
Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території	*			*
Вплив на стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі		*		*
Суттєвий вплив на транспортну систему, зміни в структурі транспортних потоків			*	*
Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень	*			*
Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги			*	*
Поява будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей			*	
Екологічне управління та моніторинг				
Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки			*	*
Погіршення екологічного моніторингу			*	
Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва			*	*
Інше				
Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів			*	
Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу			*	
Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії			*	*
Суттєве порушення якості природного середовища			*	*
Появу можливостей для досягнення короткострокових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому			*	
Впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей (кумулятивний вплив)			*	*

Відповідно, при оцінці впливів на довкілля слід враховувати особливості впливу реалізації оперативних цілей Стратегії на окремі компоненти довкілля (вплив на забруднення повітря, шумове забруднення, забруднення ґрунтів, підземних вод, неприємні запахи, утворення відходів тощо). Слід також зважати на очікувану тривалість впливу. Тож, необхідно ретельно аналізувати характер впливів у максимально широкому спектрі та зважувати на цій основі доцільність прийняття планувальних рішень.

Масштаб просторового впливу Стратегії оцінено як обмежений – вплив на довкілля розповсюджується по території міської громади. Часовий масштаб впливу оцінено як середньостроковий (3-5 років).

У результаті реалізації Стратегії не передбачається збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та погіршення його стану. Можливе навіть покращення якості атмосферного повітря внаслідок реалізації заходів щодо: розвитку електротранспорту («Нове будівництво тролейбусної лінії по пр. Богоявленському від міського автовокзалу до вул. Судковського (Гагаріна) в м. Миколаєві»), будівництва об'їзних шляхів («Нове будівництво дороги в обхід мкр. Балабанівка на ділянці від пр. Богоявленського до вул. Айвазовського у Корабельному районі м. Миколаєва», «Будівництво об'їзного мосту в напрямку м. Одеси через мкр. Матвіївка», «Будівництво об'їзної дороги до морських портів Корабельного району з боку села Галицинівка»), розвитку в місті велосипедного руху («Створення схеми велосипедного руху», «Облаштування велодоріжок в районах міста»), озеленення міста («Інвентаризація зелених насаджень», «Розроблення Концепції розташування та створення зелених зон Миколаєва», «Озеленення територій закладів освіти») та запровадження енергоефективного управління міським господарством («Перехід теплогенеруючих підприємств міста на альтернативні види палива», «Заохочення мешканців міста для встановлення альтернативних джерел енергії», «Облаштування будівель бюджетних закладів міста сонячними електростанціями»).

Стратегія не передбачає створення підприємств, діяльність яких призведе до збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі води, тому реалізація Стратегії не має призвести до погіршення стану водних ресурсів. Водночас Стратегія містить оперативні цілі та заходи («Будівництво нових очисних споруд побутової каналізації та оптимізація системи водовідведення в м. Миколаєві, в тому числі проєктні роботи та експертиза», «Ліквідація несанкціонованих врізок побутової каналізації мешканців приватного сектору у зливову каналізацію в м. Миколаєві», «Реконструкція мереж водовідведення (заміна 33 км самопливних колекторів та 147 км напірних колекторів) в м. Миколаєві», «Відновлення централізованого водопостачання з р. Дніпро (заміна 240 км мереж водопроводу) в м. Миколаєві», «Будівництво та реконструкція вуличних мереж водопостачання», досягнення яких має зменшити антропогенне навантаження на водні екосистеми, призвести до покращення якості поверхневих вод внаслідок очищення стічних вод й до відновлення санітарного й гідрологічного режиму поверхневих водних об'єктів громади.

Місто характеризується високим рівнем утворення й накопичення значних обсягів промислових й побутових відходів. Реалізація заходів «Забезпечення

збору, вивезення та оброблення відходів та сміття, (у тому числі будівельних відходів та відходів від руйнувань) з територій районів міста», «Рекультивация існуючого полігону», «Запровадження роздільного збирання та сортування відходів у пілотному районі», «Підтримка розроблення місцевого Плану управління побутовими відходами (МПУВ) для Миколаєва», «Зміцнення потенціалу ОМС та Комунальних компаній, що надають послугу з управління побутовими відходами у м. Миколаєві» сприятиме зменшенню шкідливого впливу на навколишнє середовище. Сортування допомагає зменшити кількість відходів, які знаходяться на сміттєзвалищі, завдяки їх подальшій утилізації. Утилізація відходів сприятиме зменшенню площі сміттєзвалищ, уникненню забруднення навколишнього середовища, а також економії природних ресурсів шляхом використання вторсировини.

Внаслідок реалізації Стратегії не передбачається змін у топографії або в характеристиках рельєфу та появи таких загроз, як зсуви, провали землі, підтоплення та інші подібні загрози. Реалізація заходів «Ліквідація наслідків підтоплення мікрорайонів міста» та «Будівництво берегоукріплювальних споруд» передбачає захист територій міста від підтоплення та негативного впливу екзогенних геологічних процесів.

Зменшенню вітрової та водної ерозії ґрунтів має сприяти реалізація оперативної цілі «Екологічна безпека», а саме озеленення міста (захід «Розроблення Концепції комплексного озеленення міста Миколаєва»).

У Стратегії не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на біорізноманіття. Натомість реалізація оперативної цілі «Розбудова сучасних громадських просторів», в тому числі облаштування пляжів та реконструкція скверів, парків (заходи щодо «Реконструкція, капільний ремонт, скверів, парків пам'яток садово-паркового мистецтва», «Створення комплексного місця відпочинку на території півострову Аляуди (благоустрій території)», «Облаштування парку біля заводу «Зоря», «Реконструкція та капітальний ремонт об'єктів зеленого господарства, віднесених до територій рекреаційного призначення у місті Миколаєві», «Створення доступного громадського простору берегової території в мікрорайоні Варварівка», «Підтримка та розвиток Миколаївського зоопарку й культурно-ігрового комплексу «Дитяче містечко «Казка») має сприяти зростанню кількості та якості рекреаційних можливостей і покращенню естетичних показників зон відпочинку. Підтримка та розвиток зоопарку має на меті забезпечення утримання, розвитку та модернізації інфраструктури зоопарку, збереження і відтворення в штучних умовах тварин, у першу чергу зникаючих, рідкісних, занесених до Червоної книги України та міжнародних Червоних списків.

Завдання «Охорона, збереження, примноження та використання об'єктів культурної спадщини» спрямоване на «Музеєфікацію унікальних пам'яток археології включно з об'єктами, що висвітлюють історію російсько-української війни», «Проведення археологічних розкопок, досліджень з метою виявлення об'єктів культурної спадщини та підготовка на них первинної облікової документації для внесення до Переліку пам'яток» тощо.

Стратегія не передбачає появи нових ризиків для здоров'я населення громади. До того ж реалізація оперативної цілі «Здорове життя для всіх» черех

реалізацію завдань «Надання якісних медичних послуг» й «Забезпечення соціального захисту вразливих категорій населення» має сприяти покращенню здоров'я містян.

Уникненню будь-яких конфліктів між цілями Стратегії та цілями громади має сприяти реалізація цілі «Відкрита влада».

Стратегія не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки, натомість передбачає покращення поведінки з відходами та підвищення енергоефективності управління міським господарством. Стратегія передбачає створення системи моніторингу. Моніторинг базуватиметься на аналізі досягнення запланованих результатів з використанням визначених показників (індикаторів), серед яких є й екологічні індикатори.

Ймовірність того, що реалізація Стратегії приведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі собою будуть незначними, але в сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

Таким чином, значущість впливів та загальних змін в навколишньому природному середовищі оцінюється як допустима, тобто прогностні зміни в довкіллі не перевищують природну звичайну мінливість, впливають на окремі компоненти довкілля лише на локальній території.

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

З метою запобігання, уникнення, зменшення (пом'якшення), усунення, обмеження впливу на довкілля можливих негативних чинників під час реалізації ДДП передбачається вживати наступні попереджувальні заходи, а саме:

У сфері охорони геологічного середовища та ґрунтів передбачається:

- дотримання вимог Кодексу України про надра щодо регулювання гірничих відносин з метою забезпечення раціонального, комплексного використання надр для задоволення потреб у мінеральній сировині та інших потреб суспільного виробництва, охорони надр, гарантування при користуванні надрами безпеки людей, майна та навколишнього природного середовища, а також охорона прав і законних інтересів підприємств, установ, організацій та громадян;

- реалізація місцевих програм розвитку мінерально-сировинної бази, раціонального використання та охорони надр;

- здійснення контролю за використанням та охороною надр;

- обмеження діяльності підприємств, установ, організацій і громадян у випадках і в порядку, передбачених Кодексом України про надра;

- розв'язання інших питань у сфері регулювання гірничих відносин у межах своєї компетенції;

- забезпечення реалізації державної політики щодо використання та охорони земель, в тому числі вимог Закону України «Про охорону земель», Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель», Земельного кодексу України, ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» тощо;

- погодження загальнодержавних програм використання та охорони земель, участь у їх реалізації на відповідній території;

- затвердження та участь у реалізації регіональних програм використання земель, підвищення родючості ґрунтів, охорони земель;

- координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів;

- організація землеустрою;

- розпорядження землями, що знаходяться у спільній власності територіальної громади міста та вирішення земельних спорів;

- забезпечення утримання та ремонт доріг та тротуарів з використанням сучасних методів та технологій;

- проведення науково-технічних досліджень з вивчення наявності й розвитку екзогенно-геологічних процесів в межах територій міста, розроблення та запровадження комплексу гідротехнічних заходів з інженерної підготовки та захисту територій: берегоукріплення, протизсувні заходи та благоустрій пляжів; регулювання річища річок та струмків, благоустрій наявних ставків і відновлення Жовтневого водосховища, ліквідацію заболоченостей; захист від підтоплення; протиерозійні заходи; протипросадні і протикарстові заходи; рекультивация порушених територій;

- дотримання вимог статті 48 Закону України «Про охорону земель», згідно якої при здійсненні містобудівної діяльності необхідно передбачати заходи

щодо: максимального збереження площі земельних ділянок з ґрунтовим і рослинним покривом; зняття та складування у визначених місцях родючого шару ґрунту з наступним використанням його для поліпшення малопродуктивних угідь, рекультивації земель та благоустрою населених пунктів і промислових зон; недопущення порушення гідрологічного режиму земельних ділянок; дотримання екологічних вимог, установлених законодавством України, при проєктуванні, розміщенні та будівництві об'єктів;

- дотримання вимог пункту 12.2 ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій», згідно якого вертикальне планування території слід виконувати з урахуванням таких основних вимог: збереження існуючого ландшафту; збереження ґрунтів і деревних насаджень; відведення поверхневих вод зі швидкостями, які виключають ерозію ґрунтів; мінімального обсягу земляних робіт;

- сприяння розвитку (трансформації) індустріальних парків на основі моделі еко-індустріального парку відповідно до цілей Стратегії розвитку індустріальних парків на 2023-20230 роки;

- відповідно до вимог статті 11 Закону України «Про будівельні норми» застосування будівельних норм або їх окремих положень є обов'язковим для всіх суб'єктів містобудування.

У сфері поводження з відходами виробництва та споживання передбачається:

- дотримання правових, організаційних, економічних засад діяльності щодо запобігання утворенню, зменшення обсягів утворення відходів, зниження негативних наслідків від діяльності з управління відходами, сприяння підготовці відходів до повторного використання, рециклінгу і відновленню з метою запобігання їх негативному впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище, що визначені Законом України «Про управління відходами»;

- заохочення та підтримка сталого виробництва і споживання продукції;

- запобігання утворенню та зменшення обсягів утворення відходів;

- заохочення проєктування, виробництва та використання ресурсоефективної та більш довговічної продукції, у тому числі подовження строку її використання, а також продукції, придатної до ремонту, повторного використання та модернізації;

- виділення з відходів сировини, яка може бути використана повторно;

- визначення продукції, яка є основним джерелом засмічення навколишнього природного середовища, та вжиття відповідних заходів для запобігання та зменшення утворення відходів такої продукції;

- проведення інформаційних кампаній для підвищення обізнаності громадськості з питань запобігання утворенню відходів та забрудненню навколишнього природного середовища;

- створення органами місцевого самоврядування відповідно до компетенції та забезпечення діяльності пунктів приймання відходів продукції для ремонту та підготовки їх до повторного використання;

- організація та сприяння створенню спеціалізованих підприємств усіх форм власності для збирання, оброблення, утилізації та видалення відходів, а також

для виготовлення, монтажу та сервісного обслуговування відповідного устаткування;

- забезпечення підготовки відходів до повторного використання, рециклінгу та інших операцій з відновлення відходів шляхом створення та діяльності об'єктів оброблення відходів, запровадження економічних інструментів та встановлення цільових показників із збирання, підготовки відходів до повторного використання, рециклінгу або інших операцій з відновлення відходів, а також інших заходів;

- забезпечення роздільного збирання відходів (папір і картон, пластик, скло, метал) у населеному пункті для вдосконалення підготовки відходів до повторного використання, забезпечення високоякісного рециклінгу та інших операцій з відновлення. Відходи підлягають роздільному збиранню та не повинні змішуватися з іншими відходами або матеріалами, що мають різні властивості.

- створення умов для забезпечення роздільного збирання біовідходів, текстилю, небезпечних відходів у складі побутових та інших видів відходів, що підлягають роздільному збиранню;

- забезпечення повного збирання, належного зберігання та недопущення знищення і псування відходів, для утилізації яких в Україні існує відповідна технологія, що відповідає вимогам екологічної безпеки;

- виявлення та облік відходів, власник яких не встановлений відповідно до вимог статті 12 Закону України «Про управління відходами»;

- забезпечення ліквідації несанкціонованих і неконтрольованих звалищ відходів самостійно або за рішенням уповноважених на це органів;

- забезпечення управління побутовими відходами згідно з правилами благоустрою населеного пункту, регіональними та місцевими планами управління відходами;

- забезпечення кожному утворювачу побутових відходів надання послуг з управління побутовими відходами;

- здійснення органами місцевого самоврядування організації роздільного збирання побутових відходів згідно з методикою роздільного збирання побутових відходів, яка затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства;

- забезпечення збирання великогабаритних, ремонтних, небезпечних відходів, відходів зелених насаджень окремо від інших побутових відходів;

- обладнання контейнерними майданчиками для роздільного збирання побутових відходів, урнами для збирання побутових відходів житлових масивів і внутрішньо дворових територій, доріг загального користування, зупинок громадського транспорту та інших об'єктів благоустрою населеного пункту, а також місця проведення масових заходів;

- розроблення та затвердження Місцевого плану управління відходами для Миколаївської міської територіальної громади протягом одного року з дня набрання чинності регіональним планом управління відходами у Миколаївській області;

- зменшення шкідливого впливу побутових відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людини;

- забезпечення централізованим планово-регулярним санітарним очищенням усіх районів міста;
- зменшення обсягів захоронення побутових відходів;
- контроль за діючим полігоном твердих побутових відходів з метою запобігання його шкідливого впливу на довкілля та здоров'я людини;
- розроблення проекту рекультивації полігона твердих побутових відходів та його затвердження відповідно вимог чинного законодавства України;
- рекультивація існуючого полігону;
- проектування нового полігона твердих побутових відходів. Об'єкти оброблення відходів проектується, споруджуються та експлуатуються відповідно до вимог цього Закону, законодавства у сфері містобудування та у випадках, передбачених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля», підлягають оцінці впливу на довкілля. Правила технічної експлуатації об'єктів оброблення відходів затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища;
- будівництво нового полігону твердих побутових відходів;
- будівництво заводу з механіко-біологічного оброблення змішаних побутових відходів;
- будівництво заводу з компостування відходів, що біологічно розкладаються;
- забезпечення безперебійного виконання робіт із санітарного очищення міста (збирання та вивезення побутових відходів);
- збирання та оброблення будівельних відходів від руйнувань для невідкладного очищення території;
- ліквідація стихійних сміттєзвалищ в місті;
- запровадження роздільного збирання та сортування відходів у пілотному районі;
- будівництво сортувальної лінії для роздільного збирання ресурсоцінних компонентів побутових відходів;
- підтримка розроблення місцевого Плану управління побутовими відходами (МПУВ) для Миколаєва;
- зміцнення потенціалу ОМС та Комунальних компаній, що надають послугу з управління побутовими відходами у м.Миколаєві;
- зміцнення системи збирання та вивезення побутових відходів у м.Миколаєві (оновлення контейнерного парку, сміттєвозів, ремонтних цехів КП).

у сфері охорони водного середовища:

- дотримання вимог Водного кодексу України щодо додержання особливих правил користування водними ресурсами, раціонального їх використання та екологічно спрямованого захисту;
- здійснення заходів щодо раціонального використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів;
- контроль за використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів;

- встановлення правил загального користування водними об'єктами в порядку, визначеному Водного кодексу України;
- обмеження, тимчасова заборона (зупинення) діяльності підприємств та інших об'єктів в разі порушення ними вимог водного законодавства в межах своєї компетенції;
- організація роботи, пов'язаної з ліквідацією наслідків аварій та стихійного лиха, погіршенням якості вод або їх шкідливою дією, залучення у встановленому порядку до цієї роботи підприємств, установ і організацій;
- організація інформування населення про стан водних об'єктів, а також про надзвичайні екологічні ситуації, які можуть негативно вплинути на здоров'я людей, та про заходи, що вживаються для поліпшення стану вод;
- розроблення та впровадження заходів із збереження малих річок та/або джерел;
- розчищення русел річок, підтримання необхідного санітарного стану річок;
- упорядкування водоохоронних зон і прибережних смуг;
- поліпшення якості забезпечення водними ресурсами населення й галузей економіки, включаючи будівництво (реконструкцію) та підвищення екологічної надійності водосховищ, каналів, водоводів, систем водозабезпечення;
- забезпечення екологічно безпечного функціонування водосховищ, каналів, водоводів та інших штучно створених водних об'єктів;
- зменшення обсягів забруднень з точкових з та дифузних джерел;
- запобігання забрудненню підземних вод;
- запобігання виникненню надзвичайних ситуацій на водних об'єктах, удосконалення способів ліквідації їх наслідків;
- заохочення раціональному та екологічно безпечному використанню водних ресурсів, підвищенню технологічного рівня водокористування, впровадження маловодних і безводних технологій (повторне використання стічних вод, удосконалення замкнутих (безстічних) систем виробничого водопостачання тощо);
- виконання заходів з берегоукріплення, будівництва протиерозійних гідротехнічних споруд, захисних дамб тощо;
- проведення моніторингу стану гідротехнічних споруд на річках;
- придбання насосного й технологічного обладнання;
- виконання заходів по відведенню поверхневих вод у зонах підтоплення, проведення меліоративних робіт;
- організація систем централізованого відведення поверхневого стоку з урахуванням будівництва сучасних, ефективних очисних споруд та організованим скидом, відповідно до вимог статті 70 Водного Кодексу України;
- розроблення спеціалізованого проєкту щодо будівництва дощової каналізації м. Миколаєва з враховуванням планувальних рішень генерального плану;
- розширення, доповнення та реконструкція наявної дощової мережі;
- будівництво нових очисних споруд зливової каналізації та оптимізація системи водовідведення;

- виконання робіт з відключення наявних несанкціонованих врізок побутової та промислової каналізації до зливових мереж;
- нарощування пропускної спроможності системи водовідведення, забезпечення резерву продуктивності міської каналізації для нового житлового будівництва, каналізування садибної забудови;
- реконструкція й модернізація діючих очисних споруд, напірних трубопроводів, самопливних колекторів, насосних станцій каналізації, глибоководного випуску тощо на території Миколаївської міської територіальної громади;
- розширення та реконструкція каналізаційних очисних споруд;
- розроблення проєкту будівництва комплексу сушки осаду на очисних спорудах каналізації м. Миколаєва;
- модернізація системи каналізації перекладкою амортизованих колекторів і мережі з використанням сучасних матеріалів з антикорозійною та абразивною стійкістю, реконструкцією насосних станцій, дублюванням напірних колекторів, прокладкою самопливних колекторів.
- удосконалення технології очищення стічних вод, підвищення ефективності головних стадій її очищення та знезараження;
- будівництво мереж, насосних станцій і напірних колекторів у районах нової та не каналізованої забудови з метою повного охоплення міста централізованою каналізаційною мережею;
- організація заходів щодо вивчення можливостей застосування інших методів знезараження очищених стічних вод замість хлорування;
- модернізація виробничої бази, удосконалення правових і економічних основ функціонування водопровідно-каналізаційного господарства;
- забезпечення прокладання мереж централізованого водопостачання та водовідведення до житлових будинків, які не мають доступу для підключення до міських мереж, для подальшого підключення власниками житлових будинків до систем водозабезпечення та каналізації;
- забезпечення ремонту наявних дворових вбиралень, де немає можливості підключення до центральної системи водовідведення;
- впровадження новітніх, водозберігаючих, енергозберігаючих, комплексних технологій очищення забруднених вод, у першу чергу у комунальному господарстві;
- забезпечення відновлення резервних джерел водопостачання міста;
- розроблення проєкту «Очищення Жовтневого водосховища від замулення» та виконання робіт по його розчищенню та реконструкції;
- забезпечення раціонального використання питної води;
- відновлення водопостачання міста водою питної якості;
- технічне переоснащення та інтенсифікація роботи усіх елементів централізованої системи водопостачання (реконструкція водоочисних споруд, водопровідних вузлів, водогону, дюкера через р. Інгул, підвищувальних насосних станцій, зонування системи водопостачання з максимальним використанням рельєфу з метою енергозбереження);

- будівництво водопровідних мереж та насосних станцій у районах нової забудови та забудови без централізованого водопостачання з метою охоплення центральним водопроводом усіх частин міста;

- забезпечення надійного санітарного контролю за якістю поверхневих та підземних питних вод;

- удосконалення технології очищення води, підвищення ефективності головних стадій її очищення з відпрацюванням оптимальних режимів коагуляції і фільтрації, розробкою процесу ефективного і надійного знезаражування води, використанням сучасних реагентів, перехід на багатоступеневу схему очищення води;

- проведення інвентаризації наявних джерел водопостачання та моніторингу стану водних об'єктів, вода яких використовується для питного водопостачання;

- пошук альтернативних джерел питного водопостачання;

- створення сучасної автоматизованої системи управління водогосподарським комплексом;

- розроблення та запровадження комплексу заходів направлених на зменшення собівартості подачі та реалізації води;

- модернізація виробничої бази та удосконалення економічних та правових засад функціонування водопровідно-каналізаційного господарства;

- ліквідація наслідків підтоплення мікрорайонів міста;

- будівництво берегоукріплювальних споруд.

у сфері охорони атмосферного повітря:

- дотримання правових, організаційних основ та екологічних вимог в галузі охорони атмосферного повітря Закону України «Про охорону атмосферного повітря», що спрямований на збереження та відновлення природного стану атмосферного повітря, створення сприятливих умов для життєдіяльності, забезпечення екологічної безпеки та запобігання шкідливому впливу атмосферного повітря на здоров'я людей та навколишнє природне середовище;

- забезпечення здійснення організаційно-господарських, технічних та інших заходів щодо забезпечення виконання вимог, передбачених стандартами та нормативами екологічної безпеки у галузі охорони атмосферного повітря, дозволами на викиди забруднюючих речовин тощо;

- вживання заходів щодо зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин і впливу фізичних факторів;

- здійснення контролю за обсягом і складом забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря, і рівнями фізичного впливу та вести їх постійний облік;

- регулювання діяльності, що впливає на погоду і клімат відповідно до положень статті 16 Закону України «Про охорону атмосферного повітря»;

- раціональне планування та забудова населених пунктів з дотриманням нормативно визначеної відстані до транспортних шляхів;

- виведення з густонаселених житлових кварталів за межі міста транспортних підприємств, вантажного транзитного автомобільного транспорту;

- запровадження обмеження в'їзду автомобільного транспорту та інших транспортних засобів та установок у сельбищні, курортні, лікувально-оздоровчі, рекреаційні та природно-заповідні зони, місця масового відпочинку та туризму;
- розвиток мережі міського електротранспорту;
- створення схеми велосипедного руху;
- поліпшення стану утримання транспортних шляхів і вуличного покриття;
- впровадження у місті автоматизованих систем регулювання дорожнього руху;
- заохочення освоєння відновлюваних джерел енергії, в тому числі сонячної енергетики, біоенергетики;
- заохочення мешканців міста для встановлення альтернативних джерел енергії (часткова компенсація витрат на впровадження заходів для ОСББ та мешканців приватного сектору);
- перехід теплогенеруючих підприємств міста на альтернативні види палива;
- облаштування будівель бюджетних закладів міста сонячними електростанціями;
- не допускання спалювання промислових та побутових відходів, в тому числі опалого листя, які є джерелами забруднення атмосферного повітря забруднюючими речовинами та речовинами з неприємним запахом або іншого шкідливого впливу, на території підприємств, установ, організацій і населених пунктів, за винятком випадків, коли це здійснюється з використанням спеціальних установок при додержанні вимог, встановлених законодавством про охорону атмосферного повітря;
- сприяння розвитку (трансформації) індустріальних парків на основі моделі еко-індустріального парку відповідно до цілей Стратегії розвитку індустріальних парків на 2023-20230 роки.

у сфері попередження змін клімату:

- регулювання діяльності, що впливає на погоду і клімат згідно з вимогами статті 16 Закону України «Про охорону атмосферного повітря»;
- впровадження практичних заходів та проєктів, що спрямовані на вирішення завдань кліматичної адаптації згідно з розпорядженнями Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 № 932-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року» та від 06.12.2016 № 878-р «Про затвердження плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року»;
- впровадження чистих ресурсозаощаджувальних технологій;
- впровадження заходів щодо скорочення викидів парникових газів;
- адаптація до зміни клімату, підвищення опірності та зниження ризиків, пов'язаних із зміною клімату;
- заохочення освоєння відновлюваних джерел енергії, в тому числі сонячної енергетики, біоенергетики;
- сприяння залученню інвестицій в термомодернізацію житлових будівель;
- розвиток мережі міського електротранспорту;
- створення схеми велосипедного руху та облаштування велодоріжок в районах міста;

- збільшення частки використання енергоефективного обладнання та матеріалів у будівлях бюджетних установ;
- підвищення рівня обізнаності споживачів енергії з питань енергетичної ефективності, формування енергоефективної поведінки кінцевих споживачів щодо ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів;
- озеленення територій закладів освіти;
- інвентаризація зелених насаджень;
- розроблення Концепції розташування та створення зелених зон Миколаєва.

у сфері відвернення та зниження шуму й вібрації:

- утримання в належному стані залізничних і трамвайних колій, автомобільних шляхів, вуличного покриття;
- розміщення підприємств, транспортних магістралей, аеродромів та інших об'єктів з джерелами шуму під час планування і забудови населених пунктів відповідно до встановлених законодавством санітарно-гігієнічних вимог, будівельних норм та карт шуму;
- запровадження раціональних схем і режимів руху транспорту та інших пересувних засобів і установок у межах населених пунктів;
- раціональне планування та забудова населених пунктів з дотриманням нормативно визначеної відстані до транспортних шляхів;
- виведення з густонаселених житлових кварталів за межі міста транспортних підприємств, вантажного транзитного автомобільного транспорту;
- запровадження обмеження в'їзду автомобільного транспорту та інших транспортних засобів та установок у сельбищні, курортні, лікувально-оздоровчі, рекреаційні та природно-заповідні зони, місця масового відпочинку та туризму;
- забезпечення розміщенням будівель і споруд на безпечних відстанях від зовнішніх джерел вібрації техногенного характеру за межами санітарно-захисних зон;
- обмеження вібраційного впливу на наявні будівлі і споруди при будівництві об'єктів в умовах щільної забудови;
- сприяння розвитку (трансформації) індустріальних парків на основі моделі еко-індустріального парку відповідно до цілей Стратегії розвитку індустріальних парків на 2023-20230 роки;
- забезпечення систематичного контролю відповідності рівнів фактичного акустичного та вібраційного впливу допустимим межам.

у сфері збереження й захисту об'єктів природно-заповідного фонду та біорізноманіття:

- збільшення площі природно-заповідного фонду міста шляхом створення нових територій та об'єктів, впорядкування території наявних територій та об'єктів природно-заповідного фонду, в тому числі винесення в натуру (на місцевості) їх меж, розвиток екомережі – як результат збереження природної спадщини, удосконалення розподілу земельного фонду, зменшення антропогенного навантаження;

- інвентаризація перспективних територій та об'єктів природно-заповідного фонду Миколаївської міської територіальної громади;
- розроблення землепорядної документації зі встановлення меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду;
- розроблення проєктів створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду;
- збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, в тому числі забезпечення врахування наявності рідкісних та зникаючих видів флори та фауни, занесених до Червоної книги України при плануванні господарської діяльності і відведенні земель, здійснення заходів щодо моніторингу, охорони та збереження популяцій рідкісних та зникаючих видів;
- виготовлення охоронних, інформаційних знаків, аншлаків для територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення;
- встановлення заборон і обмежень на провадження господарської діяльності, інших втручань у природне середовище і ландшафти в межах території Смарагдової мережі, якщо така діяльність може мати негативний вплив на ці території;
- сприяння освіти та просвіті щодо цінності територій Смарагдової мережі, природних оселищ та видів фауни і флори;
- врахування цілей збереження територій Смарагдової мережі, досягнення сприятливого статусу збереження природного оселища та сприятливого статусу збереження виду при розробленні нормативно-правових актів та прийнятті рішень органами влади та органами місцевого самоврядування;
- здійснення інших заходів, спрямованих на збереження природних оселищ та видів фауни і флори;
- збільшення площі озеленення міста (територій загального користування);
- розроблення Концепції розташування та створення зелених зон Миколаєва;
- забезпечення максимального збереження наявних зелених насаджень та догляду за ними;
- забезпечення дотримання вимог розділу 7 Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України, що затверджені наказом Міністерство будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 № 105 під час проведення робіт на земельних ділянках, на якій залишились зелені насадження;
- здійснення видалення дерев, кущів, газонів (за потреби) згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 01.09.2006 № 1045 «Про затвердження Порядку видалення дерев, кущів, газонів і квітників у населених пунктах» на підставі документів визначених ст. 35-37 Закону України «Про регулювання містобудівної документації» та за погодженням з управлінням ЖКГ Миколаївської міської ради;
- забезпечення здійснення компенсаційного озеленення на заміну знищених або пошкоджених внаслідок провадження планованої діяльності зелених насаджень (деревна, чагарникова, квіткова та трав'яна рослинність природного і штучного походження на визначеній території населеного пункту) згідно з

вимогами Закону України «Про зелені насадження міст та інших населених пунктів»;

- реконструкція та капітальний ремонт об'єктів зеленого господарства, віднесених до територій рекреаційного призначення у місті Миколаєві;
- реконструкція, капітальний ремонт, скверів, парків пам'яток садово-паркового мистецтва;
- озеленення територій закладів освіти;
- створення комплексного місця відпочинку на території півострову Аляуди (благоустрій території);
- облаштування парку біля заводу «Зоря»;
- створення доступного громадського простору берегової території в мікрорайоні Варварівка;
- підвищення екологічної культури та свідомості населення – як результат підвищення рівня суспільної екологічної свідомості.

у сфері захисту об'єктів історико-культурної спадщини:

- дотримання вимог Закону України «Про охорону культурної спадщини»;
- збереження та актуалізація об'єктів культурної спадщини міста;
- модернізація і реконструкція об'єктів культурної спадщини, відновлення пам'ятників архітектури, культури, історії України;
- забезпечення захисту об'єктів культурної спадщини від загрози знищення, руйнування або пошкодження;
- забезпечення дотримання вимог щодо комплексної охоронної зони пам'яток історичного центру міста;
- охорона природного та переважно природного середовища, збереження і відтворення цінних природних і пейзажних якостей пов'язаного з пам'ятками та історичним центром міста ландшафту;
- збереження традиційного характеру середовища, охорона і раціональне використання розташованих в його межах пам'яток і об'єктів культурної спадщини, збереження містоформуючої ролі об'єктів культурної спадщини;
- підтримка у належному стані природно-рекреаційних ресурсів;
- адвокація створення музею воєнної техніки на базі ракетного крейсера «Україна»;
- створення культурно-інформаційного центру для забезпечення координації роботи.

у сфері захисту соціального середовища та здоров'я людей:

- раціональне забезпечення всебічних потреб населення у різних видах послуг, які реалізуються в установах та організаціях громадського обслуговування;
- збільшення площі озеленення міста (територій загального користування);
- збільшення площі природно-заповідного фонду міста шляхом створення нових територій та об'єктів, впорядкування території наявних територій та об'єктів природно-заповідного фонду;
- забезпечення систематичного контролю відповідності рівнів фактичного акустичного та вібраційного впливу допустимим медам;

- раціональне планування та забудова населених пунктів з дотриманням нормативно визначеної відстані до транспортних шляхів;
- підвищення ефективності управління транспортною системою міста;
- виведення з густонаселених житлових кварталів за межі міста транспортних підприємств, вантажного транзитного автомобільного транспорту;
- впровадження чистих ресурсозаощаджувальних технологій;
- здійснення контролю за обсягом і складом забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря, і рівнями фізичного впливу та вести їх постійний облік;
- забезпечення здійснення організаційно-господарських, технічних та інших заходів щодо забезпечення виконання вимог, передбачених стандартами та нормативами екологічної безпеки у галузі охорони атмосферного повітря;
- забезпечення цивільного захисту населення;
- забезпечення екологічної безпеки у місті та зниження негативного впливу на довкілля;
- гармонійний розвиток міста з урахуванням інтересів громади, бізнесу та влади;
- зменшення впливу на довкілля промисловості;
- сприяння розвитку (трансформації) індустріальних парків на основі моделі еко-індустріального парку відповідно до цілей Стратегії розвитку індустріальних парків на 2023-20230 роки;
- створення сучасного лікувально-діагностичного комплексу в м. Миколаєві, дитячого діагностичного комплексу, перинатального центру II рівня, реабілітаційного центру, водно-оздоровчого комплексу, амбулаторії загальної практики сімейної медицини;
- реконструкція, капітальний ремонт та оновлення матеріально-технічної бази лікувальних закладів м. Миколаєва;
- реконструкція локальних інформаційних мереж лікувальних закладів м. Миколаєва;

8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ (НЕДОСТАТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ТАКОЇ ОЦІНКИ)

Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися

Стратегія розвитку Миколаївської міської територіальної громади до 2027 року розроблена на середньостроковий період і є плановим документом реалізації стратегії розвитку міста Миколаєва до 2027 року.

Нова редакція Стратегії спрямована на знаходження оптимального балансу між усіма сферами життєдіяльності міста Миколаєва.

У Стратегії визначені пріоритети розвитку міста, в тому числі: сталий розвиток – баланс економічної, соціальної та екологічної складових; дотримання високих екологічних стандартів, створення безпечного середовища для населення та комфортної громади. Ці пріоритети, зокрема, спрямовані на перетворення Миколаєва на екологічно чисте та зелене місто.

Таблиця 8.1. Альтернативи, що розглядалися, та обґрунтування обраної альтернативи

№	Альтернатива	Ключові складові альтернативи	Ключові переваги та недоліки	Обрана альтернатива та її обґрунтування
1.	Нульова альтернатива при не затвердженні Стратегії	Продовження існуючої ситуації у громаді	<p><u>Переваги</u> Вигідне фізико-географічне положення громади</p> <p><u>Недоліки</u> Погіршення наявних екологічних проблем громади (застарілі мережі централізованої каналізації, неефективна робота каналізаційних очисних споруд, відсутність очисних споруд дощової каналізації, відсутність централізованого питного водопостачання у місті, сезонні підтоплення територій, зсуви, недостатня кількість зелених насаджень, недосконала система поводження з ТПВ, відсутність сортування ТПВ, переповнення міського полігону ТПВ, відсутність об'їзних шляхів та значний обсяг вантажного автотранспорту у місті тощо), що поглиблюють екологічну кризу та створюють несприятливі умови для життя мешканців громади. Зберігається високе антропогенне навантаження на природне середовище, що також ставить під загрозу забезпечення економічного зростання, розвиток туристично-рекреаційної сфери та покращення демографічних показників.</p>	Рекомендується обрати альтернативу 3 оскільки вона матиме позитивний вплив на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, ситуацію з відходами, біорізноманіття, природно-заповідний фонд, рекреаційні зони та культурну спадщину. Альтернатива враховує принцип екологічної збалансованості і в цілому орієнтована на зменшення негативного впливу на довкілля, досягнення екологічної безпеки

№	Альтернатива	Ключові складові альтернативи	Ключові переваги та недоліки	Обрана альтернатива та її обґрунтування
			Обмежені кошти на відновлення пошкоджених або зруйнованих об'єктів, модернізацію об'єктів інфраструктури, благоустрій, покращення умов надання послуг у різних сферах.	
2.	Сформована стратегія розвитку громади	Нове житлове будівництво; Створення нових можливостей для інвестицій та працевлаштування; Зміни у транспортній системі; Відновлення й модернізація інфраструктури, в тому числі ЖКГ, та створення умов для безпечного та комфортного проживання мешканці громади; Реалізація масштабних розвиткових проєктів на території громади тощо	<p><u>Переваги</u> Розробляється та впроваджується в життя сучасна концепція місто планування і містобудівна документація; Безпечне місто та дороги; Екологічна безпека; Захист території від підтоплення та екзогенних геологічних процесів; Розбудова сучасних громадських просторів; Забезпечення житлом; Створення нових робочих місць; Розвиток судноплавства та прибережної інфраструктури; Покращення транспортного руху; Створення індустріального парку «Миколаїв»; Впровадження «зелених технологій»</p> <p><u>Недоліки</u> Порушення існуючої соціальної/економічної діяльності під час будівництва; Збільшення обсягу утворення побутових й промислових відходів, обсягу викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря, збільшення антропогенного впливу на водне середовище, ґрунти, пошкодження та вирубка зелених насаджень міста</p>	
3.	Сформована стратегія розвитку громади з урахуванням проведеної стратегічної екологічної оцінки її цілей, завдань, заходів, проєктів	Подібна до альтернативи 2 за багатьма проєктними рішеннями, але передбачає під час реалізації заходів/проєктів застосування представлених у Звіті SEO заходів щодо попередження, пом'якшення, мінімізації, ліквідації негативних впливів на довкілля та здоров'я людей	<p><u>Переваги</u> (додаткові до альтернативи 2) Забезпечення реалізації державної екологічної політики щодо використання та охорони земель, поводження з відходами виробництва та споживання, захисту атмосферного повітря, водного середовища, біорізноманіття, ПЗФ, здоров'я населення, в тому числі вимог Законів України «Про охорону земель», «Про державний контроль за використанням та охороною земель», «Про управління відходами», «Про охорону атмосферного повітря», «Про охорону культурної спадщини», «Про природно-заповідний фонд України», Водного та Земельного кодексів України та іншим чинним</p>	

№	Альтернатива	Ключові складові альтернативи	Ключові переваги та недоліки	Обрана альтернатива та її обґрунтування
			нормативним документам (закони, постанови, програми, плани, стратегії, стандарти та нормативи). <u>Недоліки</u> (додаткові до альтернативи 2) Необхідність виділення додаткових коштів та часу на здійснення стратегічної екологічної документації відповідно до вимог статті 2 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» та оцінки впливу на довкілля планованої діяльності та об'єктів, що входять до переліку статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»	

Песимістичний сценарій розвитку Миколаївської міської територіальної громади у контексті стратегічної екологічної оцінки може бути розглянутий як «нульова альтернатива», за яким Стратегія не затверджується та більшість зовнішніх загроз і багато внутрішніх проблем з високою ймовірністю погіршать теперішню екологічну ситуацію. Песимістичний сценарій пов'язаний із досить ймовірним збереженням, «консервацією» нинішнього стану виробництва, житлово-комунального господарства, стану довкілля, здоров'я людей та умов їх життя. Цей варіант виходить з того, що зміни у громаді практично не відбуватимуться і продовжуватиметься повільний процес структурних трансформацій.

При цьому сценарії розвитку пріоритет у розвитку економіки буде надаватися виробництвам, які не потребують значних капіталовкладень в організацію та підготовку виробництва або мають швидку економічну віддачу. Передусім це стосується низько- чи середньотехнологічних, не наукомістких галузей перероблення сільськогосподарської сировини, харчової промисловості, промисловості будівельних матеріалів тощо. При цьому якісні показники розвитку виробництва будуть залишатись малорухомими. А це вкрай стримує процеси інноваційного розвитку економіки міста та підвищує рівень екологічного навантаження на довкілля. Значні обсяги накопичених відходів та відсутність ефективної системи поводження з ТПВ, поглиблюють екологічну кризу та створюють несприятливі умови для життя мешканців громади. Зберігається високе антропогенне навантаження на природне середовище, що також ставить під загрозу забезпечення економічного зростання, розвиток туристично-рекреаційної сфери та покращення демографічних показників. Негативні наслідки загрозливого характеру очікуються від посилення зміни клімату, що може спричинити надзвичайні ситуації природного характеру. Культурна складова розвитку залишиться вразливою через невідповідність матеріально-технічної бази установ культури і мистецтва сучасним вимогам, дефіцит умов для розвитку творчих здібностей, проведення дозвілля.

Реалізація песимістичного сценарію ілюструє значне загострення соціально-політичних, фінансово-економічних, комунальних проблем, що

перешкоджають набуттю високої якості життя, комфортних умов та добробуту міста, побудові збалансованої інноваційної креативної економіки громади, реалізації ефективного управління, збалансованого просторового розвитку та рівних можливостей Миколаєва. Отже, за результатами аналізу визначено, що в рамках песимістичного сценарію подальший сталий розвиток Миколаївської міської громади є ускладненим, і цей сценарій призводить до погіршення екологічної ситуації у місті. Стратегічний вибір песимістичного сценарію оцінюється як маловірогідний.

Базовий (цільовий) сценарій (альтернатива 2) передбачає впровадження Стратегії розвитку Миколаївської області до 2027 року та партнерство з Миколаївською ОДА сприяє залученню додаткових ресурсів до громади, в тому числі реалізації масштабних розвиткових проєктів на території Миколаївської міської територіальної громади, за рахунок коштів державного бюджету, країн-донорів, МФО, інших джерел незаборонених законодавством та сприятиме здійсненню оптимістичного сценарію розвитку громади.

Оптимістичний сценарій розвитку Миколаївської міської територіальної громади (альтернатива 3) передбачає: регіональний розвиток, у тому числі розвиток людських ресурсів й конкурентний бізнес, багатосекторне партнерство, залучення проєктів міжнародної технічної допомоги для відновлення та розвитку громади, розвиток туризму та сфери гостинності, надання якісних медичних послуг та екологічну безпеку громади.

Важливим напрямом активізації інвестиційних потоків у місто є розробка, пропагування та реалізація інвестиційних та інвестиційно-інноваційних проєктів. Одним з головних завдань діяльності органів є підтримка розвитку бізнесу та виробничої політики, направленої на створення нових інноваційних виробництв, підвищення конкурентоспроможності продукції підприємств, що забезпечить створення нових робочих місць. Зокрема, передбачається створення індустріального парку «Миколаїв», що відповідатиме вимогам Стратегії розвитку індустріальних парків на 2023-2030 роки, зокрема в частині розвитку індустріальних парків з урахуванням екологічної безпеки та трансформації в еко-індустріальні парки.

Реалізація потенціалу транспортно-географічного положення міста Миколаєва відбуватиметься шляхом розвитку інфраструктури (транспортної, складської, логістичної).

Проведення активної просвітницької роботи, запровадження механізму стимулювання заходів з енергозбереження, створення необхідних умов для запровадження енергоефективних технологій, а також модернізація наявних потужностей із застосуванням альтернативної енергетики й забезпечення переходу на 100 % відновлювальні джерела енергії сприятиме підвищенню енергоефективності й скороченню енергоспоживання в усіх секторах економіки міста.

У рамках оптимістичного сценарію забезпечується сталий розвиток міської громади, в тому числі:

- громада формує привабливі інвестиційні й туристичні пропозиції та активно просуває їх на інвестиційні ринки, тим самим підвищуючи свою впізнаваність у регіоні та країні;

- громада формує свій профіль як туристично привабливої території, використовуючи природні та історичні переваги;
- громада підтримує економічну активність на своїй території;
- на території громади створюються привабливі умови для розміщення малих і середніх високотехнологічних виробничих підприємств та сфери послуг для бізнесу;
- покращується стан зелених насаджень, водойм, ґрунтів, атмосферного повітря;
- вирішуються проблеми з водопостачання міста;
- вирішуються проблеми поводження з відходами та з очисними каналізаційними спорудами міста;
- покращується якість життя населення громади;
- у громаду заходять інвестори, створюючи нові робочі місця;
- громада відновлюється після військової агресії РФ.

Таким чином, оптимістичний сценарій передбачає використання більшості можливостей та усіх сильних сторін міста за умови нівелювання або нейтралізації загроз, наведених у SWOT-аналізі.

В інтересах ефективного та сталого розвитку міста та підвищення якості життя населення найсприятливішим варіантом буде затвердження запропонованої Стратегії з урахуванням заходів, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування.

Опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка

Методологічною основою стратегічної екологічної оцінки проекту Стратегії розвитку миколаївської міської територіальної громади до 2027 року для виявлення всіх важливих впливів і ризиків, оцінювання їх величини та значущість, запобігання, зменшення й пом'якшення негативних наслідків для довкілля, є системний підхід, який у даному процесі оцінки полягав у поєднанні таких методів дослідження, зокрема: загальних – аналіз, синтез, формалізація, порівняння, історичний, логічний, ідеалізації, експертних оцінок тощо; графічні; нормативно-правового регулювання, контент-аналізу; економіко-математичні, моделювання; інформаційні; прогнозування; соціоекологічні.

Методологія проведення стратегічної екологічної оцінки:

Об'єкт дослідження – екологічні наслідки впливу, в тому числі на здоров'я людей, реалізації завдань Стратегії.

Предмет дослідження – сучасний стан довкілля в місті Миколаїв, його зміни, в тому числі здоров'я населення, в результаті реалізації проєктних рішень цілей та завдань Стратегії, види та характер усіх очікуваних впливів.

Мета дослідження – спрогнозувати можливі наслідки у галузі охорони навколишнього середовища, здоров'я населення та раціонального використання природних ресурсів і пов'язаних з ними соціально-економічних наслідків, прийняття заходів щодо зменшення шкідливого впливу господарської діяльності на довкілля.

Завданням проведення стратегічної екологічної оцінки є:

- визначення та аналіз впливів та наслідків реалізації Стратегії для навколишнього середовища, включаючи здоров'я і безпеку людей, тваринний світ, рослинний світ, надра, ґрунти, атмосферне повітря, водні ресурси, культурну спадщину тощо;

- пошук обґрунтованих з урахуванням екологічних і економічних факторів проєктних рішень, що сприяють запобіганню або мінімізації можливого впливу запланованих заходів на навколишнє середовище і здоров'я людини;

- визначення заходів зі зменшення шкідливого впливу планованої діяльності на навколишнє середовище і здоров'я людини.

Для досягнення зазначених вище цілей було проведено такі роботи:

- проведена оцінка сучасного стану навколишнього середовища (клімату, атмосферне повітря, поверхневі води, геологічне середовище і підземні води, земельні ресурси і ґрунтовий покрив, рослинний і тваринний світ, природні комплекси та природні об'єкти);

- проведена оцінка теперішніх соціально-економічних умов території міста;

- визначено й досліджено джерела можливого впливу Стратегії на навколишнє середовище;

- проведено прогноз і оцінка можливої зміни стану навколишнього середовища при реалізації проєктних рішень.

Стратегічна екологічна оцінка проводилася з врахуванням наявної дослідно-інформаційної бази, як незалежний процес до розробленого проєкту Стратегії.

На початковому етапі оцінка полягала у зборі та систематизації всієї доступної та наявної інформації, при цьому проаналізовано кола законодавства пов'язаного з реалізацією проєкту Стратегії, надано оцінку стану довкілля в районі громади, описані реципієнти можливих впливів.

Безпосередньо аналітичному опрацюванню були присвячені питання визначення екологічних проблем та ризиків впливу на здоров'я населення міста Миколаєва, а також опису наслідків реалізації документа державного планування. При цьому оцінено величину та значущість цих впливів. Наведені заходи, які доцільно вжити для запобігання та зменшення негативних впливів та наслідків реалізації Стратегії.

Під час проведення оцінки застосовано підходи та їх елементи :

- оцінка величини та значущості впливу;

- методи стратегічного аналізу (контекст планування та цільовий аналіз) ;

- SWOT-аналіз слабких та сильних сторін екологічних питань проєкту Стратегії.

У процесі аналізу стану навколишнього середовища були використані статистичні дані та офіційні дані обласних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та реалізують державну політику у сфері охорони здоров'я. Окрім того, були проаналізовані доступні дані моніторингових спостережень, що здійснюються в рамках програм державного моніторингу навколишнього середовища на національному та регіональному рівні.

Ускладнення під час стратегічної екологічної оцінки

Відсутність інтегральної інформаційної бази та недостатність спеціальних даних щодо екологічних умов, поточного стану довкілля та стану здоров'я населення в розрізі Миколаївського району та міста Миколаєва створили певні труднощі на етапі проведення аналізу поточного стану довкілля. З урахуванням наявних загальних даних, специфіка проведення збору та відбору інформації була безпосередньо пов'язана з найбільш значущими аспектами даної стратегічної оцінки в межах впливів кола діяльності, передбаченої Стратегією розвитку міської територіальної громади. Рівень планування – місцевий.

Також, чинниками, які ускладнювали підготовку звіту про стратегічну екологічну оцінку, є розрізненість сучасних статистичних даних в розрізі адміністративних районів, збір деяких видів даних призупинено або скорочено (зокрема поводження з відходами). Дані потребують достатніх витрат часу для їх збору та узагальнення.

Особливе значення для аналізу та моделювання просторового розвитку відіграють геопросторові дані, тобто дані з чіткою географічною прив'язкою. Більшість таких даних є застарілими та зберігаються у паперовому форматі, що унеможлиблює їх застосування для виконання поточного аналізу та прогнозування розвитку громади. Це стосується як інформації щодо природних умов та ресурсів, розвитку небезпечних природних процесів, так і структури землекористування та територій зі встановленим режимом використання (природоохоронні території, зони та округи санітарної охорони, охоронні зони, санітарно-захисні зони тощо). Таким чином, скорочений обсяг статистичних показників та невпорядкованість і застарілість геопросторових даних значно обмежили можливість аналізу просторового розвитку регіону, і відповідно – звузили можливості стратегічного моделювання їх просторового розвитку.

Під час оцінювання встановлено брак статистичної інформації щодо викидів забруднюючих речовин в атмосферу, утворення та поводження з відходами тощо, а також відсутні найбільш актуальні на час складання звіту дані за 2022-2023 роки щодо усіх компонентів навколишнього природного середовища та стану здоров'я населення міста Миколаєва – сегменту стратегічної екологічної оцінки. Не зважаючи на це, аналіз доступної інформації стосовно вищенаведеного дав змогу схарактеризувати поточний стан довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено, стану довкілля, умови життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу, а також ідентифікувати екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Відповідно до статті 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» замовник у межах своєї компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Один раз на рік оприлюднюються результати моніторингу на офіційному вебсайті Замовника у мережі Інтернет, вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

Моніторинг базується на розгляді обмеженого числа відібраних показників (індикаторів) за кожним зі стратегічних напрямів і аналізі досягнення запланованих результатів. Для моніторингу наслідків реалізації документа державного планування для довкілля необхідно застосовувати екологічні індикатори, особливо ті, для яких є моніторингові дані.

У рамках реалізації Стратегії моніторинг досягнення цілей запроваджується шляхом порівняння фактично отриманих значень індикаторів з їх базовими значеннями, який проводиться щопівроку. Оцінка досягнення цілей Стратегії проводиться за результатами виконання першого та другого етапів її реалізації відповідно до Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, затвердженої Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.03.2016 № 79 через один рік після завершення відповідного етапу.

Для підвищення якості оцінки антропогенного впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я населення, прогнозування стану екосистем та досягнення їх екологічної рівноваги планується проведення лабораторних досліджень стану атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунту.

Для організації моніторингу будуть використані наявні системи моніторингу та інформаційні системи. Так, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30.03.1998 № 391 «Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля» в області діє Програма моніторингу довкілля Миколаївської області – регіональна система спостережень, збирання, обробки, передачі інформації про стан довкілля області, прогнозування його змін і розробки науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття рішення з запобігання негативним змінам стану довкілля.

Основними завданнями Програми є:

- довгострокові систематичні спостереження за станом довкілля області;
- аналіз екологічного стану довкілля;
- інформаційно-аналітична підтримка прийняття рішень у галузі охорони довкілля, раціональне використання природних ресурсів та екологічної безпеки;

- інформаційне обслуговування органів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, а також забезпечення екологічною інформацією населення та організацій області.

Суб'єкти Програми забезпечують вдосконалення підпорядкованих їм мереж спостережень за станом довкілля, уніфікацію методик спостережень і лабораторних аналізів, приладів і систем контролю, створення банків даних для їх багатоцільового колективного використання.

Таблиця 9.1. Моніторинг наслідків для довкілля від виконання Стратегії

№	Індикатор	Суб'єкт, що здійснює моніторинг	Предмет моніторингу	Показник	Періодичність
Забруднення повітря					
1	Обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних і пересувних джерел у місті	Миколаївський обласний центр з гідрометеорології (ДСНС) Миколаївський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» (МОЗ)	Атмосферне повітря міста Миколаєва (фонові показники)	оксид вуглецю, пил, діоксиди азоту, діоксид сірки, оксид азоту, фтористий водень	Постійно, до 2027 року включно
Водні ресурси					
2	Обсяги забору та використання свіжої води	Регіональний офіс водних ресурсів у Миколаївській області (Держвод-агентство)	Водні об'єкти міста Миколаєва (річки Південний Буг, Інгул, Бузький лиман, балка Вітовта	Запах, забарвлення, завислі речовини, каламутність, аміак, сухий залишок, хлориди, сульфати, рН, сума іонів нафтопродукти, АПАР, залізо загальне, цинк, хром загальний, мідь, нікель, температура, прозорість, лужність, жорсткість, ХСК, бікарбонати кальцій, магній,	Постійно, до 2027 року включно
3	Обсяги скидання зворотних вод у водні об'єкти міста				
4	Обсяги скидання очищених і недостатньо очищених зворотних вод у водні об'єкти міста				
5	Якість води у поверхневих водних об'єктах міста				

		+Миколаївський обласний центр з гідрометеорології (ДСНС) + МКП «МИКОЛАЇВВО ДОКАНАЛ» (балка Вітовта)		калій+натрій, жири тощо	
6	Частка міського населення, яке має доступ до централізованого водопостачання та каналізування	Департамент ЖКГ Миколаївської міської ради	Централізоване водопостачання	% водоспоживачів забезпечених центральним водопостачанням, % - каналізацією	Постійно, до 2027 року включно
Озеленення міста					
1	Рівень озеленення території міста	Департамент ЖКГ Миколаївської міської ради	Зелені насадження міста	% зелених насаджень/1 мешканця міста	Постійно, до 2027 року включно
Поводження з ТПВ					
1	Обсяги утворення ТПВ на території міста	Департамент ЖКГ Миколаївської міської ради	Тверді побутові відходи	динаміка обсягу утворення (т/рік), % захоронення, % перероблення (утилізації), % роздільно зібраних ТПВ	Постійно, до 2027 року включно
2	Несанкціоновані сміттєзвалища		Тверді побутові відходи, опале листя, відходи обрізання дерев, великогабаритні та будівельні відходи тощо	кількість виявлених, од., кількість ліквідованих, од.	Постійно, до 2027 року включно
Природно-заповідний фонд					
1	Природно-заповідний фонд	Департамент ЖКГ Миколаївської міської ради	Землі ПЗФ	Площа земель ПЗФ, га, % заповідності по громаді	Постійно, до 2027 року включно
Здоров'я населення					
1	Рівень захворюваності населення міста	КУ ММР «Міський інформаційно-аналітичний центр медичної статистики»	Населення міста	новоутворення хвороби серця та системи кровообігу туберкульоз наркоманія астма смертність народжуваність	Постійно, до 2027 року включно

				тощо	
--	--	--	--	------	--

Моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, повинен здійснюватися відповідно до порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України. Загальною метою моніторингу даного проєкту є забезпечення/гарантування того, що всі заходи пом'якшення та мінімізації впливів на довкілля успішно втілюються та є достатньо ефективними.

Результати моніторингу мають бути доведені до відома природоохоронних органів і органів охорони здоров'я, а також громадськості.

Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дає змогу отримати інформацію про реалізацію документа державного планування;
- отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);
- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;
- перевірки того, що документ державного планування виконується відповідно до ухваленого документа, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Звіт з моніторингу міститимете перелік ключових показників за кожною ціллю або заходом. Буде містити інформацію про досягнення кожного об'єктивного пріоритету або виконання заходу, оцінювання можливостей досягнення поставлених цілей.

За результатами щорічного моніторингу кількість індикаторів може бути розширено шляхом включення до моніторингу додаткових показників відповідно до умов реалізації Стратегії.

Результати моніторингу замовник оприлюднює на власному офіційному вебсайті один раз на рік протягом строку дії документа державного планування та через рік після закінчення такого строку.

У разі коли під час здійснення моніторингу виявлено не передбачені звітом про стратегічну екологічну оцінку негативні наслідки виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, замовник вживає заходів для їх усунення, а також подає органу державної влади або органу місцевого самоврядування, який затвердив документ державного планування, пропозиції щодо внесення змін до такого документа з метою усунення негативних наслідків. У такому разі зміни, що вносяться до документа державного планування, підлягають стратегічній екологічній оцінці.

Контроль за реалізацію Стратегії покладається на Миколаївську міську раду.

**10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ
ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ
(ЗА НАЯВНОСТІ)**

Транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення не передбачаються.

11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ ПУНКТАМИ 1-10 ЦІЄЇ ЧАСТИНИ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ

Стратегічна екологічна оцінка містобудівної документації впроваджується для всебічного аналізу можливого впливу планованої діяльності на довкілля та запобігання або пом'якшення екологічних наслідків у процесі детального планування.

Стратегія розвитку Миколаївської міської територіальної громади на період до 2027 року – це фундаментальний документ, який визначає бачення розвитку територіальної громади на найближчі роки, механізм досягнення сталого зростання громади, спираючись на ресурси та чітко знаючи її сильні та слабкі сторони, містить бачення майбутнього, напрями розвитку, та цільовий блок з низки стратегічних та оперативних цілей.

Стратегія побудована таким чином, що упродовж реалізації вона впливатиме на поточне формування проєктів регіонального розвитку, а також заходів у межах громади на період до 2027 року.

Стратегічні цілі Стратегії (ціль 1 «Безпечна громада», ціль 2 «Комфортна громада», ціль 3 «Конкурентна громада», ціль 4 «Громада партнерства») повністю узгоджуються з Цілями сталого розвитку до 2030 року в Україні, Цілями державної екологічної політики та Цілями Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року.

Масштаб просторового впливу Стратегії оцінено як обмежений – вплив на довкілля розповсюджується по території міської громади. Часовий масштаб впливу оцінено як середньостроковий (3-5 років).

У результаті реалізації Стратегії не передбачається збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та погіршення його стану. Можливе навіть покращення якості атмосферного повітря внаслідок реалізації заходів щодо: розвитку електротранспорту, будівництва об'їзних шляхів, розвитку у місті велосипедного руху, озеленення міста та запровадження енергоефективного управління міським господарством.

Стратегія не передбачає створення підприємств, діяльність яких призведе до збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі води, тому не має призвести до погіршення стану водних ресурсів. Водночас Стратегія містить оперативні цілі та заходи, досягнення яких має зменшити антропогенне навантаження на водні екосистеми, покращити якість поверхневих водойм внаслідок очищення стічних вод, відновити санітарний й гідрологічний режими поверхневих водних об'єктів громади.

Реалізація заходів Стратегії сприятиме зменшенню шкідливого впливу на навколишнє середовище твердих побутових відходів, економії природних ресурсів шляхом використання вторсировини.

Внаслідок реалізації Стратегії не передбачається змін у топографії або в характеристиках рельєфу та появи таких загроз, як зсуви, провали землі, підтоплення та інші подібні загрози. Передбачені заходи забезпечуватимуть захист території громади від підтоплення та зменшуватимуть розвиток екзогенних геологічних процесів.

Облаштування пляжів та реконструкція скверів, парків має сприяти зростанню кількості та якості рекреаційних можливостей і покращенню естетичних показників зон відпочинку.

Стратегія не передбачає появи нових ризиків для здоров'я населення громади та сприятиме покращенню здоров'я містян.

Стратегія не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки, натомість передбачає покращення поведінки з відходами та підвищення енергоефективності управління міським господарством.

Ймовірність того, що реалізація Стратегії приведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі собою будуть незначними, але в сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

Виникнення нових екологічних проблем, в тому числі ризику впливу на здоров'я населення та негативні впливи для територій з природоохоронним статусом в разі реалізації Стратегії розвитку міської територіальної громади не передбачається.

Таким чином, значущість впливів та загальних змін в навколишньому природному середовищі оцінюється як допустима, тобто прогнозні зміни в довкіллі не перевищують природну звичайну мінливість, впливають на окремі компоненти довкілля лише на локальній території.

У випадку, якщо Стратегію розвитку Миколаївської міської територіальної громади не буде затверджено, екологічні проблеми і поточний стан довкілля, у тому числі здоров'я населення, залишаться незмінним, інерційний характер розвитку ситуації в економіці та соціальному житті громади сприятиме накопиченню екологічних проблем, серед яких значна амортизація комунального обладнання та незадовільний стан інфраструктури можуть нести загрози техногенного характеру. Може виникнути кумулятивний ефект з проблем, що ускладнить екологічну ситуацію в громаді, невирішеність їх не тільки поглибить кризу, але й поставить під загрозу розв'язання основних соціальних проблем та діяльності громади на засадах збалансованого розвитку.